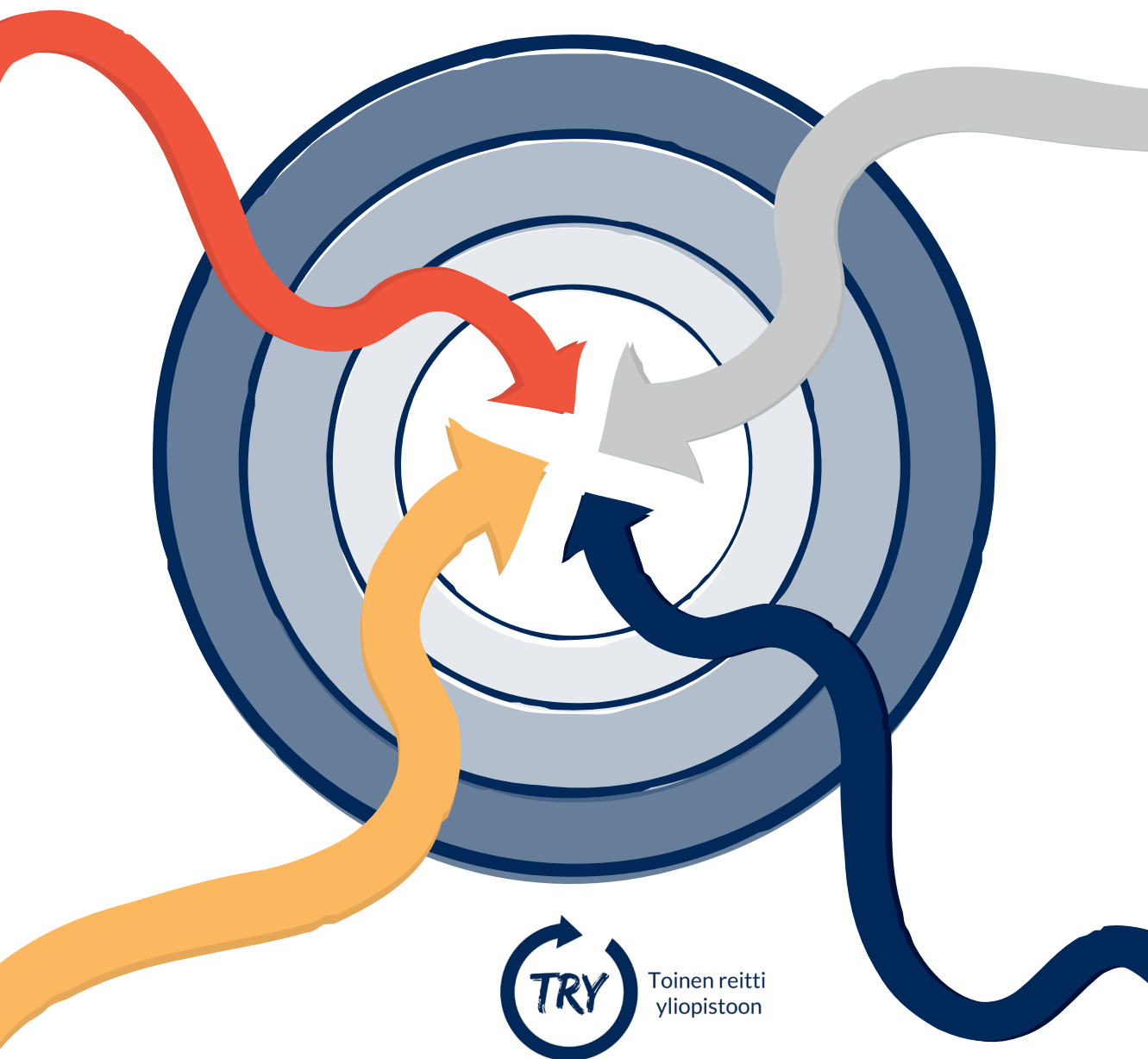

Heli Joutsen, Tuomo Kuivalainen, Nina Haltia,
Mervi Lahtomaa, Päivi Patja, Jenni Krapu, Aino-Kaisa Ellfolk,
Ulla Kekäläinen, Paula Savela & Satu Vuori (toim.)

MARGINAALISTA VAKIINTUNNEEKSI VALINTATAVAKSI

Ideoita avoimen väylän kehittämiseen

Toinen reitti
yliopistoon

Heli Joutsen, Tuomo Kuivalainen, Nina Haltia,
Mervi Lahtomaa, Päivi Patja, Jenni Krapu, Aino-Kaisa Ellfolk,
Ulla Kekäläinen, Paula Savela & Satu Vuori (toim.)

MARGINAALISTA VAKIINTUNEEKSI VALINTATAVAKSI

Ideoita avoimen väylän kehittämiseen

Taitto ja kansisuunnittelu: Ville Korkiakangas

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston verkkojulkaisuja

Verkkojulkaisun pysyvä linkki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8423-6>

ISBN 978-951-39-8423-6 (PDF)

URN:ISBN:978-951-39-8423-6

ISSN 1797-979X

Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2020

Sisälllys

Lukijalle	5
1 Johdanto: hankkeen synty ja lähtökohdat	7
2 TRY-hankkeen tavoitteet osana opiskelijavalintojen uudistusta.....	12
3 Erilaisia väylämalleja.....	18
3.1 Aikataulutettu väylä.....	22
Tekniikan väylä, Aalto-yliopisto.....	36
Teologia, Itä-Suomen yliopisto	38
Oikeustiede, Helsingin yliopisto.....	40
Sosiaalitieteet ja yhteiskuntatutkimus, Helsingin yliopisto ja Tampereen yliopisto	42
Teologia ja uskonnotutkimus, Helsingin yliopisto	44
Teologi, Åbo Akademi	45
Tietojenkäsittelytieteet, Itä-Suomen yliopisto ja informationsteknologi, Åbo Akademi.....	47
3.2 Joustava väylä.....	50
Farmaci, Åbo Akademi	57
Kasvatustieteet, Helsingin yliopisto	59
Kasvatustieteet, Itä-Suomen yliopisto	62
Kasvatustieteet, Jyväskylän yliopisto.....	65
Kasvatustieteet, Turun yliopisto	68
Kauppatieteet, Jyväskylän yliopisto	70
Oikeustiede, Helsingin yliopisto.....	72
Tekniikan alat ja tietojenkäsittelytieteet, Oulun yliopisto.....	74
Teologi, Åbo Akademi	77
3.3 Työelämälähtöinen väylä	79
Hallintotieteet, Itä-Suomen yliopisto ja Vaasan yliopisto	86
Hoitotiede, Itä-Suomen yliopisto	89
Hoitotiede (maisteriväylä), Oulun yliopisto.....	91
Taidejohtaminen ja yrittäjyys / Arts Management (maisteriväylä), Taideyliopisto.....	93
3.4 Väylämallien elementit.....	95
4 Avoimen väylän tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut.....	99
4.1 Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen palvelumuotoilun keinoin	100
4.2 Opiskelijoiden kokemuksia avoimen väylästä	105

4.3	TNO-palveluiden hyviä käytänteitä hankeyliopistoissa	107
5	Suosituksia avoimen väylän kehittämiseksi	110
5.1	Avoimen väylästä uskottava valintatapa	111
5.2	Avoimen väylän opintojen suunnittelu on yhteistyötä.....	115
5.3	Siirtymä väyläopiskelijasta tutkinto-opiskelijaksi on suunniteltava sujuvaksi	120
6	Lopuksi	122
	Toinen reitti yliopistoon -hankkeen toimijat	126
	Lähteet	128
	Liitteet	134

LUKIJALLE

Esittelemme tässä julkaisussa Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa (2018–2021) tehtyä avoimen väylän kehittämistyötä, joka on osa korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistusta. Mukana kehittämistyössä on ollut 11 suomalaista yliopistoa. Jaamme kirjassa kokemuksia sekä hyviksi havaittuja käytänteitä, joista on hyötyä avoimen väylän uudistamisessa. Lopussa annamme myös suosituksia avoimen väylän kehittämiseksi.

Kirja on tehty avoimen väyliä suunnittelun tueksi yliopistojen tutkintokoulutuksesta vastaaville yksiköille ja avoimille yliopistoille sekä muille väyliä kanssa työskenteleville tahoille, kuten vapaan sivistystyön oppilaitoksille. Kyseessä on käsikirjamainen julkaisu, josta on helposti löydettävissä tietoa avoimen väylän päättäjiä, suunnittelijoita, kehittäjiä ja tutkijoita. Samalla se on yleistajuinen tietopaketti laajemmalle yleisölle – lukijalle, joka on kiinnostunut avoimen väylästä.

Hankkeessa meitä on vienyt eteenpäin ajatus avoimen väylästä, joka avaa opiskelun ovet yhä useammalle koulutusta tavoittelevalle poistaen koulutuspolkujen umpikujia. Toivomme, että jakamistamme havainnoista ja päätelmistä on apua avoimen väyliä kehittämistyössä osana koulutuksellisen tasa-arvon edistämistä.

Kiitos opetus- ja kulttuuriministeriölle rahoituksesta, jolla tämä kehittämissanke on ollut mahdollista. Kiitämme kaikkia avoimen väylän kehittämistä ja uudistamista innoittaneita ja tukeneita sekä jokaista tämän julkaisun kirjoitukseen, toimitustyöhön ja esilukuun osallistunutta ihmistä.

*Lokakuussa 2020
Kirjoittajat*

1 JOHDANTO: HANKKEEN SYNTY JA LÄHTÖKOHDAT

Avoimen väylällä tarkoitetaan avoimiin yliopisto-opintoihin perustuvaa valintatapaa yliopistojen tutkintokoulutuksiin. Käsite on laajentunut tarkoittamaan monia erilaisia opiskelijavalintatapoja, joita yhdistää avoimina yliopisto-opintoina suoritettut opinnot. Toinen reitti yliopistoon -hankkeen (TRY) tavoitteena on ollut kehittää avoimen väylästä uskottava hakutapa yliopistoon. Koulutustason noston näkökulmasta toimivalle avoimen väylälle on yhteiskunnallinen tarve.

Vuoden 2019 hallitusohjelmassa linjataan tavoitteet korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämisestä, aloituspaikkojen lisäämisestä sekä koulutustason nostamisesta ja korkeakoulutettujen määrän lisäämisestä. Opiskelupaikkoja pyritään kohdentamaan erityisesti ensimmäistä korkeakoulututkintoa suorittaville, mutta tavoitteena on myös vaihtoehtoisten valintaväylien kehittäminen alanvaihtajille ja lisäpätevyyttä etsiville. (Valtioneuvosto 2019, 164–165.) Avoimen väylän uudistaminen ja avaaminen erilaiset hakijat huomioiden on yhteydessä kaikkiin hallitusohjelman tavoitteisiin, mikä osoittaa sen ajankohtaisuuden ja merkittävyyden.

Avoimien yliopistojen ja avoimen väylän alkuun 1970- ja 80-luvuilla etenkin työikäisten kouluttautumismahdollisuuksiksi, mutta nuorisotyöttömyyden myötä 1990-luvulla ovet aukenivat myös nuorille (Haltia 2015, 43–44). Avoimen väylän on pysynyt kuitenkin monissa hakukohteissa pitkänä ja kapeana aina nykypäivään saakka: pääsy väylältä tutkintokoulutukseen on vaatinut runsaasti opintopisteitä ja varsinaiseksi yliopisto-opiskelijaksi on päässyt vain harva, sillä aloituspaikkoja on ollut niukasti.

Opetusministeriö pyrki kehittämään avoimen väylää jo 90-luvun puolivälissä aidosti toimivaksi valintatavaksi yliopistoon. Sitä kuitenkin vastustettiin niin yliopistoissa kuin ylioppilaskunnissa: avoimen väylä nähtiin tasa-arvoa uhkaavana maksullisena automaattiväylänä, josta massat vyöryisivät tutkintokoulutukseen (Haltia 2015, 44). Uhka ei ole kuitenkaan realisoitunut, sillä vuonna 2000 väylän kautta valittiin alle 1 % tutkinto-opiskelijoista (Haltia 2015, 45).

Avoimen väylää suunniteltaessa on huomioitava, millaista yhteiskunnallista tai työelämän tarvetta aiotaan ratkaista. Ensinnäkin tavoitteena on osaamis- ja koulutustason nosto siten, että vuonna 2030 puolella 25–34-vuotiaista nuorista aikuisista olisi korkeakoulututkinto (OKM 2019b, 14; Valtioneuvosto 2019, 164). Toisekseen jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus tähtää työikäisten osaamisen kehittämiseen työn ohessa (OKM 2020a), mihin myös avoimen väylän kehittämisessä on haettu ratkaisuja. Kolmanneksi koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne keväällä 2020 osoitti, että erilaisille opiskelijavalintatavoille on tarvetta. Avoimen väylää tarvitaan siis aiempaa enemmän.

Toinen reitti yliopistoon -hanke avoimen väylän uudistajana

Yliopistojen pääasialliset opiskelijavalinnan tavat ovat ylioppilaskirjoituksiin perustuva todistusvalinta ja yliopistojen valintakokeet. Näiden valintatapojen ohella on erilaisia näyttöön perustuvia valintatapoja, joista avoimen väylä on merkittävin. Avoimen väylällä opiskellaan avoimia yliopisto-opintoja, jotka ovat yliopistotutkintojen osia. Haku väylältä yliopistoon perustuu yleensä opintojen määrään sekä opintomenestykseen, joiden tarkemmat kriteerit määritellään kunkin tutkintokoulutuksen valintaperusteissa.

Korkeakoulutuksen opiskelijavalintoja on uudistettu koko 2010-luvun ajan (Haltia, Isopahkala-Bouret & Jauhiainen 2019, 276). Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksen toteutus alkoi vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriön kärkihankkeena, joka jakautui yksittäisiksi hankkeiksi. Tavoitteena oli kehittää todistusvalinnan ja valintakokeiden lisäksi myös avoimessa korkeakoulutuksessa suoritettuihin opintoihin perustuvaa opiskelijavalintaa (OKM 2017a, 5). Toinen reitti yliopistoon -hanke (TRY-hanke) on opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kehittämishanke, jossa on mukana 11 yliopistoa ja useita eri oppiaineita. Hanke on kehittänyt avoimen väylää valintatapana pilotoimalla erilaisia reittejä tutkintokoulutukseen todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle. Lisäksi se on selvittänyt avoimen väylän mahdollisuuksia ja haasteita tässä tehtävässä.

Avoimen väylän uudistamiseen rohkeutta valoi emerituskansleri Kari Raivion kehoitus avata väylä tutkinto-opiskeluun ”ammolleen” (Raivio 2017). Lisäksi tavoite nostaa 25–34-vuotiaiden kansallista koulutustasoa siivitti ajatusta avoimen väylän laajentamisesta uskottavaksi opiskelijavalintatavaksi. Tätä avoimen väylän kehittämisprojektia valmisteltiin Avoimen yliopiston foorumin kokouksissa. Valmistelun edetessä hankkeeseen ilmoittautui mukaan yksitoista yliopistoa sekä joukko oppiaineita. Näin 11 yliopiston yhteinen TRY-hanke aloitti työnsä syksyllä 2018 yhtenä korkeakoulutuksen kärkihankkeena.

Hankkeen ohjausryhmään kutsuttiin yliopistojen lisäksi laaja edustus sidosryhmiä niin opiskelijoista, vapaasta sivistystyöstä, opinto-ohjaajista ja hankkeen ulkopuolisista yliopistoista (LUT, Hanken). Näin saatiin mahdollisimman monipuolinen näkemys avoimen väylän kehittämiseen ja ymmärrys sen laajemmista vaikutuksista esimerkiksi opiskelijavalintaan.

TRY-hanke on tukenut yliopistojen opiskelijavalintojen uudistusta kehittämällä väylästä oikeudenmukaisempaa ja tarkoituksenmukaisempaa valintatapaa erilaisille hakijoille. Käytännössä on pyritty kohtuullistamaan väyläopinnoissa vaa-dittavaa opintopistemäärää, selkeyttämään hakuehtoja ja kasvattamaan väylältä tutkintokoulutukseen pääsevien aloituspaikkakiintiötä. Lisäksi väyläopintoihin liit-tyvää tiedotusta, ohjausta ja neuvontaa on kehitetty. Tämä kaikki on lisännyt samalla myös yliopistojen välistä yhteistyötä.

Avoimen väylälle on yhteiskunnallinen tarve, sillä se on reitti tutkintotavoit-teiseen opiskeluun moninaiselle joukolle hakijoita. Väylä on monien mahdollisuus, sillä osa avoimen väylästä mahdollistaa myös ajan ja paikan suhteen joustavan opiskelun. Se sopii nuorille ja aikuisille, työssäkäyville, välivuoden viettäville, ammatil-lisesta koulutuksesta tuleville sekä hakijoille, joille muut hakutavat eivät ole tuot-taneet toivottua tulosta.

TRY-hankkeen tavoitteet avoimen väylän uudistamiseksi esitellään kirjan luvussa 2 ja hankkeessa luodut väylämallit luvussa 3. Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittämisestä ja toimivista käytänteistä kerrotaan luvussa 4. Suo-situksia avoimen väylän kehittämiseksi hankkeessa kerrytettyjen tietojen ja ko-kemusten kautta annetaan luvussa 5. Lopuksi esitellään keskeisiä kehittämis- ja tutkimusaiheita, joiden avulla avoimen väylää voidaan kehittää tulevaisuu-
dessa.

Avoimen väylä valintatapana edellyttää arviointia ja seurantaa

Monet yliopistot ja tiedekunnat hyödyntävät jo rohkeasti avoimen väylää osana opiskelijavalintojen kokonaisuutta. Esimerkiksi vuonna 2020 Jyväskylän yliopistossa oli jo yli 10 prosentin aloituspaikkakiintiö sellaisiin tutkinto-ohjelmiin, joihin saattoi hakea avoimen väylän kautta. Lisäksi Toinen reitti yliopistoon -hanke on kasvattanut avoimen väylän näkyvyyttä niin mediassa, koulutusalan tapahtumissa kuin yliopistojen sisällä.

Hakutavan suosiota on kasvattanut todennäköisesti myös koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne keväällä 2020. Se hankaloitti sekä ylioppilaskokeiden että korkeakoulujen valintakokeiden järjestämistä, mikä kasvatti avointen yliopisto-opintojen kysyntää sekä opiskelijavalintojen että etäopiskelutarpeen vuoksi. Korkeakouluihin on lisätty yli 10 000 aloituspaikkaa vuosille 2020–2022 (OKM 2020b), joten avoimen väyliä aloituspaikkojen määrä tulee myös kasvaamaan lähivuosina.

Avoimen väylän uudistumisen ja tarpeen myötä huoli hallitsemattomasta opiskelijamassasta saattaa nousta kuitenkin uudelleen pintaan. Suosion kasvaessa on olennaista muistaa, että päätöksen opiskelijavalinnoista tekevät edelleen yliopistot, halliten näin opiskelijavirtaa. Kysymys hallitsemattomasta opiskelijavirrasta muuntuu ehkä kysymykseksi siitä, miten kilpailulliseksi reitiksi avoimen väylä jatkossa muotoutuu. Myös väylän mahdollisuudet kannattaa huomioida: hankkeen toteuttaman selvityksen mukaan avoimen väylältä tulee motivoituneita opiskelijoita, jotka saavat vahvistusta alanvalinnalleen ja akateemisille taidoilleen jo väyläopinnoissa (Kuivalainen 2019).

Opiskelupaikkojen täyttöä voidaan vahvistaa lisäämällä avoimen väylän parempaa löydettävyyttä esimerkiksi yliopistojen verkkosivuilta sekä Opintopolku-palvelusta. Lisäksi selkeät, kohtuulliset valintaperusteet kannustavat hakemaan avoimen väylän kautta. Hakijoita tarvitaan, sillä käyttämätön avoimen väylä on tarpeeton. On siis tärkeää saada aloituspaikkakiintiössä varatut opiskelupaikat täyteen, jotta voidaan varmistaa avoimen väylän jatkuvuus ja samalla sen toimivuus valintatapana.

Jatkuvan oppimisen painottuessa on todennäköistä, että myös tutkintovoitteisia väyläopintoja syntyy yhä useammalle alalle. Digitalisaatio, kansainvälistyminen sekä oppiainekeskeisyyden sijaan ilmiölähtöinen oppiminen tuovat mahdollisuutensa ja haasteensa väyliä kehittämiseen. Näiden ohella maksullisuus on yksi väylän keskeinen haaste: maksutonta tutkintokoulutusta pidetään suomalaisen osaamisen kulmakivenä. On tärkeää tarkastella mitä tapahtuu, kun

väylän suosio kasvaa, jos tavoitteena on tasa-arvoinen opiskelijavalinta. Ratkaisuna voisi olla esimerkiksi väyläopintojen takaisinmaksu heille, jotka ovat saavuttaneet opiskelupaikan, kuten Jyväskylän yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen esitti Jylkkäri-lehdessä (Saarikoski 2020). Keskeinen kysymys on, mille taholle maksu tällöin lankeaa.

Varsinaiset tulokset TRY-hankkeen työstä näemme todennäköisesti viiveellä 5–10 vuoden kuluttua, kun uudet ja uudistetut avoimen väylät ovat vakiinnuttaneet paikkansa osana opiskelijavalintaa. Tällöin avoimen väylän toimivuudesta voidaan saada tutkittua tietoa, jolla luotsata kehityksen suuntaa niin opiskelijoille kuin yliopistoille suotuisaan suuntaan.

Marja-Leena Laakso

TRY-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja
Koulutuksesta vastaava vararehtori
Jyväskylän yliopisto

Jukka Lerkkänen

TRY-hankkeen ohjausryhmän jäsen
Johtaja, avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto

Heli Joutsen

TRY-hankkeen markkinointisuunnittelija
Jyväskylän yliopisto

2 TRY-HANKKEEN TAVOITTEET OSANA OPISKELIJAVALINTOJEN UUDISTUSTA

Paula Savela & Heli Joutsen

Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa on kehitetty avoimen väylää opiskelijavalintatapana yliopistoon osana korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistusta. Valintaprosessiltaan toimiva ja aloituspaikoiltaan riittävän kokoinen avoimen yliopiston väylä voi parantaa koulutuksellista tasa-arvoa, poistaa koulutuksellisia umpiperiä ja tukea sujuvia siirtymiä esimerkiksi toiselta asteelta korkea-asteelle. Lisäksi yliopistojen välinen yhteistyö mahdollistaa avoimen väylän kehittämisen käytännöiltään valtakunnallisesti yhtenäisemmäksi valintatavaksi.

Nykyinen korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksen valmistelu aloitettiin 2010-luvulla. Korkeakoulujen valintamenettelyiden uudistaminen kirjattiin Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan 2015. (Haltia, Isopahkala-Bouret & Jauhiainen 2019, 279–280.) Käytännön kehittämistyö alkoi vuonna 2017 Yliopistojen opiskelijavalintojen uudistamishankkeella (2017–2020), jonka tavoitteena oli kehittää yliopistosektorille alakohtaisesti sovellettava valintayhteistyömalli. Samalla uudistamishanke pyrki vahvistamaan alakohtaista yhteistyötä, yhtenäistämään valtakunnallisesti ylioppilastutkinnosta annettavia pisteitä suoravalinnassa sekä lisäämään ylioppilastutkintoon perustuvan suoravalinnan käyttöä opiskelijavalinnassa.

Opiskelijavalintojen uudistusprosessissa tunnistettiin pian myös tarve vaihtoehtoisten reittien kehittämiseen todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle, mistä syntyi TRY-hanke. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen päätavoite oli avoimen väylän kehittäminen. Alkuperäinen hankekausi oli 2018–2020, mutta TRY-hanke sai jatkoaikaa kesään 2021 saakka. Hankkeessa on tehty tiivistä yhteistyötä opiskelijavalintoja kehittävien sisarhankkeiden eli Yliopistojen

opiskelijavalintojen uudistamishankkeen ja Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishankkeen (2017–2020) kanssa (ks. OHA-forum 2020 ja AMK-opiskelijavalinnat 2020).

TRY-hankkeessa on ollut mukana 11 yliopistoa ja yli 30 oppiainetta. Useissa näistä oppiaineista oli jo entuudestaan avoimen yliopiston väylä. Hankkeessa testattiin erilaisia väylävaihtoehtoja väyläpiloteilla, joita on seurattu ja tutkittu koko väyläprosessin näkökulmasta aina opintojen aloituksesta sisäänpääsyyn. Suurin osa hankkeessa uudistetuista tai luoduista väylistä johtaa kandidaatti- ja maisteriohjelmiin, osa pelkkään kandidaatti- tai maisteriohjelmaan.

Avoimen väylää suunniteltaessa kattava yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistaa eri näkökulmien huomioimisen ja siten mahdollisimman toimivien ratkaisujen kehittämisen. Siksi yhteistyössä kannattaa olla mukana alusta saakka kaikki prosessiin liittyvät tahot. Keskeiset toimijat yliopiston tutkintokoulutuksesta vastaavan yksikön lisäksi ovat avoin yliopisto sekä opinto- tai hakijapalvelut. Lisäksi yhteistyössä mukana voi olla myös toisen asteen oppilaitos tai vapaan sivistystyön oppilaitos, kuten kansanopisto tai kesäyliopisto. TRY-hankkeessa mukana olivat muun muassa Alkio-opisto sekä Työväen Akatemia.

Hankkeen tavoitteiksi asetettiin avoimen väylän kehittäminen uskottavan kokoiseksi opiskelijavalintatavaksi todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle, väyläopintojen laajuuden ja sisällön kehittäminen, opiskelijavalintaprosessin sujuvuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen, tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostaminen sekä yliopistojen välisen yhteistyön vahvistaminen. Näitä tavoitteita on edistetty TRY-hankkeessa opiskelijälähtöisesti.

Uskottavan kokoinen väylä

Ensimmäiseksi tavoitteeksi asetettiin, että avoimen väylästä on saatava aloituspaikkakiintiönsä osalta **uskottavan kokoinen** valintatapa. TRY-hankkeessa havaittiin, että avoimen väylän laajentaminen edellyttää paitsi uusien väyliä avaamista eri yliopistoissa ja oppiaineissa, myös jo olemassa olevien väyliä aloituspaikkakiintiöiden kasvattamista tutkintokoulutuksissa.

Ennen TRY-hanketta avoimen väylän sisäänottomäärä oli säilynyt vuosikymmeniä melko marginaalisena, mikä ei näyttäytynyt hakijoille toimivana hakutapana yliopistoon. Tutkintokoulutuksen aloituspaikkakiintiön täytyy olla siis riittävän suuri paikkamäärältään, jotta se olisi kolmas merkittävä valintatapa valintakokeiden ja todistusvalinnan ohella. Tämä lisäisi koulutuksen tasa-arvoisuutta, millä tarkoitetaan avoimen väylän yhteydessä esimerkiksi osallistumismahdollisuutta korkeakoulutukseen sekä joustavia koulutusmahdollisuuksia (Haltia 2016, 285–286).

Lisäksi avoimen väyliä on oltava monipuolisesti eri aloille, vaikkei niitä olisi-kaan kaikkiin tutkintokoulutuksiin. Yliopistot ovat suhtautuneet myönteisesti niin uusien väylien avaamiseen kuin paikkamäärien hallittuun kasvattamiseen. Useissa hakukohteissa lisättiin avoimen väyliä ja paikkamääriä jo kevään 2020 hakuihin. Vuonna 2020 väyliä kandidaatti- ja maisteriohjelmiin oli yli 200. Yliopistojen antamien tietojen mukaan vuonna 2020 väylän kautta hakijoita oli 3460, joista 1340 valittiin tutkinto-opiskelijaksi.

Laajuudeltaan ja sisällöltään sopivat väyläopinnot

Hankkeen toisena tavoitteena oli **avoimen väylän kehittäminen opiskelijälähtöisesti**, millä tarkoitetaan hakijan tarpeiden huomioimista väylän suunnittelussa. Avoimen väylää haluttiin kehittää myös opiskelijavalinnan kannalta hakijan tiedoista ja taidoista olennaisia asioita kartoittavaksi hakutavaksi, jolloin hakijoiden erottelu on yksinkertaisempaa ja hakijat kokevat sen myös oikeudenmukaiseksi. Näin avoimen väylä palvelisi sekä hakijaa että opiskelijavalinnoista vastaavia tahoja.

Avoimen väylien kehittämisessä kannattaa huomioida erilaisissa elämäntilanteissa olevat hakijat. TRY-hankkeessa on luotu tästä lähtökohdasta kolme väylämallia, jotka ovat *aikataulutettu väylä*, *joustava väylä* ja *työelämälähtöinen väylä*. Näiden mallien kohdalla voidaan tunnistaa pääkohderyhmiä, joille väylä erityisesti sopii, vaikka avoimen yliopiston opinnot ovatkin yleensä kaikille avoimia. Käytännön esimerkkejä näistä väylämalleista on koottu hankeyliopistoista kunkin väylämallin esittelyn yhteyteen luvussa 3.

Kehittämistyössä pohdittiin, mitä opintoja hakukelpoisuuteen tulisi vaatia ja mikä olisi riittävä laajuus, jotta opinnot osoittaisivat hakijan valmiudet korkeakouluopintoihin. Väyläopintojen pedagogisilla ratkaisuilla otetaan kantaa esimerkiksi siihen, millaisia akateemisia opiskelutaitoja hakijalla ajatellaan olevan, kun tämä on suorittanut väyläopinnot. Väyläopintojen sisältöjä ja laajuutta opintopisteinä onkin pohdittava niin opiskelijan kuin opiskelijavalinnoista päättävien tahojen näkökulmasta.

Kun hanke alkoi, avoimen väylällä hakukelpoisuuden antaviksi määriteltyjen opintojen opintopistemäärä vaihteli 6 opintopisteestä 180 opintopisteeseen. Sopivasta laajuudesta keskusteltiin sekä hanketasolla että oppiaineittain. Lisäksi arvioitiin, minkä verran väyläopinnoissa tulisi olla tieteenalan opintoja ja geneerisiä opintoja, kuten kieli- ja viestintäopintoja, jotta ne antaisivat hakijalle riittävät valmiudet yliopisto-opiskeluun ja mittaisivat myös tämän osaamista opiskelijavalintaprosessissa.

Toimivassa väylässä vaaditun opintopistemäärän on oltava perusteltu. Esimerkiksi alakohtaisesta hakupaineesta riippuen vaaditut opintopisteet ja opintomenestyksen raja voivat vaihdella, mutta hyvin suunniteltuina alle 60 opintopisteen väylät ovat tarpeeksi laajoja hakijan korkeakoulukelpoisuuden osoittamiseksi. Helsingin yliopisto linjasi vuoden 2020 yleisissä valintaperusteissaan, että avoimen väylältä vaadittavat opinnot tulisi olla pääsääntöisesti 15–60 opintopistettä. Saman suosituksen antoi Jyväskylän yliopisto.

Sujuva ja läpinäkyvä opiskelijavalinta

Opiskelijavalinta avoimen väylältä yliopiston tutkintokoulutukseen perustuu yleensä opintopisteiden määrään ja opintomenestykseen. Hakijalle voidaan asettaa myös muita valintaperusteita sekä hakukelpoisuusehtoja, joilla tarkoitetaan esimerkiksi tiettyä koulutustaustaa. TRY-hankkeen kolmantena tavoitteena oli **arvioida ja kehittää valintamenettelyä** niin, että se selkeyttäisi ja keventäisi opiskelijavalintaprosessia niin opiskelijan kuin valintoja tekevän hallinto henkilöstön näkökulmasta.

Sujuvassa ja läpinäkyvässä opiskelijavalinnassa hakukelpoisuusehdot sekä valintaperusteet ovat kohtuullisia ja selkeästi tiedotettuja. TRY-hankkeen kehittämistyötä on ohjannut oleellisesti hakijan näkökulma: hakijalla on oikeus tietää jo väyläopintojen aikana, miten arvosanat ja opintojen laajuus vaikuttavat opiskelijavalinnan pisteytykseen. Näin väyläopiskelijoiden on entistä helpompaa ymmärtää, millä perusteilla opiskelijavalinnat tehdään. Tämän lisäksi tarvitaan myös valintaperusteiden pysyvyyttä useamman vuoden ajan, jotta hakija ehtii opiskella tarvittavat opinnot hakua varten.

Kirjaan on koottu tietoa myös hakijoiden karsinnassa käytettävistä keinoista. Hankkeen aikana erityisesti hakupainealoilla heräsi kysymys, miten opiskelijat valitaan, jos väylän suosio kasvaa ja yhä useampi täyttää tähänastiset vaatimukset. Ratkaisuna useissa oppiaineissa päädyttiin kokeilemaan tarkkaa pisteytystä, jolla hakukelpoisuusopinnot arvioidaan ja opiskelijat asetetaan valintajonoon, mikäli kaikkia hakukelpoisia ei voida valita. Karsinnan välineiden pitää olla hakijoiden kannalta reiluja ja selkeitä, jotta opiskelijavalinta on läpinäkyvää aina loppuun saakka.

Tehokkaampi tiedotus, neuvonta ja ohjaus

TRY-hankkeessa kehitettiin myös **tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen palveluita** eli TNO-palveluita väyläopiskelijoiden tiedon ja tuen tarpeet huomioiden. Lähtötilanteessa avoimen väylän haasteena oli myös tiedon ja tiedotuksen puute. Opiskelijoiden ja ohjaustyötä tekevien oli vaikea löytää tietoa väylästä, tieto oli pirstaleista ja vaikeaselkoista muun muassa käytettyjen käsitteiden moninaisuuden takia. Samalla tarvittiin lisää neuvontaa ja ohjausta väyläopiskelijan koulutuspolulla, jotta tämän olisi mahdollista saavuttaa opiskelutavoitteen saavuttamisen, oikea-aikaisen tuen avulla.

Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen käytänteistä kerättiin tietoa muun muassa opiskelijakyselyllä sekä hankeyliopistojen koordinaattoreille suunnatulla kyselyllä. Lisäksi väyläopiskelijan tiedon ja tuen tarvetta sekä tämän koulutuspolun eri vaiheita kartoitettiin palvelumuotoilun avulla. Näitä asioita kuvataan lähemmin luvussa 4.

Lisäksi TRY-hankkeessa haluttiin kasvattaa yleistä tietoisuutta avoimen väylästä, sillä suurelle yleisölle se oli melko tuntematon. Avoimen väylä mainittiin harvemmin hakutapana yliopistojen opiskelijavalinnoista kerrottaessa. Hankkeen myötä avoimen väylä alkoi saada aiempaa enemmän näkyvyyttä valtakunnan medioissa niin opiskelijakokemusten kuin kehittämistyön näkökulmasta.

Vahva yliopistojen välinen yhteistyö

TRY-hankkeen tavoitteena oli myös **yhteistyön ja yhtenäisyyden lisääminen** yliopistojen välillä. Yhteistyötä tehtiin useissa oppiaineissa. Esimerkiksi teologiassa kehitettiin yliopistojen yhteisiä opintoja ja tietojenkäsittelytieteessä väylän laajuus 15 op yhtenäistettiin kolmessa yliopistossa (Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto ja Åbo Akademi).

Itä-Suomen yliopisto ja Vaasan yliopisto suunnittelivat yhteistyössä modulaarisen kokonaisuuden hallintotieteiden kandidaatin tutkintoon tähtääville. Helsingin yliopisto ja Tampereen yliopisto kehittivät yhteisen 5 opintopisteen valintakurssin, joka on osa opiskelijavalintaprosessia molempiin yliopistoihin yhteiskuntatutkimuksen (Tampere) ja sosiaalitieteiden (Helsinki) tutkintokoulutuksiin. Väylistä ja yhteistyöstä kerrotaan lisää luvussa 3.

Sen sijaan valtakunnallinen avoimen väylän käytänteiden yhdenmukaistaminen nähtiin haastavana. Esimerkiksi todistusvalinnan kehittämistyössä oli sovittu valtakunnallisesti yhtenäisestä pisteytystyökalusta jokaisessa oppiaineessa, mutta

avoimen väylän uudistuksessa valintaperusteiden yhtenäistäminen nähtiin mahdollottomana hankkeen resurssien ja käytettävissä olevan ajan puitteissa. Aihe on kuitenkin hyvin tärkeä avoimen väylän jatkokehittämisen kannalta.

On siis tarpeellista, että avoimen väylän valtakunnallinen yhteistyö ja kehittäminen jatkuvat TRY-hankkeen jälkeen, sillä keskusteltavana ja linjattavana on vielä monia yhteisiä asioita. Avoimen väylän käytänteiden yhtenäistämistä kannattaa arvioida esimerkiksi yliopistojen valtakunnallisissa yhteistyöelimissä. TRY-hanke on antanut omat suosituksensa avoimen väylän kehittämisestä, jotka esitellään luvussa 5.

3 ERILAISIA VÄYLÄMALLEJA

Nina Haltia & Mervi Lahtomaa

Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa avoimen väyliä on kehitetty eri yliopistoissa ja oppiaineissa erilaisiin tarpeisiin ja toisistaan poikkeavin käytännöin, jotta kehittämiskohteiden välillä on monenlaista vaihtelua. Eroja on muun muassa vaadittavien opintojen määrissä, valintamenettelyissä, hakukriteereissä sekä siinä, miten väyläopinnot on organisoitu. Hankkeen tavoitteena on ollut jäsentää tätä moninaisuutta ja tuottaa tietoa siitä, miten avoimen väylä on mahdollista organisoida osaksi hakukohteen opiskelijavalinnan kokonaisuutta.

TRY-hankkeen alkuvaiheessa yksittäiset kehittämiskohteet järjestäytyivät eri työpaketteihin, kun väyliä ryhdyttiin kehittämään tietyille kohderyhmille: toisen asteen opiskelijoille, toisen asteen opinnot suorittaneille välivuoden viettäjäille ja tutkintotavoitteisille, työelämässä oleville aikuisille. Kohderyhmien mukaisia avoimen väyliä kutsuttiin näyttöreitiksi, vaihtoehtoiseksi reitiksi ja elinikäisen oppimisen reitiksi.

Näyttöreitien tavoitteena oli kehittää malleja toisen asteen opintojen aikana suoritettaviksi väyläopinnoiksi. Vaihtoehtoinen reitti oli suunnattu toisen asteen opinnot jo suorittaneille väyläksi, jossa välivuoden viettäjä tai ilman opiskelupaikkaa jäänyt voisi opiskella avoimen yliopiston opintoja ja päästä tutkinto-opiskelijaksi. Elinikäisen oppimisen reitti puolestaan oli suunnattu työelämässä oleville aikuisille, jotka kokivat tarpeelliseksi hankkia koulutusta uralla etenemistä, alanvaihtoa tai ammatillista kehittymistä varten (ks. Haltia & Lahtomaa 2019).

Hanke jakautui näin neljään työpakettiin, joista kolme kehitti väylää kunkin opiskelijaryhmän näkökulmasta ja neljäs keskittyi tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämiseen edellä mainittujen reittien tueksi (ks. Toinen reitti yliopistoon -hankkeen toimijat s. 126). Kunkin työpaketin alle organisoitui joukko yksit-

täisiä kehittämiskohteita. Hankkeen aikana kehittämistyötä tehtiin usealla eri tasolla: yksittäisissä kehittämiskohteissa ja väyläpiloteissa, niiden muodostamissa työpaketissa sekä koko hankkeen luomassa verkostossa.

Kuvio 1. Väylien kehittämistyön tasot TRY-hankkeessa

Ajan kuluessa kolmen eri kohderyhmän työpakettien ja reittien rajat ovat liudentuneet ja muovautuneet niin, että hankkeen lopputulemana esitämme avoimen väylien edustavan karkeasti kolmea eri päätyyppiä:

- aikataulutettua väylää,
- joustavaa väylää ja
- työelämälähtöistä väylää.

Nämä väylätyypit jäsentävät tehtyä kehittämistyötä ja tarjoavat yliopistojen käyttöön malleja, joiden mukaan avoimen väyliä voidaan kehittää.

Työpaketeista väylämalleiksi

Tarkasteltaessa jakoa eri työpaketteihin hankkeen edetessä havaittiin, että työpaketeissa oli osittaista päällekkäisyyttä ja limittäisyyttä. Yksittäiset kehittämiskohteet saattoivat sisältää piirteitä eri työpakettien perusajatuksista, eivätkä kohderyhmät tarkalleen ottaen noudattaneet työpakettien rajoja. Opintojen sitominen tiettyihin kohderyhmiin tuntui haasteelliselta myös siksi, että avoimen yliopisto-opetuksen luonteeseen ja perusajatukseseen liittyy avoimuus kaikille. Työpaketit palvelivatkin hankkeessa eräänlaisena alustana ja työn organisoijana, minkä pohjalta oli mahdollista tarkastella kehitettyjä väyliä.

Hankkeen edetessä työpakettien nimistä luovuttiin, sillä ne koettiin hieman sekaaviksi. Reittien alkuperäiset työnimet eivät kuvanneet riittävän hyvin väylien todellista luonnetta tai erotelleet niitä toisistaan. Kaikki avoimen reitit perustuvat opiskelemalla annettuun näyttöön, kaikki avoimen reitit ovat vaihtoehtoisia reittejä muille sisääntuloreiteille, ja kaikkien avoimen reittien voidaan ajatella myös palveluvan elinikäisen oppimisen tavoitetta.

Väärinymmärrysten ja sekaannusten välttämiseksi hankkeessa luotiin erilaisille väylämalleille nimet, jotka olisivat mahdollisimman kuvaavat ja yhteensopivat sen käsitteistön kanssa, jota avoimen väylästä aiemmin on käytetty. Näin päädyttiin nimeämään esitettävät väylämallit *aikataulutetuksi*, *joustavaksi* ja *työelämälähtöiseksi väyläksi*. Muutos on esitetty kuviossa 2. Jokaisen väylämallin kohdalla voidaan tunnistaa ne kohderyhmät, joille väylä erityisesti sopii, mutta kohderyhmät nähdään väljästi ja niissä voi olla limittäisyyttä eri mallien välillä.

Aikataulutettu väylä

Aikataulutetun väylän perusajatuksena on, että opiskelija suorittaa vaadittavat avoimen yliopiston opinnot tietyn aikaikkunan sisällä ja voi sen jälkeen hakea tutkinto-opiskelijaksi. Opinnot on organisoitu tietyn ajan kuluessa suoritettaviksi, ja tässä aikataulussa pysyminen on yksi elementti väylällä tapahtuvassa karsinnassa.

Tämän väylämallin sisällä on vaihtelua tutkinto-opiskelupaikkojen jakautumisessa. Voivatko kaikki ne opiskelijat, jotka ovat opinnot suorittaneet vaadittavalla opintomenestyksellä, saada opiskelupaikan, vai kilpaillaanko opiskelupaikoista vielä vaadittavien opintojen jälkeen esimerkiksi opintomenestyksen mukaan?

Yhtenä tämän väylämallin muotona voi myös olla yhteistyö toisen asteen opilaitoksen kanssa, jolloin opinnot suoritetaan osana toisen asteen opintoja ja niiden aikana. Aikataulutettu väylä sopii väyläpaikkaa suunnitelmallisesti tavoittelevalle ja sellaisille opiskelijoille, jotka pystyvät tämän tietyn aikaikkunan sisällä käyttämään aikaansa opiskeluun.

Joustava väylä

Joustavalla väylällä opintoja ei ole sidottu tiukasti tiettyyn aikaan, vaan opiskelija voi suorittaa vaadittavia opintoja hyvin joustavasti ja hakea opiskelupaikkaa sitten, kun ne on suoritettu. Opinnot voi kuitenkin suorittaa halutessaan myös nopeasti, joten opiskelijan näkökulmasta väyläopintojen suorittamiseen voi olla erilaisia vaihtoehtoja.

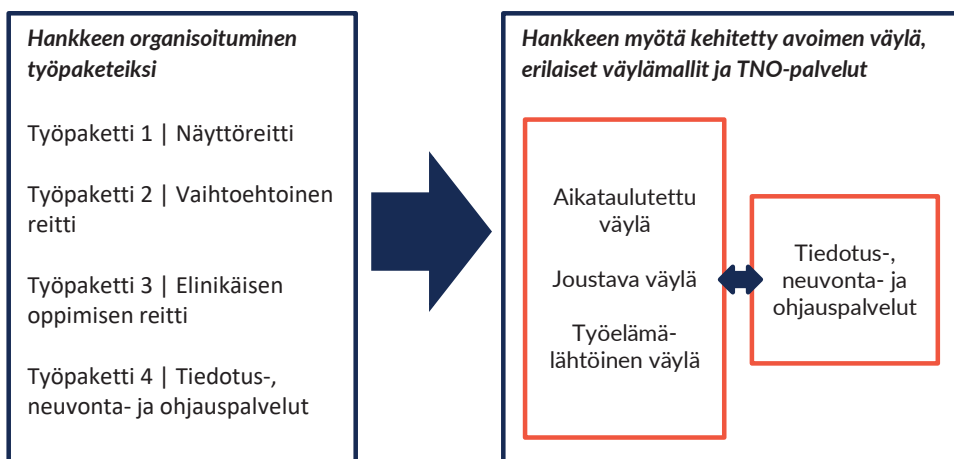
Vaadittavat opinnot suorittaneiden joukosta voidaan tehdä karsintaa esimerkiksi opintomenestyksen tai suoritettujen opintojen määrän perusteella. Kohderyhmä voidaan nähdä hyvin laajana, ja väylä sopii paitsi niille, jotka alusta alkaen

opiskelevat tutkintotavoitteisesti, myös niille avoimessa yliopistossa opiskeleville, joille vasta opintojen myötä syntyy ajatus koko tutkinnon suorittamisesta.

Työelämälähtöinen väylä

Työelämälähtöinen väylä on suunnattu työelämässä oleville aikuisille, jotka kaipaavat lisäosaamista ja pätevoitymistä. Työelämälähtöinen väylä poikkeaa kahdesta edellä mainitusta mallista siinä, että väyläopinnot vastaavat työelämän tarpeisiin.

Opintoja on mahdollisesti sisällöllisesti myös räätälöity tässä suunnassa. Opintoja ei ole suunniteltu toisen asteen opinnoista vastavalmistuneen nuoren näkökulmasta, vaan tästä väylästä hyötyvät esimerkiksi alemman korkeakoulututkinnon jo suorittaneet tai joltakin tietyltä alalta työkokemusta ja osaamista hankkineet henkilöt. Kohderyhmä määrittynyt siis ammatillisten tarpeiden kautta, ja opintojen toteutukset voivat olla hyvin moninaisia.

Kuvio 2. Hankkeen työskentelyn organisoituminen työpaketeiksi ja lopputulemana esitettävät avoimen väylän mallit

Seuraavana käsitellään kutakin väylämallia tarkemmin omassa aluvussaan. Kustakin väylämallista kuvataan sen piirteitä ja niitä havaintoja, joita kyseisestä väylämallista on tehty hankkeessa. Lisäksi pohditaan väylämallien vahvuuksia ja haasteita. Jokaisen väylämallin yhteydessä on myös esimerkkejä eri väylämalleista eli hankeyliopistojen kuvauksia TRY-hankkeen väyläpiloteista.

3.1 AIKATAULUTETTU VÄYLÄ

Jenni Krapu, Aino-Kaisa Ellfolk, Satu Vuori & Päivi Patja

Aikataulutettu väylämalli kattaa nimensä mukaisesti ne avoimen väylät, joissa opiskelijan on suoritettava avoimen yliopiston opinnot rajatun ajanjakson sisällä, jonka jälkeen hän voi hakea tutkinto-opiskelijaksi. Väylämallin sisällä on kuitenkin vaihtelua sen suhteen, minkä ajan puitteissa väyläopinnot tulee suorittaa. Rajoitetun opiskeluajan myötä aikataulutetut väylät sopivat niille tutkintotavoitteisille opiskelijoille, joiden on mahdollista keskittyä opintoihin tietyn aikaikkunan sisällä.

Vuonna 2005 Suomessa otettiin käyttöön tutkinto-opiskelijoiden rajattu opinto-oikeus. Yliopistolain pykälissä 40–42 säädetään muun muassa korkeakoulututkinnon tavoitteellisista suorittamisajoista ja opiskeluoikeuden kestosta siten, että niin alemmaa kuin ylempää korkeakoulututkintoa suorittavalla opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinnot viimeistään kahta vuotta niiden yhteenlaskettua tavoitteellista suorittamisaikaa pitemmässä ajassa (Yliopistolaki 558/2009). Aikataulutettujen väyliä voi tulkita valmentavan opiskelijoita jo väyläopintojen aikana huomioimaan kyseisen lainmuutoksen myötä opinnoille asetetut aikarajoitukset.

Aikataulutetut väylät tarjoavat myös tiedekunnille alustavaa signaalia väyläopiskelijoiden kyvystä suorittaa opintonsa rajatussa aikataulussa. Yliopistojen kannalta tällä on merkitystä, koska vuonna 2021 käyttöön otettavassa uudessa yliopistojen rahoitusmallissa suoritetuilla tutkinnoilla ja nopeammalla valmistumisella on aiempaa merkittävämpi rooli. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä (Yliopistolaki 558/2009) huomioi valmistuneet kandidaatit ja maisterit painottamalla suurimmalla kertoimella nimenomaan tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää.

Jo aiemmin mainitusti, aikataulutetun väylämallin yhtenä erityistapauksena ovat väylät, joiden pääkohderyhmänä ovat toisen asteen opiskelijat. Näissä tapauksissa väyläopinnot on suunniteltu siten, että ne voidaan suorittaa osana toisen asteen opintoja ja niiden aikana. Esittelemme nämä väylät aikataulutetun väylämallin yleisesittelyn jälkeen.

Väylän pääkohderyhmät, tutkinnot ja yhteistyötahot

Aikataulutettu väylämalli on avoimen väylä kandidaatin- ja maisterintutkintoihin tähtääviin opintoihin. Väyläopinnot perustuvat yleensä kandidaatintutkintoon sisältyviin opintoihin. Väyläopintojen kehittämistyössä ovat mukana avoimen yliopiston ohella väyläopintoihin kiinnittyvä tiedekunta, sekä yliopiston opinto- ja hakijapalvelut. Väyläopintojen suunnittelun osalta voidaan kuitenkin tehdä myös yliopistojen välistä yhteistyötä. Erityistapauksensa muodostavat väylät, joiden kehittämistyöhön ovat osallistuneet myös toisen asteen oppilaitokset.

Aikataulutettua väylämallia edustavien väyliä pääkohderyhmät vaihtelevat. TRY-hankkeessa mukana olevista avoimen väylistä esimerkiksi Aalto-yliopiston tekniikan alan väylä on suunnattu kaikille tekniikan alan tutkintoon tähtääville.

Oman erityistapauksensa muodostavat väylät, joissa pääkohderyhmänä ovat toisen asteen opiskelijat. Näistä esimerkkinä on Åbo Akademin teologian väylä, jonka pääkohderyhmää ovat alasta kiinnostuneet lukio-opiskelijat. Pääkohderyhmät eivät kuitenkaan rajaa ulos muita kohderyhmiä, sillä useimmiten esimerkiksi toisen asteen opiskelijoille suunnattuja avoimen väylän opintoja voivat opiskella myös muut. Toisin sanoen näissä väylissä toisen asteen tarve sekä reunaehdot on huomioitu, mutta kaikilla on opiskelumahdollisuus.

Seuraavassa esitellään hankkeen aikataulutetut väylät kahdessa osassa. Ensimmäisessä esitellään aikataulutetut väylät, joiden kehityksessä mikään tietty kohderyhmä ei ollut lähtökohtana. Toisessa osiossa erityisesti toisen asteen opiskelijoiden näkökulma oli mukana väyliä kehittämistyössä.

Aikataulutettu väylä kaikille tutkintoa tavoitteleville

Aikataulutetun väylämallin kohderyhmältään laaja-alaisinta versiota edustavat ne väylät, jotka ovat suunnattuja yleisesti kaikille kyseisen alan yliopistotutkintoa tavoitteleville opiskelijoille. Nämä väylät poikkeavat toisen asteen opiskelijoille suunnatuista väylistä muun muassa väyläopintojen laajuuden suhteen. Aikataulutettu väylä soveltuu erityisesti niille yliopistotutkintoa tavoitteleville opiskelijoille, joiden on mahdollista keskittyä väyläopintoihin annetun aikaikkunan puitteissa.

TRY-hankkeessa mukana olevat, yleisesti kaikille tietyn alan tutkintoa tavoitteleville suunnatut aikataulutetut avoimen väylät ovat:

- Aalto-yliopiston tekniikan väylä
- Itä-Suomen yliopiston teologian väylä

Väyläopintojen aloitus

Aikataulutettua väylämallia edustavien väylien välillä on vaihtelua sen suhteen, pääsevätkö kaikki halukkaat mukaan väyläopintoihin vai rajataan väyläopintoihin pääsevien joukkoa jollain tavoin. Ensin mainittua vaihtoehtoa edustaa muun muassa Aalto-yliopiston tekniikan väylä, sillä kyseisiin opintoihin pääsevät mukaan kaikki halukkaat. Sen sijaan esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston teologian väylälle otetaan mukaan vain rajattu joukko opiskelijoita ja karsinta väyläopintoihin toteutetaan kahdessa eri vaiheessa.

Väyläopintoihin mukaan otettavien opiskelijoiden rajaaminen tarkoittaa väyläopintojen suunnitteluvaiheessa päätöstä siitä, miten opiskelijat valitaan mukaan rajattuun väyläopiskelijoiden joukkoon. Kyse voi olla esimerkiksi ilmoittautumisjärjestyksen perusteella tapahtuvasta karsinnasta tai vaihtoehtoisesti tietyn testin tai kokeen perusteella tehtävästä valinnasta. Opiskelijamäärän rajaus voidaan toteuttaa myös eri vaiheissa hyödyntämällä erilaisia valintaperusteita.

Väyläopintojen suunnitteluvaiheessa on syytä pohtia eri osapuolien kannalta mahdollisimman toimivaa ja oikeudenmukaista karsintatapaa, jos väyläopintoihin valittavien opiskelijoiden määrää halutaan rajoittaa. Opiskelijalla tulee olla opintojensa aloitusvaiheessa selkeä tieto siitä, millä perusteella hän voi tulla valituksi tutkinto-opiskelijaksi.

Jos väyläopintoihin mukaan otettavien opiskelijoiden määrää ei rajata, avaa tämä tiedekunnan kannalta teoriassa rajattomat mahdollisuudet nostaa väyläopintojen kautta tutkinto-opiskelijoiksi hakevien opiskelijoiden määrää. Toisaalta vaihtoehto on myös haasteellinen, mikäli väyläopinnot suorittaneiden opiskelijoiden joukko kasvaa hallitsemattomasti.

Opiskelu avoimen väylällä

Aikataulutetussa väylämallissa väyläopintojen suunnittelun pohjana on väyläopintojen ajallisen keston määrittäminen. Yleisinä vaihtoehtoina voivat olla yhdelle lukukaudelle, lukuvuodelle tai kalenterivuodelle ajoitetut opinnot. Esimerkiksi Aalto-yliopiston tekniikan alan väylän 27 opintopisteen väyläopinnot on suoritettava enintään 365 päivän aikana. Erityistapauksensa muodostavat toisen asteen opiskelijoille suunnatut väylät, joiden kohdalla väyläopinnot voivat käytännössä koostua jopa yksittäisestä opintojaksosta, jota voi seurata valinnan toinen vaihe näyttökokeen tai haastattelun muodossa.

Mikäli kyse on useamman opintojakson kattavista väyläopinnoista, on opintojen laajuuden mitoittamisessa syytä huomioida se, että opiskelijoilla olisi realistiset mahdollisuudet suorittaa väyläopinnot annetussa aikataulussa. Koska aika-

taulutetussa väylämallisissa opiskelijoilta yleisesti edellytetään tietyllä opintomenestyksellä suoritettuja väyläopintoja, on opintojen aikatauluttamisessa huolehdittava siitä, että opiskelijoille jäisi myös riittävästi aikaa korottaa arvosanojaan.

Rajattu aikataulu haastaa myös väyläopintoihin sisältyvien opintojaksojen koordinoinnin ja keskinäisen yhteensovittamisen niin aikataulutuksen kuin pedagogisten järjestelyjen osalta. Näin siksi, että väyläopiskelu voi olla luonteeltaan tutkinto-opiskelijoiden tahtia vastaavaa. Tenttien ja palautettavien oppimistehtävien kasautuminen voi muodostua pullonkaulaksi opiskelijan jatkamiselle väyläopinnoissa.

Muutoin väyläopintojen määrittämisessä on pohdittava kaikille väylämalleille ominaisesti muun muassa tieteenalakohtaisten ja geneeristen opintojen suhdetta, opiskelijoiden mahdollisuutta räätälöidä väyläopintoja mahdollisilla valinnaisilla opinnoilla, sekä muissa yliopistoissa suoritettujen opintojen mahdollista hyväksymistä. Väyläopintojen suunnittelussa on myös huomioitava se, mihin vaiheeseen opintoja tutkinto-opiskelijoiksi päässeet väyläopiskelijat integroituvat.

Väyläopintojen pedagogisten ratkaisujen osalta aikataulutetun väylämallin opiskelijat voivat suorittaa opintojaan yleisesti ottaen joko kaikille avoimen yliopiston opiskelijoille yhteisillä opintojaksoilla tai integroituna opetuksena tiedekunnan tutkinto-opiskelijoille suunnatuilla opintojaksoilla. Ensin mainittu vaihtoehto tarkoittaa yleensä käytännössä etäopetusta, kun taas jälkimmäinen viittaa pääosin päiväsaikaan järjestettävään kontaktiopetukseen. Etäopetus mahdollistaa opiskelun paikkakunnasta riippumatta, kun taas kontaktiopetus tarkoittaa käytännössä sitä, että opiskelu on useimmiten mahdollista vain kampuksen läheisyydessä asuville opiskelijoille.

Mikäli väyläopinnot edellyttävät päiväsaikaan tapahtuvaan kontaktiopetukseen osallistumista, voi tämä rajoittaa merkittävässä määrin työssäkäyvien mahdollisuutta hakeutua väyläopintoihin. Muutoin aikataulutetussa väylämallisissa tulee pedagogiikan osalta huomioida kaikille väylämalleille ominaisesti tarjolla olevia suoritustapoja ja arviointia. Arvioinnin osalta aikataulutetulle väylämallille ominainen tietyn opintomenestyksen vaatimus voi johtaa lukuisiin oikaisuvaatimuksiin, mikäli arviointi ei ole riittävän erottelevaa ja läpinäkyvää.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus

TNO-palveluiden osalta aikataulutetussa väylämallisissa voidaan muiden väylämallien tavoin tarjota opiskelijoille mahdollisuutta liittyä väyläopiskelijoille suunnatulle tiedotuslistalle. Mikäli aikataulutetun väylän opinnot annetaan aikataulussa ja riittävällä opintomenestyksellä suorittaneille opiskelijoille taataan tutkinto-opiskelupaikka, voidaan heidät tietyiltä osin myös rinnastaa tutkinto-opiskelijoihin. Tä-

män myötä aikataulutetun väylämallin opiskelijoille voidaan tarjota jo väyläopin-
tojen aikana muun muassa mahdollisuutta liittyä alan opiskelijoiden erilaisiin ver-
kostoihin.

Väyläopiskelijoiden ryhmäyttäminen on yleisesti toimiva tapa tarjota väy-
läopiskelijoille myös vertaistukea. Mikäli väyläopintoihin haetaan tiettyä ajanjak-
sona, tämä helpottaa myös opiskelijoiden ryhmäyttämistä. Sen sijaan jatkuvasti
auki oleva ilmoittautuminen väyläopintoihin haastaa opiskelijoiden ryhmäytymistä,
koska opiskelijaryhmä muuttuu jatkuvasti. Myös väyläopintoihin sisältyvä sisällöl-
linen valinnanvapaus haastaa ryhmäytymisen, koska tällöin väyläopiskelijat eivät
enää välttämättä opiskele samoilla opintojaksolla.

Ohjauksen ja neuvonnan osalta aikataulutetun väylämallin opiskelijoille voi-
daan suunnitella vertaistutorointia, jossa entiset väyläopiskelijat voivat kertoa
omista opiskelukokemuksistaan uusille väyläopiskelijoille. Opiskelijatutoreiden
antama neuvonta ja ohjaus voi vähentää henkilökunnalta vaadittavan ohjauksen
määrää ja sillä voi olla suuri merkitys opiskelijoiden opintomenestyksen kannalta.
Esimerkiksi Aalto-yliopiston tekniikan alan väylällä on hyödynnetty tutoropiskeli-
joiden apua.

Tekniikan alan väyläopinnoissa menestymisen katsotaan pohjautuvan taidol-
lisia valmiuksia merkittävämmässä määrin opiskelijoiden väyläopintoihin sitoutu-
miseen sosiaalisessa mielessä. Niinpä väyläopiskelijat ovat antaneet erityistä kii-
tosta tilaisuuksista, joissa opiskelijatutorit ovat kertoneet pienryhmissä omista
väyläpoluistaan. Kyseiset tilaisuudet ovat vahvistaneet väyläopiskelijoiden uskoa
omiin kykyihinsä suorittaa väyläopinnot menestyksekkäästi loppuun asti. Opiske-
lijatutoreiden tarjoama tuki opiskelijoille on myös vähentänyt henkilökunnalta
vaadittavaa ohjausta.

Jos opetus hoidetaan pääosin etäopetuksena, voi tämä vaikuttaa myös opis-
kelijoiden tarvitsemaan neuvontaan ja ohjaukseen. Näin siksi, että etäopetuksessa
olevilla opiskelijoilla ei ole samalla tavalla tukenaan vertaisryhmää kuin kontak-
tiopetukseen osallistuvilla opiskelijoilla. Etäopetuksen myötä valmiiden opintopol-
kujen ja muiden verkkomateriaalien merkitys kasvaa.

Haku tutkinto-opiskelijaksi

Opiskelijoiden kannalta yksi väyläopintojen merkityksellisimmistä tekijöistä on se,
miten väyläopinnoista päästään tutkinto-opiskelijaksi. Aikataulutetun väylämallin
sisällä hakukelpoisuusvaatimuksissa on vaihtelua:

- Osassa väylistä kaikki vaaditut väyläopinnot vaaditulla opintomenestyk-
sellä ja vaaditussa aikataulussa suorittaneet opiskelijat saavat tutkinto-
opiskelupaikan.

- Osassa väylistä vaaditut väyläopinnot vaaditulla opintomenestyksellä suorittaneet opiskelijat taas kilpailevat vielä keskenään tutkinto-opiskelupaikasta esimerkiksi valintahaastattelun muodossa.

Ensin mainittua valintatapaa edustavat väylät ovat opiskelijoiden kannalta ennustettavampia ja selkeämpiä. Opiskelijat ovat jo väyläopintoihin päästessään tietoisia siitä, että aloituspaikkoja on kaikille väyläopintoihin päässeille. Tutkinto-opiskelupaikka on siis taattu, mikäli väyläopinnot saa suoritettua tietyllä ajanjaksolla ja ennalta määritellyllä opintomenestyksellä. Yliopisto-opiskelu vaatii toki tiettyjä akateemisia valmiuksia, joten todennäköisesti myös yksilölliset erot vaikuttavat opinnoissa etenemiseen.

Aikataulutettua väylää suunniteltaessa on huomioitava yleisesti se, edellyttääkö tutkinto-opiskelijoiksi valittavilta yleistä korkeakoulukelpoisuutta. Jos edellytetään, tämän seikan kannattaisi olla myös väyläopintoihin valitsemisen kriteerinä, jotta väyläopiskelijalle ei synny vääriä käsityksiä mahdollisuudestaan päästä tutkintokoulutukseen. Korkeakoulukelpoisuudesta täytyy tiedottaa selkeästi väyläopintoja harkitseville. Sen puute ei kuitenkaan siltään vaikuta avoimessa yliopistossa opiskeluun, koska samoja kursseja voi suorittaa muutenkin kuin tutkintotavoitteisesti.

Haun jälkeen

Kuten muidenkin väylämallien kohdalla, myös aikataulutetussa väylämallissa on hyvä pohtia tutkinto-opiskelijaksi päässeiden väyläopiskelijoiden huomioimista esimerkiksi yhteisen onnittelutilaisuuden järjestämisen muodossa. Kyseiset tilaisuudet voivat Aalto-yliopiston ”tekniikan väylän” esimerkin tavoin toimia luontevana tapana kerätä väyläopintoja koskevaa palautetta sekä rekrytoida väylätutorit, joiden tehtävänä on toimia uusien väyläopiskelijoiden tukena.

Väyläopiskelijoiden integroitumista tutkinto-opiskelijoiksi voidaan myös tukea etukäteissuunnittelun myötä. Määritellyt väyläopinnot ohjaavat jo itsessään sitä, mihin vaiheeseen opintoja väyläopiskelijat siirtyvät suhteessa muun valintatavan kautta tutkinto-opiskelijoiksi päässeisiin.

Väyläopiskelijoiden integroitumista tutkinto-opiskelijoiksi edistää se, mikäli väyläopinnot ovat pitäneet sisällään osallistumista tutkinto-opiskelijoille yhteiseen kontaktiopetukseen. Väyläopintojen kautta valituksi tulleille opiskelijoille tehdään yleisesti myös henkilökohtainen opintosuunnitelma, mikä omalta osaltaan edesauttaa tutkinto-opiskelijaksi integroitumista.

Väyläopiskelijoiden tueksi voidaan myös suunnitella tutorointia yhdessä tiedekunnan sekä mahdollisesti alan opiskelijoita edustavan ainejärjestön kanssa. Aalto-yliopiston ”tekniikan väylän” kokemusten mukaan väyläopiskelijat ovat

muun valinnan kautta tutkinto-opiskelijoiksi päässeitä paremmassa asemassa. Näin siksi, että heillä on jo paljon opiskelukavereita oman pääaineen ulkopuolelta-kin ja väyläopintojen kautta saatua kokemusta opiskeluympäristöistä ja -välineistä.

Tutkinto-opiskelupaikkaa vaille jääneille väyläopiskelijoille voidaan suunnata myös jälkimarkkinointia. Esimerkiksi Aalto-yliopiston Tekniikan väylän osalta on huomioitu erityisesti ne väyläopiskelijat, joilla tutkinto-opiskelijaksi pääsy on ollut syystä tai toisesta lähellä. Kyseisille opiskelijoille on tarjottu mm. opintoneuvontaa ja puuttuvien opintojen suoritusmahdollisuutta.

Aikataulutettu väylä toisen asteen opiskelijoille

Lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä on tehty järjestelmällisesti jo 90-luvun lopusta lähtien (Ahola, Aittola, Salminen & Spoof 2020, 7), mutta nivelvaihe toisen asteen ja korkeakouluopintojen välillä on useille opiskelijoille haastava. On monia syitä, miksi toisen asteen opiskelijat eivät siirry nopeammin korkeakouluopintoihin. Yhtäältä kyse voi olla nuoren omasta elämäntilanteesta tai uravalintoihin liittyvästä epävarmuudesta. Toisaalta puutteelliset ohjaus- ja neuvontapalvelut voivat hidastaa siirtymistä jatko-opintoihin. (Opetusministeriö 2008.)

Opiskelijoiden toiveet eivät myöskään aina kohtaa täysin tarjolla olevien jatkokoulutusmahdollisuuksien kanssa. Lisäksi koulutusvalintojen taustalla voidaan nähdä sukupuolittuneita valintoja sekä koulutusasteen periytyvyyttä. Vanhempien sosioekonomisella asemalla on merkitystä nuoren todennäköisyyteen päästä korkeakouluun (Jokila, Haltia & Kosunen 2019; Ahola & Spoof 2019, 9). Mieleisen korkeakoulupaikan saaminen vauhdittaisi työelämään siirtymistä. Siksi on tärkeää kehittää mahdollisuuksia löytää jo toisen asteen opintojen aikana väyliä korkeakouluihin (OKM 2019a).

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistamisen myötä jatkossa yli puolet opiskelupaikoista täytetään ylioppilastodistuksen arvosanojen ja ammattikorkeakoulujen osalta myös ammatillisen perustutkinnon arvosanojen perusteella (OKM 2019a). Yliopistoon hakijoissa on vain vähän ammatillisen koulutuksen suorittaneita. Esimerkiksi ammatillisen tutkinnon suorittaneet eivät pääse pyrkimään yliopistoon todistusvalinnan kautta. (OKM 2017b, 74). Tämän vuoksi todistusvalinnan rinnalle on ollut tärkeää kehittää toisen asteen opiskelijoille sopivia avoimen väyliä, joissa he voivat osoittaa osaamistaan ja motivoituneisuuttaan suorittamalla yliopistotason opintoja. Samalla toisen asteen opiskelijat voivat tutustua siihen, millaista yliopisto-opiskelu on eri koulutusohjelmissa, ja pohtia, haluaisivatko he opiskella korkeakoulussa.

Toiselle asteelle soveltuvia väyläopintoja kehitetään usein tiiviissä yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Niiden on tarkoitus vastata suurelta osin tavoitellun tutkinnon vaatimuksia ja niiden kautta voi hakeutua tutkinto-opiskelijaksi kandidaatin ja maisterin tutkintoihin. Vaikka kohderyhmä näkyy väylien suunnittelussa, näitä väyliä ei ole rajattu vain tietyille hakijoille.

TRY-hankkeessa mukana olevien aikataulutettujen väylien suunnittelussa on huomioitu toisen asteen opiskelijat etenkin seuraavissa väylissä:

- Helsingin yliopiston ja muiden Suomen oikeustieteellisten yksiköiden yhteinen oikeustieteellinen väylä
- Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatutkimuksen väylä
- Helsingin yliopiston teologian ja uskonnotutkimuksen väylä
- Öpuled i teologi, Åbo Akademi
- Itä-Suomen yliopistojen tietojenkäsittelytieteiden väylä & Öpuled i informationsteknologi, Åbo Akademi

Väyläopintojen aloitus

Toisen asteen opiskelijoille suunnatuilla väylillä on tarkoitus tuoda yliopisto-opinnot lähelle opiskelijaa. Toisen asteen opiskelijoille suunnatut väyläopinnot suunnitellaan siten, että korkeakouluopintoihin tähtäävät opiskelijat voivat suorittaa ne menestyksekkäästi toisen asteen opintojen aikana. Näin mahdollistetaan joustava siirtymä toiselta asteelta korkeakouluun. Lisäksi opiskelijoita on tiedotettava viimeistään opintojen alussa väylän vaatimuksista ja aikatauluista.

Avoimen yliopiston opinnot ja näin ollen myös väyläopinnot ovat pääsääntöisesti avoimia kaikille. Tämän myötä myös muut kuin toisen asteen opiskelijat voivat hakea tai ilmoittautua osaan toisen asteen opiskelijoille suunnatuista avoimen väylistä.

Opintojen maksullisuus toiselle asteelle suunnatuilla väylillä vaihtelee. Viiden opintopisteen väyläopintojen kohdalla valintakurssi voi olla maksuton tai maksullinen, kun taas pidemmissä 15 opintopisteen väylissä opinnoissa noudatetaan pääsääntöisesti avoimen yliopiston opintomaksujen periaatteita (enintään 15 € / opintopiste). Avoimen yliopiston maksut perustuvat yliopistolakiin (Yliopistolaki 558/2009) ja valtioneuvoston asetukseen yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista 1082/2009 sekä kyseisen asetuksen muutokseen, jonka mukaan yliopiston perimä maksu voi olla enintään 15 euroa / opintopiste (Valtioneuvoston asetus yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta 1436/2014). Tutkintokoulutuskohtaisissa valinta-perusteissa on tärkeää, että kokonaisuudessa jokin hakuväylistä on aina maksuton.

Yliopistolain 8 §:n mukaan valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia (Yliopistolaki 558/2009). Tällöin on selvää, että kurssin tulee olla maksuton, jos viiden opintopisteen väyläopinnot korvaavat pääsykokeen.

Toisen asteen opiskelijoille suunnattujen väyläopintojen opiskelijamäärissä voi olla kurssikohtaisia rajoituksia, mutta pyrkimyksenä on, että kaikki halukkaat mahtuisivat kursseille. Jos esimerkiksi 15 opintopisteen väyläopintojen kursseilla on paljon kysyntää, kurssien toteutuskertoja kannattaa resurssien puitteissa lisätä, jotta opiskelijoilla olisi joustavammat mahdollisuudet suorittaa vaadittavat opinnot. Näin vältetään tilanne, jossa kyse on nopeuskilpailusta kursseille ilmoittautumisessa.

Yleensä opiskelija ilmoittautuvat väyläopintoihin avoimen yliopiston ilmoittautumiskäytäntöjen mukaisesti. Ilmoittautumiskäytännöissä on kuitenkin eroja. Esimerkiksi Helsingin yliopiston ja Tampereen yliopiston sosiaalitieteiden ja yhteiskuntatutkimuksen viiden opintopisteen väylällä korkeakoulujen yhteishaku ja väyläopinnot osuvat osittain päällekkäin, koska väyläopintoja edustava valintakurssi järjestetään keväisin. Tällöin opiskelijan on valintakurssia suorittaessaan haettava samanaikaisesti korkeakoulujen yhteishaussa.

Opiskelu avoimen väylällä

Väyläopintojen ennakoitavuus ja selkeys on tärkeää. Ohjeet eivät voi muuttua kesken väyläopintojen, sillä se asettaisi opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan. Huolellinen suunnittelu, tiedottaminen ja ohjaus ovat keskiössä. Lisäksi toisen asteen opintojen osalta on keskusteltu yleisesti opintojen kuormittavuudesta sekä opiskelijoiden uupumuksesta. Väyläopintojen kuormittavuus onkin tärkeää huomioida, kun kehitetään toisen asteen opiskelijoille suunnattua avoimen väylää.

Opintojen mitoittamisessa on pohdittava, kuinka suuri opintopistemäärä on mahdollista ja mielekästä suorittaa yhtä aikaa toisen asteen opintojen kanssa. Esimerkiksi Omalle polulle korkeakouluun -hankkeessa todettiin, että suuri osa lukio-opiskelijoista on hyvin kiinnostunut korkeakouluysteistyöstä, mutta etenkin todistusvalinnan merkityksen kasvaessa lukio-opintojen aikana suoritettavat korkeakoulukurssit vaativat paljon resursseja ja korkeaa motivaatiota (Ahola, Aittola, Salminen & Spoo 2020, 11). Väyläopintojen tulee siis yhtäältä olla soveltuvia toisen asteen opiskelijoille ja toisaalta edustaa myös korkeakouluopintoja. Lisäksi opiskelijoiden minäpystyvyyttä eli ymmärrystä omista kyvyistä ja luottamusta niihin on tärkeää vahvistaa kannustuksen ja innostuksen avulla.

Väyläopintojen luonteeseen vaikuttaa myös se, ovatko opinnot verkko- vai lähiopetusta. Lukiolain uudistuksen myötä todettiin, että erilaisilla digitaalisilla rat-

kaisuilla sekä korkeakoulujen yhteistyöllä voidaan tuoda korkeakouluopinnot kaikkien saataville (OKM 2019a). Jos väyläopinnot sisältävät vain verkko-opintoja, huomiota kannattaa kiinnittää erityisesti opiskelijoiden ohjeistukseen sekä erilaisiin opiskelun tukitoimiin. TRY-hankkeen väyläpiloteissa on kiinnitetty erityistä huomiota riittäviin ohjausresursseihin.

Väyläopinnoissa ei opiskella vain sisällöllisiä asioita, vaan samalla myös opiskeluun oppimista ja erilaisten taitojen kuten esimerkiksi tiedon etsinnän sekä eri kielten oppimista. Väyläopintojen aikana toisen asteen opiskelija voi huomata, etteivät alan opinnot tai yliopisto-opiskelu yleisesti vastaakaan odotuksia. Väylää suunniteltaessa onkin tärkeä pohtia, mitä tapahtuu opiskelijoille, jotka saavat suoritettua vain osan väyläopinnoista. Olisiko heidän esimerkiksi mahdollista lukea väyläopintoja osaksi toisen asteen opintojaan? Vaihtoehtoisesti opiskelijoita voidaan tukea jatkamaan tutkintotavoitteista väyläopiskelua toisen asteen jälkeen.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus

Toisen asteen opiskelijoiden on hyvä tietää jo etukäteen väyläopintoihin lukeutuvien kurssien tavoitteet sekä arviointiperusteet. Oikea-aikainen tiedottaminen ennen väyläopintoja sekä yksityiskohtaiset ja selkeät toimintaohjeet auttavat opiskelijoita etenemään väyläopinnoissa. Toiselle asteelle suunnattua väylää kehitettäessä tiivis yhteistyö toisen asteen opinto-ohjaajien kanssa on suositeltavaa, jotta opiskelijat voivat saada ajoissa tietoa uusista kehitteillä olevista väylistä. Lisäksi yhteistyö toisen asteen aineenopettajien kanssa edistää väyläopintojen kehittämistä sekä markkinointia.

Toisen asteen opiskelijoille tärkeä sidosryhmä on oma opiskeluyhteisö. Väylällä opiskelevat toisen asteen opiskelijat tarvitsevat tukea korkeakouluopintoihin siirtymisessä. On hyvä pohtia, miten opiskelijoita saataisiin verkostoitumaan keskenään ja näin tukemaan sekä innostamaan toisiaan opinnoissa. Esimerkiksi informaatioteknologian tieteenalalla on Åbo Akademiassa työskennellyt opiskelijapareittain, mikä on osoittautunut toimivaksi tavaksi tukea sekä sitouttaa opiskelijoita. Samalla parityöskentelyn myötä myös opiskellaan työelämässä tarvittavia taitoja: toimivaa kommunikaatiota ja vuorovaikutusta.

Korkeakoulutasoiset opinnot voivat haastaa toisen asteen opiskelijoita, ja he tarvitsevat opinnoissaan apua niin opiskelukäytäntöihin kuin myös oppiaineen substanssiin liittyvissä kysymyksissä. Onkin tärkeää tiedottaa opiskelijoille, mistä eri kanavista ja milloin he voivat saada apua kysymyksiinsä. Niin teknisille, yksittäisten kurssien sisältöä koskeville kuin myös opintoneuvontaa koskeville kysymyksille olisi hyvä järjestää omat kyselykanavansa.

Toimivan väylän rakentaminen vaatii riittäviä opettajaresursseja ja huolellista suunnittelua. Näin vielä erityisesti silloin kun kyse on yliopistojen välisenä yhteistyönä kehitettävistä väyläopinnoista. Esimerkiksi Tampereen ja Helsingin yliopistojen yhdessä kehittämä Yhteiskunta tänään -verkkokurssi on vaatinut huolellista koordinoitua yliopistojen kesken sekä tarkkaa sopimista työnjaoista. Myös yhteisestä ja yhdenmukaisesta viestinnästä on tärkeä sopia kaikkien yhteistyötahojen kanssa.

Haku tutkinto-opiskelijaksi

Opiskelijavalinta väylältä tutkintokoulutukseen perustuu opintomenestykseen. Lisäksi väyläopiskelijan on haettava yliopistoon määriteltynä hakuaikana, jotta hän voi tulla valituksi yliopistoon tutkinto-opiskelijaksi.

Opiskelijavalinnassa tutkintokoulutukseen arvioidaan yleisesti hakijoiden menestymistä väyläopinnoissa, kun on kyse esimerkiksi 15 opintopisteen väyläopinnoista. Yksittäisestä valintakurssista koostuvissa viiden (5) opintopisteen väylissä valinta voi taas perustua väyläopintojen ohella toiseen vaiheeseen, esimerkiksi haastatteluun tai näyttökokeeseen. Jos väyläopintojen suorittajia on aloituspaikkakiintiötä enemmän, voidaan opiskelijavalinnassa huomioida väyläopintoja koskeva opiskelumenestys sekä menestyminen mahdollisessa väyläopintojen toisessa vaiheessa.

Valintakurssit ovat usein myös varsin suosittuja opiskelijoiden keskuudessa. Tutkinto-opintoihin liittyvät valintaperusteet edellyttävät, että opiskelijat ovat sekä suorittaneet valintakurssin vaaditulla opintomenestyksellä että hakeneet tutkinto-opiskelijaksi annetun hakuajan puitteissa.

Toisen asteen opiskelijoille suunnattujen väyläopintojen osalta on syytä huomioida yleinen korkeakoulukelpoisuus, josta määrätään yliopistolain 37 §:ssä (Yliopistolaki 558/2009). Erityisesti viiden opintopisteen valintakurssista koostuvien väyläopintojen ei voida katsoa yksin osoittavan opiskelijoiden kypsyttä yliopistopintoihin.

Toisen asteen väyläopiskelijoiden kannattaa ehdottomasti suorittaa loppuun toisen asteen opinnot, sillä ne palvelevat myös korkeakouluopintoja. Esimerkiksi toisen asteen kieliopintojen suorittaminen tukee kieliopintojen suorittamista myös yliopistossa.

Haun jälkeen

Suoraan toiselta asteelta väylän kautta yliopistoon päässeiden integroituminen tutkinto-opiskelijoiden joukkoon on myös tärkeä kysymys. Korkeakouluopintoihin on olemassa monia eri reittejä, ja siksi tutkinto-opiskelijoiksi valituilla on erilaisia

valmiustasoja. Väylää pitkin valitut toisen asteen opiskelijat ovat päässeet jo tutustumaan korkeakouluopintoihin, mutta silti siirtyminen uuteen koulutukseen vaatii huolellista suunnittelua.

Väylältä tuleville tutkinto-opiskelijoille on hyvä laatia esimerkiksi suositusluku-järjestystä. Ryhmytyminen, uuden korkeakoulun ja sen käytäntöjen esittely tukevat kaikki integraatiota. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekeminen on hyvä käytännön työväline integraation helpottamiseksi. Lisäksi esimerkiksi Oulun yliopistossa on kehitetty omaopettaja-käytäntöä, jossa yliopiston palkkalistoilla oleva opettaja ottaa ohjatakseen uusien opiskelijoiden ryhmän, kooltaan noin 10 opiskelijaa. Omaopettaja käy syksyn aikana henkilökohtaisen ohjauskeskustelun uuden opiskelijan kanssa. Opiskelija laatii HOPS:n (Henkilökohtaisen opintosuunnitelman) omaopettajan ohjeistuksen mukaan. Väylän kautta tulevat opiskelijat pääsevät ohjauskeskusteluun ensimmäisinä, koska heillä on jo opintoja suoritettuna.

Ne väyläopiskelijat, jotka eivät saaneet opiskelupaikkaa tutkintokoulutuksesta, täytyy huomioida myös haun jälkeen. Hakijoille on tärkeää viestiä muista vaihtoehtoista, joilla he voivat lähteä tavoittelemaan korkeakouluopipaikkaa. Hakijat tarvitsevat tietoa, mitä kertyneillä opinnoilla voi tehdä, miten niitä voisi mahdollisesti täydentää ja mihin eri kohteisiin seuraavassa haussa voisi hakea. Jatkomahdollisuuksista voidaan kertoa esimerkiksi ohjauksen ja neuvonnan sekä myös yliopiston markkinointiviestinnän avulla.

Toisen asteen opiskelijoille väylää suunniteltaessa on hyvä miettiä, onko mahdollista, että toisen asteen opintojen aikana suoritettut väyläopinnot olisivat myös osa laajempaa avoimen väylää. Toisin sanoen, jos hakija ei saa tutkintopaikkaa toisen asteen aikana suoritettavien opintojen (esim. 15 opintopistettä) perusteella, voisiko hän jatkaa opintojaan laajemmalla, esimerkiksi perusopintojen (noin 25 op) laajuisella avoimen väylällä niin, että toisen asteen aikana suoritettut opinnot lasketaan automaattisesti osaksi tätä kokonaisuutta? Tätä vaihtoehtoa on pohdittu esimerkiksi Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden väylän kohdalla, jossa suoritettut opinnot hyväksytään osaksi laajempaa väylää.

Aikataulutetun väylämallin pilotit TRY-hankkeessa

Seuraavaksi esitellään TRY-hankkeessa mukana olleet aikataulutetun väylämallin pilotit. Pilotit ovat moninaisia, omia kokonaisuuksiaan. Ne osoittavat, kuinka monipuolisiin ja erilaisiin ratkaisuihin niiden uudistamisessa on päädytty, kuinka opinnot rakentuvat ja kuinka niiden kanssa on tarkoitus edetä.

Taulukko 1. Kaikille tutkintoa tavoitteleville suunnatut aikataulutetut väylät

Kaikille tutkintoa tavoitteleville suunnatut aikataulutetut väylät	Opintopisteet
Aalto-yliopiston tekniikan väylä	Tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri, 27 op: <ul style="list-style-type: none"> • Automaatio- ja informaatioteknologia • Bioinformaatioteknologia • Elektroniikka ja sähkötekniikka • Energia- ja ympäristötekniikka • Kemian tekniikka • Kone- ja rakennustekniikka • Rakennettu ympäristö • Tietotekniikka
Itä-Suomen yliopiston teologian väylä	• Läntisen teologian tutkinto-ohjelma/teologilinja, teologian kandidaatti ja maisteri: 29 op

Taulukossa 2 on esitetty TRY-hankkeessa mukana olevat, toisen asteen opiskelijoille suunnatut aikataulutetut väylät ja niissä vaadittavat opintopistemäärät.

Taulukko 2. Toisen asteen opiskelijoille suunnatut aikataulutetut väylät

Toiselle asteelle suunnatut aikataulutetut väylät	Opintopisteet
Helsingin yliopiston ja muiden Suomen oikeustieteellisten yksiköiden yhteinen oikeustieteellinen väylä	• Oikeusnotaarin koulutusohjelma, oikeusnotaari ja oikeustieteen maisteri: 1–2 op (= verkkomuotoinen tutustumiskurssi) + n. 15–20 op (= näyttöosuus)
Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden ja Tampereen yliopiston yhteiskuntatutkimuksen väylä	• Sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelma, valtiotieteiden kandidaatti: 5 op (Yhteiskunta tänään -verkkokurssi) • Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma, yhteiskuntatieteiden kandidaatti: 5 op (Yhteiskunta tänään -verkkokurssi)
Helsingin yliopiston teologian ja uskonnon tutkimuksen väylä	• Teologian ja uskonnon tutkimuksen kandidaatti-ohjelma, teologian kandidaatti: 2 op + 3 op = 5 op

Toiselle asteelle suunnatut aikataulutetut väylät	Opintopisteet
Öpuled i teologi, Åbo Akademi	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildningslinjen för teologi, teologie kandidat och magister: 5 sp
Itä-Suomen yliopiston tietojenkäsittelytieteiden väylä & Öpuled i informationsteknologi, Åbo Akademi	<ul style="list-style-type: none"> • Tietojenkäsittelytieteiden tutkinto-ohjelma, luonnontieteiden kandidaatti: 15 op (vähintään 5 op ohjelmointia) • Tietojenkäsittelytieteiden koulutusohjelma, luonnontieteiden kandidaatti: 15 op (vähintään 5 op ohjelmointia) • Informationsteknologi, luonnontieteiden kandidaatti: 15 op (vähintään 5 op ohjelmointia)

Seuraavat väyläesimerkit ovat TRY-hankkeessa toteutettuja pilotteja, joiden kuvaukset ovat laatineet mukana olevien yliopistojen hanketoimijat.

TEKNIIKAN VÄYLÄ, AALTO-YLIOPISTO

Veera Vesterinen & Matti Ojala

Yliopisto	Aalto-yliopisto
Tutkinto	Tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri
Hakukohteet/ Tutkinto-ohjelmat	Automaatio- ja informaatioteknologia, Bioinformaatioteknologia, Elektroniikka ja sähkötekniikka, Energia- ja ympäristötekniikka, Kemian tekniikka, Kone- ja rakennustekniikka, Rakennettu ympäristö, Tietotekniikka
Aloituspaikat/paikat yhteensä (v. 2020)	toistaiseksi rajoittamaton paikkamäärä - tavoite: 10 % / 1155
Opintopistemäärä	27
Valintamenettely	Painotettu keskiarvo 3 (hyvä) väyläopinnoista
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Väylä soveltuu kaikille tekniikan alan tutkintoon tähtääville

Aalto-yliopistossa oli jo olemassa hakumahdollisuus tekniikan alan tutkinto-ohjelmiin avoimen yliopiston opintojen suorittaneille TRY-hankkeen käynnistyessä. TRY-hankkeen myötä väylästä kehitettiin joustavampi: aikarajausta opintojen suorittamiselle pidennettiin sekä väylässä mukana olevien kurssien tarjontaa laajennettiin.

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita kehitettiin sekä lisättiin. Uudistamisen yhteydessä väylälle luotiin omat verkkosivut. Verkkosivuille oli koottu kattavat yleistiedot väylästä, opintojen maksullisuudesta, hakukelpoisuusvaatimuksista, hakukohdekohtaisista kurssisuosituksista, valintaperusteista, väyläopintoihin ilmoittautumisesta sekä opintoihin valmistautumisesta. Opiskelijat saivat tarvittaessa myös yliopiston henkilöstön antamaa henkilökohtaista ohjausta, jossa opiskelijoita kävi läpi lukuvuoden.

Tekniikan alan väylän lähtötilanne

Väylää alettiin uudistaa nykyiseen muotoonsa yhteistyössä tekniikan alan tutkinto-ohjelmien kanssa keväällä 2018. Aikaisemmassa väylässä tutkinto-opiskelua tavoittelevan opiskelijan tuli suorittaa etukäteen 27 opintopisteen laajuiset opinnot yhden kevään aikana. Väylän haasteita olivat erityisesti väyläopintojen kapeus (opinnot olivat kaikille samat) ja lyhyt aikaraja opintojen määrään nähden. Opinnot vastasivat työkuormaltaan päätoimista opiskelua ja ajoittain jopa ylittivät päätoimisen opiskelun työkuorman.

Väylän opiskelijaryhmä koostui pääasiassa nuorista, lukion jälkeen välivuotia viettävistä opiskelijoista, joilla oli mahdollisuus opiskella yhden kevään ajan täyspäiväisesti. Aikaisemmin tekniikan väylä ei ollut varteenotettava hakumahdollisuus esimerkiksi työssäkäyville. Opintoja ei ollut aikarajan puitteissa käytännössä mahdollista korottaa tai uusia. Väyläopintojen perusteella tutkinto-opiskelijoiksi valitut opiskelijat olivat kuitenkin olleet hyviä, motivoituneita ja opinnoissaan menestyneitä.

Uudistustyön tavoitteet

Uudistuksessa väylästä tavoiteltiin hakutapaa myös niille opiskelijoille, joilla ylioppilastutkinnosta oli jo kulunut useampia vuosia. Väylän kehittämisen tavoitteina oli tehdä väylästä uskottava valintatapa valintakokeiden rinnalle, luoda väylästä aito hakumahdollisuus työssäkäyville, valita väylän kautta hyviä tutkinto-opiskelijoita, kasvattaa väylän kautta hakevien opiskelijoiden määrää sekä parantaa opiskelijan mahdollisuuksia uusia ja korottaa opintoja.

Uudistetun tekniikan väylän ensimmäinen haku käynnistyi keväällä 2020. Valittavana oli kahdeksan hakukohdetta neljässä tekniikan alan korkeakoulussa. Hakukohteet säilyivät samoina, vaikka väylää uudistettiin. Uudistetussa tekniikan väylässä opinnot oli mahdollista aloittaa milloin tahansa.

Väyläopintojen perusteella hyväksyttiin tekniikan alan tutkinto-opiskelijaksi Aalto-yliopistoon, mikäli oli suorittanut opinnot enintään yhden vuoden aikana niin, että ensimmäisenä ja viimeisenä suoritettujen kurssien suorituspäivämäärien välillä oli enintään 365 päivää. Opintojen valinnaisuutta lisättiin, joten opiskelija pystyi valikoimaan omaa kiinnostusta vastaavia kursseja.

Haasteet väylän kehittämisessä

Väylän uudistamiseen motivoivien tekijöiden lisäksi pohdittiin uudistamisesta aiheutuvia haasteita. Aikaisemman nk. "Kevätväylän" opiskelijaryhmä säilyi samana yhden hakukauden aikana ja väylän aloittaneet opiskelijat ryhmätettiin yhteisessä orientaatiotilaisuudessa väylän alkaessa. Väyläopiskelijoiden toisilleen tarjoama vertaistuki oli ollut opinnoissa menestymisen ja jatkamisen kannalta ajoittain jopa kriittistä.

Uusi, jatkuva ilmoittautumismahdollisuus opintoihin aiheutti haasteita opiskelijoiden ryhmäytymiselle ja orientaatiolle, koska opiskelijaryhmä muuttui jatkuvasti. Valinnanvapaus kursseilla tarkoitti, etteivät väyläopiskelijat opiskelleet välttämättä samoilla kursseilla, mikä asetti lisähaasteita ryhmäytymiselle. Yhdessä opiskelemisen kulttuuri ja opiskelijoiden ryhmäytyminen uudistetussa väylässä säilytettiin lisäämällä ohjausta ja tutoreiden osallistumista.

TEOLOGIA, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Leea Huusko & Lauri Thurén

Tutkinto-ohjelmien nimet	Läntisen teologian tutkinto-ohjelma, teologilinja
Tutkinto	Teologian kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Itä-Suomen yliopisto
Aloituspaikat/paikat yhteensä	20/54
Opintopistemäärä	29
Valintamenettely	Väyläpilottiryhmä valittiin ilmoittautumisjärjestyksessä.
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Papiksi tai teologian asiantuntijaksi haluavat.

Itä-Suomen yliopiston läntisen teologian koulutusohjelmaan oli olemassa avoimen yliopiston väylä jo ennen TRY-hanketta. Väylän valintakriteerinä oli 60 opintopisteen laajuiset teologian opinnot ja lisäksi aineistokoe ja valittavien opiskelijoiden määrä oli 4 opiskelijaa. Teologian opinnot olivat avoimessa yliopistossa suoritettavissa hyvin joustavasti verkko-opintoina.

Väylän kehittämisen lähtökohtana oli käsitys siitä, millaiset opinnot arvioidaan sopiviksi osoittamaan hakijan motivaatiota tutkinto-opintoihin ja toisaalta ovat riittäviä antamaan hakijalle realistisen kuvan teologian alasta ja opiskelusta yliopistossa. Väyläopintojen aikana vahvistettavia opiskeluvälmiuksia pohdittiin lisäksi kahdesta näkökulmasta: opiskelijan ymmärryksestä teologiaan akateemisena tieteenalana sekä tutkinto-opiskelijalle välttämättömästä kielitaidosta. Väyläopinnoiksi päätettiin 29 opintopisteen opinnot, jotka koostuvat yleisen teologian perusopinnoista arvosanakriteerillä 3/5 sekä Tieteenfilosofiaa teologeille ja English Academic Reading Skills -opintojakoista.

Uudistetun avoimen väylän pilotointi

Uudenlaisen väylämallin kokeilun esimerkkinä hyödynnettiin Aalto-yliopiston tekniikan väylää. Teologian väylällä päädyttiin pilotoimaan 20 opiskelijan ryhmää, jolle taataan tutkinto-opiskelupaikka, mikäli he lukuvuoden aikana suorittavat vaaditut 29 opintopisteen opinnot. Ryhmän valintatavaksi päätettiin ilmoittautumisjärjestys.

Väyläpilotista toteutettiin markkinointikampanja, jossa hyödynnettiin sekä sosiaalista että painettua mediaa sekä alan kontakteja. Tiedotukseen rakennet-

tiin myös "Minustako teologiksi?" -testi, jolla hakijoille pyrittiin antamaan realistinen kuva teologiasta yliopistossa. Opiskelijaryhmä saatiin täyteen kahdessa minuutissa ja pilottiryhmän opinnot käynnistyivät elokuussa 2019.

Opiskelu teologian väylällä

Teologian opinnot Itä-Suomen yliopiston avoimessa yliopistossa ovat kokonaan verkko-opintoina ja hyvin joustavassa aikataulussa suoritettavissa. Väyläpilotin myötä myös opintoja ja esimerkiksi oppimistehtäviä opintojaksolla kehitettiin.

Lukuvuoden aikana väyläpilotin opiskelijoille pidettiin yliopistolla kaksi lähipäivää, joiden avulla opiskelijaryhmän keskinäistä ryhmäytymistä sekä opiskelijoiden opintoihin kiinnittymistä pyrittiin varmistamaan. Opiskelijat tekivät henkilökohtaisen opintosuunnitelman ja heillä oli käytössä viestintäkanava ryhmän keskinäistä viestintää ja vertaistukea varten. Teologian opinnoissa oli myös tuutori, joka piti säännöllisesti verkkovälitteisiä tapaamisia, joissa opiskelijat saivat kysyä neuvoa ja vinkkejä erilaisiin opintoihin liittyviin pulmiin.

Väylän edelleen kehittämiseksi ryhmältä kerättiin palautetta ja lisäksi heidän opinnoissaan etenemistä ja suoriutumistaan väyläopinnoissa seurattiin sekä väyläpilotin aikana että sen jälkeen. Pilotin perusteella väylää kehitetään vielä ja tarkastelussa on erityisesti ryhmän valintatapa sekä esimerkiksi ryhmän vertaistuen tehokkaampi hyödyntäminen väyläopintojen aikana.

OIKEUSTIEDE, HELSINGIN YLIOPISTO

Anna Käyhkö & Karoliina Pakkanen

Oikeustieteellisen alan yksiköt ovat olleet kehittämässä TRY-hankkeessa toisen asteen opiskelijoille suunnattua avoimen väylää. Toisen asteen väylää ei näillä näkymin lähdetä edistämään, vaan yksiköiden resursseja suunnataan muihin todistusvalintaa tukeviin kehityskohteisiin. Helsingin yliopiston oikeustieteen joustavan väylän kuvaus on sivulla 72.

Tutkinto	Oikeusnotaarin koulutusohjelma, oikeusnotaari ja oikeustieteen maisteri (3 v + 2 v)
Yliopisto	Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi
Aloituspaikat	Ei päätetty
Opintopistemäärä	1-2 op + n. 15-20 op
Valintamenettely	Tutustumiskurssin hyväksytyt suorittaminen + toisen asteen väylän kurssien loppukuulustelujen arvosanat
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Toisen asteen opiskelijat

TRY-hankkeen puitteissa on selvitetty mahdollisuutta toteuttaa toiselle asteelle suunnattu avoimen väylä, joka osaltaan muodostaisi vaihtoehdoisen tavan hakeutua tutkinto-opiskelijaksi oikeustieteelliselle alalle. Väylä olisi oikeustieteellisen alan yhteinen. Kokonaisuudessaan väylä koostuisi toisen asteen opiskelijoille tarjottavasta tutustumiskurssista sekä näyttöosuudesta.

Tutustumiskurssi on kaikille toiseen asteen opiskelijoille avoin oikeustieteen ja oikeustieteelliseen ajatteluun sekä ongelmanratkaisuun perehdyttävä 1-2 opintopisteen laajuinen verkkokurssi. Tutustumiskurssin suorittaminen on edellytys näyttöosuudessa opiskelulle. Varsinaisessa näyttöosuudessa on 4-5 osiota: näistä yksi on pysyvämpi tutustumiskurssin sisältöjä syventävä osa, ja loput 3-4 vaihtuvia. Näyttöosuus järjestetään kuulusteluja ja/tai loppukoetta lukuun ottamatta verkossa. Verkkokurssin opetusmateriaali on kaikille saatavilla.

Toisen asteen väylän tarkoitus on tarjota aito mahdollisuus tutustua oikeustieteiden opiskeluun ja opintojen vaatimuksiin jo toisen asteen aikana. Tämän lisäksi pyrkimyksenä on ylittää maantieteelliset etäisyydet, samoin kuin muut perinteisesti korkeakouluun siirtymisen esteenä tai hidasteena vaikuttavat tekijät, kuten matala sosioekonominen tausta. Lopuksi pyrkimys on kehittää toisen asteen

ja oikeustieteellisen alan välistä yhteistyöhön perustuvaa toimintakulttuuria. Eri-tyisenä oikeustieteellisen alan tavoitteena on huomioida siirtyminen todistusvalintaan ja sen vaikutusten ennakointi.

Tällä hetkellä toisen asteen väylä vaikuttaa melko työllistävältä, ja väylän toteutus vaatisi lisäresursseja. Väylän soveltuvuudesta oikeustieteen kaltaiselle hakupainealalle ei myöskään ole varmuutta, ja väylän riittävä erottelevuus on tässä suhteessa vielä epävarma tekijä. Toisen asteen väylää ei näistä syistä lähdetä tässä vaiheessa toteuttamaan. TRY-hankkeen aikana yksiköiden resursseja on kohdennettu olemassa olevien avoimen väylien kehittämiseen, ja erilaisten tutustumiskurssien suunnitteluun. Toimiva avoimen väylä palvelee oikeustieteellistä alaa todistusvalinnan ohessa hyvin, ja tutustumiskurssit osaltaan tukevat todistusvalintaa antamalla hakijoille mahdollisuuden tutustua oikeustieteisiin ennen hakua.

SOSIAALITIEDEET JA YHTEISKUNTATUTKIMUS, HELSINGIN YLIOPISTO JA TAMPEREEN YLIOPISTO

Raakel Inkeri, Marko Salonen, Camilla Pynninen-Kangas & Mia Silfver-Kuhlampi

Tutkinto-ohjelmien nimet	Sosiaalitieteiden tutkinto-ohjelma	Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tutkinto	Valtiotieteiden kandidaatti	Yhteiskuntatieteiden kandidaatti
Yliopisto	Helsingin yliopisto	Tampereen yliopisto
Aloituspaikat	35 / 67	42 (40 + 2 lisäpaikkaa) / 110
Opintopistemäärä	5 op, Yhteiskunta tänään - verkkokurssi	5 op Yhteiskunta tänään - verkkokurssi
Valintamenettely	5 op suuruinen verkkokurssi, joka tuotettu yhteistyönä HY:n ja Tunin kesken.	5 op suuruinen verkkokurssi, joka tuotettu yhteistyönä HY:n ja Tunin kesken.
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Yhteiskunnallisista kysymyksistä kiinnostuneet	Yhteiskunnallisista kysymyksistä kiinnostuneet

Yhteiskunta tänään verkkokurssilla valitaan tutkinto-opiskelijoita sosiaalitieteiden kandiohjelmaan Helsingin yliopistossa ja Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelmaan Tampereen Yliopistossa. Keväällä 2020 järjestetty valinta oli ensimmäinen, joka toteutettiin yhteistyönä.

Verkkokurssilla opiskelijat perehtyvät monipuolisten materiaalien avulla sosiaalitieteiden ja yhteiskuntatutkimuksen sisältöihin. Tehtävien avulla perehdyttiin yliopisto-opiskelun opiskelutaitoihin. Kurssimenestyksen perusteella osa opiskelupaikkaa tavoittelevista kurssin suorittajista kutsutaan jatkovaiheeseen (kokeeseen tai haastatteluun), jossa arvioidaan hakijan soveltuvuutta tutkinto-opiskeluun.

Kurssin aikataulutuksessa on otettu erityisesti huomioon toisen asteen opiskelijat. Kurssin aikataulu ajoittuu niin, että esimerkiksi lukiolaisten on mahdollista suorittaa kurssi ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Lisäksi keväällä todistusvalinnan tulokset julkaistaan ennen kuin verkkokurssin tulokset tulevat. Näin mahdollistetaan toimiva opiskelijavalinta.

Kurssi järjestettiin maksuttomana, sillä se korvasi aiemmat valintakokeet.

YHTEISKUNTA TÄNÄÄN -VERKKOKURSSI (5 op): kurssivalintaväylän eteneminen

1. Opiskelijat ilmoittautuvat kurssille ja aloittavat opinnot

i. Opintojen tulee alkaa kirjoitusten jälkeen, jotta abit voivat osallistua

2. Opiskelijat hakevat korkeakoulujen yhteishaussa ko. koulutukseen

3. Kurssilta karsitaan pois opiskelijat, jotka eivät hakeneet koulutukseen

4. Kurssi päättyy.

5. Kurssin tulos ilmoitetaan opiskelijalle. Osalle välitetään kutsu toiseen vaiheeseen

6. Valinnan toinen vaihe esim. näyttökoe tai haastattelu

7. Valinnan tulos ilmoitetaan hakijalle

8. Oikaisuaika 14 pv

TEOLOGIA JA USKONNONTUTKIMUS, HELSINGIN YLIOPISTO

Anuleena Kimanen, Tuula Sakaranaho & Satu Kunnas

Tutkinto-ohjelmien nimet	Teologian ja uskonnotutkimuksen kandiohjelma
Tutkinto	Teologian kandidaatti
Yliopisto	Helsingin yliopisto
Aloituspaikat	Pilotointivaihe, ei vielä käytössä
Opintopistemäärä	2 op + 3 op = 5 op
Valintamenettely	5 op paketista 2 op osuus toimii tutustumiskurssina toisen asteen opiskelijoille. Kurssia voidaan pilotoida valintakurssina aikaisintaan vuonna 2023. Tärkeää yhteiset keskustelut valinnoista Åbo Akademin ja Itä-Suomen yliopiston kanssa.
Kohderyhmä	Teologisista kysymyksistä kiinnostuneet

Johdatus teologiaan ja uskonnotutkimukseen -kurssi suunniteltiin eri tutkimusaloja käsittävässä työryhmässä sekä yhteistyössä Åbo Akademin kanssa. Tieteellisen ajattelun osalta yhteistyötä tehtiin TRY-hankkeessa myös sosiaalitieteiden kanssa. Kurssi on viiden opintopisteen laajuinen, mutta Avoimessa yliopistossa siitä voi suorittaa myös 2 op laajuisen kokonaisuuden, jota markkinoidaan lukiolaisille tutustumiskurssina. Kokonaisuuden voi myöhemmin täydentää. Kurssi on osa teologian ja uskonnotutkimuksen kandiohjelmaa syksystä 2020 lähtien.

Kurssin tavoitteet voi jakaa kolmeen teemaan:

1. Mikä on teologian ja uskonnotutkimuksen merkitys yhteiskunnassa?
2. Mistä teologian ja uskonnotutkimuksen tieto tulee?
3. Akateemiset taidot.

Kurssi pilotoitiin Avoimessa yliopistossa syyslukukaudella 2019, jolloin siitä suoritettiin 2 op osuuden 7 opiskelijaa ja 5 op osuuden 16 opiskelijaa. Nyt kurssi on tutkinto-ohjelmassa, ja Moodle-alueelle on rekisteröitynyt tällä hetkellä 181 opiskelijaa. Kurssi toteutetaan keväällä 2021 uudestaan avoimen yliopiston ohjelmassa.

Uusi johdantokurssi (2+3 op) ei suoraan sovi opiskelijavalintaan, vaan sitä täytyy kehittää edelleen. Lähdemme liikkeelle johdantokurssin tutustumiskurssin työstämisestä (2 op) ja keräämme johdantokurssista saatuja kokemuksia.

TEOLOGI, ÅBO AKADEMI

Katarina Humina

Namn på utbildningsprogram	Utbildningslinjen för teologi, teologie kandidat och magister (3+2 år)
Examen	Teologie kandidat och magister
Universitet	Åbo Akademi
Nybörjarplatser	4/26
Studiepoäng	5 sp
Antagningsförfarande	har avlagt kursen Att studera teologi, 5 sp med vitsordet minst 3/5 mognadsprov
Antagningsgrunderna giltiga	Ett år
Målgrupp	Gymnasieelever som riktar in sig på att arbeta som präst, ämneslärare, eller forskare inom teologi eller inom annat yrkesområde där teologiska studier behövs.

För att erbjuda en antagningsled som riktar sig till en yngre målgrupp, har ÅA utvecklat kursen "Att studera teologi, 5 sp". Kursen innehåller en 2 sp del, som kan erbjudas till gymnasieelever som ett smakprov. Utvecklingsarbetet kring kursinnehåll och lärandemål gjordes i konstruktivt och tvåspråkigt samarbete med teologiska fakulteten vid Helsingfors Universitet (HU). Kursen erbjuds och testas vid ÅA på våren 2021.

Kursen har två syften. 1) Introduktion av deltagarna till universitetsstudier i teologi 2) erbjuder en möjlighet att utöver den traditionella antagningskanalen kunna antas till studier i teologi vid Åbo Akademi genom lyckat genomförande av hela kursen. De fyra som med högst betyg (minst vitsordet 3) avklarar hela kursen antas som studerande och kan påbörja sina studier hösten 2021. Detta förutsätter avklarade gymnasiestudier eller motsvarande samt språkliga förutsättningarna att studera på svenska. Hela kursen pågår i 10 veckor på halvfart. Den omfattar 5 studiepoäng som tillgodoräknas för alla som börjar studera teologi vid Åbo Akademi.

Åbo Akademi anordnar ett språkprov i april varje år. För att stödja de studerande som har finska som modersmål, men som vill söka in till Åbo Akademi, har man utvecklat kursen Svenska som andra inhemska språk, 5 sp, till en nätkurs. Kursen kan ses som en preppkurs inför språkprovet.

Ansökan till utbildningslinjen för teologi, teologie kandidat och magister sker på basis av studier vid Öppna universitetet. Antal kvotplatser är fyra. Dessa fyra

platser delas flexibelt med sökande till den andra Öpuleden i teologi (30 sp). Antagningen via dessa 4 kvotplatser görs ovanpå den ordinarie antagningskvoten.

Eftersom kursen erbjuds som en vanlig öpukurs är den öppen för alla utan begränsningar. Åbo Akademis öppna universitet har en terminsavgift på 50 €/termin. Totalkostnaden för denna Öpuled i teologi är 50 euro.

TIETOJENKÄSITTELYTIEDEET, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO JA INFORMATIONSTEKNOLOGI, ÅBO AKADEMI

Tutkinto-ohjelmien nimet	Tietojenkäsittelytieteiden koulutusohjelma	Informationsteknologi
Tutkinto	Luonnontieteiden kandidaatti	Luonnontieteiden kandidaatti
Yliopisto	Itä-Suomen yliopisto	Åbo Akademi
Aloituspaikat	15+15/ 75 + 55	5+5/40
Opintopistemäärä	15 op, vähintään 5 op ohjelmointia	15 op, vähintään 5 op ohjelmointia
Valintamenettely	Arvosanojen opintopisteillä painotettu keskiarvo vähintään 3/5. Motivaatiokirje. Toisen asteen opiskelijoille suunnatulla väylällä on siis ensikertalaisuuskiintiö 100 %.	Opinnot tulee olla suoritettuna niin, että niiden keskiarvo on vähintään 3/5, kielikoe
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Tietojenkäsittelytieteiden asiantuntijaksi haluavat toisen asteen opiskelijat	Tietojenkäsittelytieteiden asiantuntijaksi haluavat toisen asteen opiskelijat

Tietojenkäsittelytieteet, Itä-Suomen yliopisto

Leea Huusko & Erkki Pesonen

Tietojenkäsittelytieteen tutkinto-ohjelmiin Itä-Suomen yliopistossa ja Oulun yliopistossa sekä informaatioteknologian tutkinto-ohjelmaan Åbo Akademiassa oli avoimen yliopiston väylät jo olemassa hankkeen käynnistyessä ja hankkeen aikana niitä on kehitetty edelleen.

Itä-Suomen yliopistossa tietojenkäsittelytieteen avoimen väylässä vaadittiin avoimen yliopiston opintoja 25 opintopistettä vähintään arvosanalla 3/5. Itä-Suomen yliopistossa on tietojenkäsittelytieteeseen omat hakukohteet Joensuun ja Kuopion kampuksille. Väylähaku toteutui yhteishaussa. Hakukohteissa on samat väyläkriteerit ja molemmissa hakukohteissa aloituspaikkoja väylässä oli viisi (5).

TRY-hankkeessa käytyjen keskustelujen myötä päätettiin kolmen yliopiston yhtenäisestä vaatimustasosta avoimen väylässä, jossa keväällä 2020 tietojenkäsit-

telytieteen avoimen väylän laajuus oli 15 opintopistettä sisältäen vähintään 5 opintopistettä ohjelmointia. Näyttöreitin idean mukaisesti väylän kehittämisessä pohdittiin toisella asteella ja erityisesti lukiossa opiskelevaa nuorta. 15 opintopistettä koettiin kohtuulliseksi määräksi opintoja nuorelle ja toisaalta riittäväksi näyttöksi nuoren oppimisesta. Kaikissa kolmessa yliopistossa tehtiin yhteistyötä lukioiden kanssa, joten jaoimme myös lukioyhteistyön hyviä käytäntöjä ja kokemuksia väyläpilottien kehittämistyössä. Toisella asteella opiskelevalle nuorelle 15 opintopistettä korkeakouluopintoja on paljon yhden lukuvuoden aikana suoritettavaksi ja todennäköistä onkin, että väyläpilotissa syksyllä 2019 aloittaneista suuri osa suorittaa vaadittavia opintoja esimerkiksi toisena ja vielä kolmantena lukivuotenaan.

Itä-Suomen yliopiston väyläpilotti käynnistettiin syksyllä 2019 yhteistyössä Kuopion lyseon lukion kanssa. Kuopion kaupunki on mukana Itä-Suomen yliopiston lukioyhteistyömallissa, jossa kunta tarjoaa lukiolaiselle mahdollisuuden opiskella avoimen yliopiston opintoja lukion aikana ja osaksi lukion oppimäärää.

Yhteistyössä suunniteltiin myös tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen ratkaisuja, joilla tuetaan lukiolaisen opintoja väylällä. Päätimme pilotoida Oulun yliopiston ja Åbo Akademin käyttämää tutoropettaja-mallia. Kuopion lyseon lukion opettaja toimi siis tutoropettajana ja piti avoimen yliopiston opiskelijoille lähitapaamisia lukiolla, joissa käytiin läpi opintojakson harjoituksia ja tehtäviä.

Väyläpilotissa yliopiston edustajat kävivät myös lukiolla kertomassa väylästä ja tietojenkäsittelytieteen opinnoista. Lukiolaiset vierailivat yliopistolla tietojenkäsittelytieteen laitoksella. On tärkeää, että lukiolainen saa väylällä realistisen kuvan tietojenkäsittelytieteestä alana sekä sen opiskelusta yliopistossa. Näin yliopisto voi varmistua, että tutkinto-opiskelijaksi hakeutuu väylän kautta motivoituneita ja päämäärätietoisia opiskelijoita.

Opintojen neuvonnassa ja ohjauksessa avoimen yliopiston suunnittelija on myös tärkeässä roolissa. Hän muistuttelee opiskelijoita lukuvuoden aikana erilaisissa tarkastuspisteissä tärkeistä päivämääristä ja esimerkiksi opintojakson alkamisajankohdista sekä pitää opintoinfoja esimerkiksi yhteishausta hakuajan läheisyydessä. Avoimen yliopiston suunnittelija on tutoropettajan kanssa tärkeä yhteyshenkilö, johon opiskelija tietää voivansa ottaa yhteyttä opintoihin liittyvissä pulmissa ja kysymyksissä.

Informationsteknologi, Åbo Akademi

Carina Gräsbeck

Åbo Akademi och ämnet informationsteknologi deltog i utvecklande av den antagningsled till universitetet som fick namnet bevisbaserad väg och som riktar sig till andra stadiets studerande, främst gymnasieelever. ÅA har sedan länge haft en antagningsled (Öpuled) i informationsteknologi på 25 sp och har också haft ett långvarigt samarbete med svenskspråkiga gymnasier. Målet var nu att intensifiera samarbetet med övriga universitet inom samma ämne och att göra Öpuleden mindre omfattande med möjlighet att avlägga den under ett läsår.

Inom ramen för projektet skapades en antagningsled på 15 sp där den studerande kan få tillgodo studieprestationer avlagda inom de öppna universiteten vid Åbo Akademi, Uleåborgs universitet och Östra Finlands universitet. Kraven på den bevisbaserade antagningsleden är att den studerande har avlagt kurserna "Introduktion till informationsteknologi, 5 sp", "Programmering I, 5 sp" eller "Programmering II, 5 sp" samt en till valbar kurs inom ämnet och med ett medelvitsord på minst 3/5. Antalet nybörjarplatser via Öpuleden har fördubblats och är totalt 10, 5 för datateknik och 5 för datavetenskap.

Åbo Akademis antagningsidor har även förtydligats och antagningsleden via öppna universitetet finns med som ett jämlikt alternativ (Åbo Akademi 2020a). Samtliga av universitetets antagningsleder (Öpuleder) presenteras på en webbsida (Åbo Akademi 2020b). Informationen om antagningsleden och kriterierna för informationsteknologi har även förtydligats (Åbo Akademi 2020c). Öppna universitetets egna webbsidor omarbetades och gjordes mer visuellt tilltalande (Åbo Akademi 2020d).

3.2 JOUSTAVA VÄYLÄ

Nina Haltia & Mervi Lahtomaa

Väyläopintojen joustavuus mahdollistaa sen, että joustavilla väylillä tavoiteltu opiskelijajoukko on hyvin moninainen. Joustavuudella tarkoitetaan muun muassa sitä, ettei opintoihin osallistumista ole rajoitettu minkään tietyn kriteerin mukaan eikä opinnoille ole aikarajoja kuten edellä esitellyssä aikataulutetussa väylässä. Vaihtoehtoisesti aikarajat voivat olla melko väljät, jolloin esimerkiksi enintään 10 vuotta aiemmin suoritettut opinnot voidaan hyväksyä väyläopinnoiksi. Väyläopinnot ovat joustavia ajan ja paikan suhteen.

Joustavalla väylällä opiskelija voi säädellä itse opiskeluvauhtia oman elämäntilanteensa mukaan. Opintojen määrä on kohtuullinen niin, että ne useimmissa joustavissa väylämalleissa on mahdollista suorittaa yhden lukuvuoden aikana. Joustava väylä sopii yhtä lailla myös pikkuhiljaa eteneville, sillä opinnot on mahdollista suorittaa työn tai muiden opintojen ohella. Opiskelu joustavalla väylällä ei välttämättä ensisijaisesti ole tutkintotavoitteista, mutta joustavat väylät mahdollistavat tutkintotavoitteiden heräämisen myös opiskelun myötä.

TRY-hankkeessa mukana olevat joustavat avoimen väylät ovat

- Oulun yliopiston avoimen väylät tekniikan aloille ja tietojenkäsittelytieteisiin
- Åbo Akademin farmasian väylä
- Åbo Akademin teologian väylä
- Jyväskylän yliopiston kauppatieteiden väylät
- Helsingin yliopiston kasvatustieteiden avoimen väylät
- Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden väylät
- Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteiden väylät
- Turun yliopiston kasvatustieteiden väylät ja
- Helsingin yliopiston oikeustieteen väylä

Väylän pääkohderyhmät, tutkinnot ja yhteistyötahot

Joustavan väylän pääkohderyhmä on laaja. Väylä on suunnattu niin työelämässä oleville, työttömille, uramuutosta suunnitteleville tai osaamisensa kehittämistä kiinnostuneille aikuisille kuin toisen asteen koulutuksen juuri päättäneille, omaa alaansa etsiville nuorille väli vuoden viettäville. Väylästä riippuen joustavat väylät johtavat kandidaattitason tutkintoon tai kandidaatti- ja maisteritason tutkintoon.

Yksi joustavan väylän opiskelijaryhmä ovat alanvaihtajat. Alanvaihtajat tarvitsevat koulutusta voidakseen siirtyä kokonaan uudelle alalle (Haltia, Leskinen &

Rahiala 2014). Alanvaihtajilla saattaa olla esimerkiksi tilanne, jossa heidän aiempi koulutuksensa ei enää työllistä tai edessä on työpaikanvaihdos, jolloin aiempi tutkinto ei enää välttämättä olekaan työmarkkinoilla kilpailukykyinen (Alho-Malmelin 2010; Isopahkala-Bouret 2015).

Nuorille joustavat avoimen väylät voivat toimia esimerkiksi mahdollisuutena tutustua kiinnostavaan alaan tai tutkintotavoitteisena opiskeluna kohti haluttua opiskelupaikkaa, johon ei todistus- tai valintakoevalinnassa tullut valituksi.

Kaikille joustavan väylän opiskelijoille tutkinto ei välttämättä ole ensisijainen tavoite, vaan motivaationa voi toimia esimerkiksi halu kehittää osaamistaan, sivistää itseään tai kokeilla uuden alan opintoja. Avointen yliopistojen suurin opiskelijaryhmä ovat tyypillisesti olleet aikuiset, joille avointen yliopistojen tarjoamat opinnot ovat olleet keino niin ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistamiseen, hyvinvoinnin lisäämiseen kuin oman työuran jäsentämiseen (ks. esim. Haltia, Leskinen & Rahiala 2014; Haltia, Rahiala & Leskinen 2018).

Yhteistyötä väyliä kehittämiseksi tehdään sekä yliopistojen sisällä että yliopistojen kesken. Esimerkiksi Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteet on kehittänyt avoimen väylää Åbo Akademin ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Myös kasvatustieteissä on käyty keskustelua väylävaatimusten yhtenäisemmästä suunnasta ja pohdittu myös väylän mahdollisuutta opettajankoulutukseen yhteistyössä Opettajankoulutuksen valinnat – ennakoivaa tulevaisuustyötä -hankkeen (OVET) kanssa (ks. Heikkilä, Haltia, Lahtomaa & Warinowski 2020). Lisäksi osana kehittämistyötä voi olla vapaan sivistystyön oppilaitoksia, jotka tarjoavat avoimia yliopisto-opintoja. TRY-hankkeessa on ollut mukana kaksi kansanopistoa, Alkio-opisto ja Työväen Akatemia, joissa on mahdollista suorittaa esimerkiksi Jyväskylän yliopiston kauppatieteiden väyläopintoja.

Väyläopintojen aloitus

Joustavassa väylässä opiskelijan ei tarvitse ilmoittautua erikseen väyläopintoihin, vaan hän voi suorittaa väyläopintoja avoimen yliopiston opintoina, joihin voivat ilmoittautua kaikki halukkaat. Ilmoittautuminen uuden lukuvuoden opintoihin alkaa yleensä elokuussa. Tutkinto-opiskelijaksi voi hakea, kun väylällä vaadittavat opinnot on suoritettu ja hakukelpoisuusehdot täyttyvät. Väyliä joustavuus näkyy monin paikoin myös siinä, että monet joustavat väylät hyväksyvät väyläopinnoiksi myös muissa yliopistoissa suoritettuja opintoja.

Joustavat väylät pyrkivät huomioimaan opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja tarpeet erityisesti tarjoamalla joustavia opintojärjestelyjä. Opiskelijat voivat olla keskenään hyvin erilaisissa elämäntilanteissa niin työelämän, perhe-elämän

kuin muidenkin elämänalueiden näkökulmista. Erityisesti aikuisilla opiskelijoilla on usein elämässään erilaisia sidoksia liittyen perheeseen, työhön tai vapaa-aikaan.

Opiskelu avoimen väylällä

Aikaan ja paikkaan tiukasti sidotut opinnot voivat olla ongelmallisia erityisesti aikuisten näkökulmasta. Joustavat opintojärjestelyt ovat siksi tärkeä osa toimivien opintomahdollisuuksien järjestämistä. Tarjoamalla joustavia opiskelumuotoja, kuten verkko-opetusta tai monimuoto-opetusta, voidaan ylittää aikaan tai paikkaan sidottujen opintojen aiheuttamia haasteita.

Joustavien väylien opiskelijoista osa on työelämässä toimivia aikuisia. Väyläopintojen joustavuutta voidaankin tarkastella myös siitä näkökulmasta, miten niissä huomioidaan aikuisten opiskelijoiden työelämätarpeet. Opinnot voi olla rakennettu joko tarjontaperusteisesti yliopistojen tutkintorakenteiden lähtökohdista käsin tai työelämän lähtökohdista käsin (ks. Aittola, Siekkinen, Hakanurmi & Karjalainen 2018). Lähtiessään tavoittelemaan kokonaan uuden alan tutkintoa aikuiset kuitenkin hyötyvät tutkintorakennepohjaisista perusopintomuotoisista opinnoista nuorempien opiskelijoiden tavoin.

TRY-hankkeessa joustavia avoimen väyliä on kehitetty siihen suuntaan, että väyläopinnot olisi mahdollista suorittaa kokonaan tai lähes kokonaan verkossa. Suurin osa joustavista väylistä antaa tähän mahdollisuuden. Opintojen joustavuudessa on kuitenkin huomioitu myös opiskelijoiden toiveet lähiopetuksesta.

Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston avoimen väylä kauppatieteisiin tarjoaa mahdollisuuden väyläopintojen suorittamiseen hyvin monella eri tavalla. Opinnot ovat tarjolla niin verkko-opintoina, vapaaehtoisessa lähiopetuksessa kuin koulu- ja ammattimaisemmassa ryhmäopetuksessa vapaata sivistystyötä edustavissa yhteistyöoppilaitoksissa. Ryhmäopetuksesta voivat hyötyä paitsi kyseiseen opiskelutapaan tottuneet nuoret opiskelijat, myös verkko-opinnoille vaihtoehtoja toivovat aikuiset.

Kysymys avoimen yliopiston opintojen ja väylien maksullisuudesta on nousut esiin myös joustavien väylien kehittämistyössä. Osa oppiaineista on toteuttanut väyläopinnot opiskelijoille maksuttomina. Oulun yliopiston kaikki tekniikan alan väyläopinnot ovat maksuttomia ja kaikille avoimia. Opiskelija voi hakeutua suorittamaan avoimesti ja maksutta myös pelkästään yksittäisen kurssin tai suorittaa maksutta kaikki väylään vaadittavat opinnot. Åbo Akademiassa puolestaan on käytössä avoimen yliopiston lukukausimaksu, jonka maksamalla opiskelija voi suorittaa avoimessa yliopistossa vapaasti haluamansa määrän kursseja kyseisen lukukauden aikana. Maksullisuutta käsitellään lisää luvussa 6.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus joustavilla väylillä

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut ovat joustavien väylien kehittämisessä olleet tärkeässä roolissa. Tiedotusta on tehostettu esimerkiksi uudistamalla verkkosivuja sisällöllisesti, rakenteellisesti sekä löydettävyyden näkökulmasta hakukoneoptimoinnilla. Lisäksi TRY-hanke on koonnut omille verkkosivuilleen avoimen väylän hakukohteet.

Neuvontaa ja ohjausta on lisätty muun muassa järjestämällä kiinnostuneille infotilaisuuksia niin kasvokkain kuin verkossa sekä tarjoamalla henkilökohtaista ohjausta. Avoimen väylän hakukohteita on koottu yhteen myös esimerkiksi yliopistojen verkkosivuille. TNO-palveluiden kehittämisestä kerrotaan lähemmin luvussa 4.

Haku tutkinto-opiskelijaksi

Opiskelija voi hakea avoimen väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi suoritettuaan väylähakuun vaadittavat opinnot ja kun väylän muut mahdolliset hakukelpoisuusehdot täyttyvät. Esimerkiksi Oulun yliopiston tekniikan aloille väylän kautta hakevilta edellytetään yleistä korkeakoulukelpoisuutta. Vaadittu opintojen määrä joustavalla väylällä vaihtelee 15 opintopisteestä 60 opintopisteeseen.

Joustavan väylän opinnoista suurin osa on pyritty suunnittelemaan niin, että ne olisi mahdollista suorittaa yhden lukuvuoden aikana. Lisäksi oppiaineissa on pyritty varmistamaan, että väylään vaadittavia kursseja on lukuvuoden aikana tarjolla riittävästi ja että ne on mahdollista suorittaa ennen tutkinto-opiskelijaksi haun päättymistä. Tämä palvelee erityisesti väli vuoden viettäjiä, sillä he voivat hakea tutkinto-opiskelijoiksi jo seuraavana lukuvuonna.

Vaikka joustavan väylän opinnot on pääsääntöisesti mahdollista suorittaa yhden lukuvuoden aikana, joustava väylä tarjoaa opiskelijalle myös mahdollisuuden suorittaa opinnot omassa tahdissaan ja käyttää niihin enemmän aikaa. Käytännössä tätä aikaa rajaa vain opintojen mahdollinen vanheneminen, jos opintojen voimassaololle on asetettu jokin aika (esim. viisi vuotta).

Osassa väylistä on otettu käyttöön myös ensikertalaisikiintiö. Esimerkiksi Oulun yliopiston tekniikan alan väylissä on haluttu luoda ensikertalaisille opiskelijoille hyvät mahdollisuudet päästä tekniikan opintoihin ja varmistaa se, ettei väylää käytettäisi nykyisten tutkinto-opiskelijoiden tutkinto-ohjelman vaihtamiseen. Valintaperusteisiin on kirjattu, että hakijat, joilla on jo perustutkinnon suoritusoikeus Oulun yliopiston tekniikan koulutusosalalla, eivät voi hakea vaihtoa avoimen yliopiston väylän kautta. Myös Turun yliopiston kasvatustieteiden tutkinto-ohjelman väylässä ensikertalaisikiintiöllä on pyritty varmistamaan opiskelupaikkojen saataavuus hakijoille, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa.

Haun jälkeen

Väyläopintojen kesto vaikuttaa tutkinto-opiskelijaksi integroitumiseen. Useimpien joustavien väylien tarjoama mahdollisuus suorittaa opinnot yhden lukuvuoden aikana voi helpottaa integroitumista tutkintokoulutukseen, jos opiskelija voi aloittaa tutkinto-opiskelijana esimerkiksi toisen vuoden syksyn lukujärjestyksen mukaan.

Integroitumista tutkinto-opiskelijaksi voidaan tukea monin tavoin, esimerkiksi erilaisin pedagogisin ratkaisuin, omaopettajatoiminnan, tutortoiminnan ja HOPS-suunnittelun avulla. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston kauppatieteiden opintopaksoja on tarjottu maksutta myös tutkinto-opiskelijoille. Tällä ratkaisulla on paitsi helpotettu Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun opiskelijamäärien kasvua, myös tuettu väyläopiskelijoiden integroitumista tutkinto-opiskelijaksi.

Tutkinto-opiskelijaksi integroitumiseen ja opintojen aloittamiseen tutkinto-opiskelijana liittyy myös haasteita. Kuitenkin aiempi opintojen suorittaminen avoimessa yliopistossa tuo opiskelijoille myös valmiuksia opinnoista suoriutumiseen, sillä avoimen yliopiston opintoja jo suorittaneilla opiskelijoilla on jo kokemusta yliopistotasoisista opinnoista. Oma haasteensa on opintojen säilyminen joustavina myös tutkinto-opiskelijaksi siirtymisen jälkeen. Erityisesti samanaikaisesti työelämässä oleville opiskelijoille opintojen jatkuminen joustavina on tärkeää.

Joustavan väylämallin väyläpilotit TRY-hankkeessa

Taulukossa 3 on esitetty hankkeessa mukana olevat joustavat väylät sekä niiden laajuus eli väylän kautta tutkintokoulutukseen hakemiseen vaadittavat opintopisteet.

Taulukko 3. Joustavat väylät

Joustava väylä	Opintopisteet
Oulun yliopiston avoimen väylät tekniikan aloille ja tietojenkäsittelytieteisiin	<ul style="list-style-type: none"> • Konetekniikan tutkinto-ohjelma 15 op • Rakennus- ja yhdyskuntatekniikan tutkinto-ohjelma 15 op • Prosessi- ja ympäristötekniikan tutkinto-ohjelma 15 op • Tietotekniikan tutkinto-ohjelma 15 op • Elektroniikan ja tietoliikennetekniikan tutkinto-ohjelma 15 op • Tietojenkäsittelytieteiden tutkinto-ohjelma 15 op
Åbo Akademin farmasian väylä	<ul style="list-style-type: none"> • Farmaceut 25 op
Åbo Akademin teologian väylä	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildningslinjen för teologi 30 op
Jyväskylän yliopiston kauppatieteiden avoimen väylät	<ul style="list-style-type: none"> • Kauppatieteiden kandidaatti- ja maisteriohjelma 45 op • Taloustieteen kandidaatti- ja maisteriohjelma 45 op
Helsingin yliopiston kasvatustieteiden avoimen väylät	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvatustieteen kandiohjelma ja maisteriohjelma / erityispedagogiikka 50 op (+ VAKAVA-koe + soveltuvuuskoee) • Kasvatustieteen kandiohjelma ja maisteriohjelma/ yleinen ja aikuiskasvatustiede 50 op (+ VAKAVA-koe)
Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden väylät	<ul style="list-style-type: none"> • Erityispedagogiikan kandidaatti- ja maisteriohjelma 50 op (+ soveltuvuuskoee) • Kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen kandidaatti- ja maisteriohjelma 60 op • Varhaiskasvatuksen opettajan kandidaattiohjelma ja varhaiskasvatuksen maisteriohjelma 40 op (+ soveltuvuuskoee)
Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteiden väylät	<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tutkinto 25 op (+ soveltuvuuskoee) • Kasvatus- ja aikuiskasvatustiede 25 op • Erityisopettaja 60 op (+ soveltuvuuskoee)

Joustava väylä	Opintopisteet
Turun yliopiston kasvatustieteiden väylät	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma 50–60 op • Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma 50–60 op (+ soveltuvuuskoee)
Helsingin yliopiston oikeustieteen väylä	<ul style="list-style-type: none"> • Oikeusnotaarin koulutusohjelma, oikeusnotaari ja oikeustieteen maisteri 45 op

Seuraavat joustavan väylän esimerkit ovat TRY-hankkeessa toteutettuja pilotteja, joiden kuvaukset ovat latineet mukana olevien yliopistojen hanketoimijat.

FARMACI, ÅBO AKADEMI

Johanna Fredenberg

Tutkinto-ohjelman nimi	Farmaceut
Tutkinto	Farmaceutexamen
Yliopisto	Åbo Akademi
Aloituspaikat/kaikki aloituspaikat	5/35 (25 + 5 Öpu + 5 UKM utbildningslyft 2021)
Opintopistemäärä	25 sp
Valintamenettely	Sökande rangordnas vid behov 1. på basis av antalet avlagda studiepoäng i farmaci och 2. på basis av medelvitsord
Valintaperusteet voimassa	Ett år
Kohderyhmä	Vuxna i arbetslivet som vill byta yrke, unga som blivit utan studieplats, personer med mellanår

Att studera farmaci är populärt vid Åbo Akademi (101 sökande till 25 platser 2019) då arbetsituationen är god. I o m TRY-projektet såg man en möjlighet att utarbeta en fungerande Öpuled i farmaci som skulle underlätta för andra än nyblivna studenter att ansöka om studieplats. I juli 2020 fattade statsrådet beslut om att Åbo Akademi från och med hösten 2021 kommer få utbilda provisorer, vilket innebär att ÅA även får erbjuda utbildning för farmacie licentiat- och farmacie doktorsexamen. Detta kommer att öka söktrycket till utbildningen och säkerligen även att synas i intresset för Öpuleden. På grund av detta har UKM utökat antalet studieplatser till totalt 35 från 2021.

Omfattningen av den nya Öpuleden i farmaci är 25 sp (5 kurser á 5 sp). Dessa 25 sp väljs fritt bland de 40 sp (8 kurser á 5 sp) som finns i Öppna universitetets nätkursutbud. Varje läsår erbjuds minst 5 kurser i farmaci vilket innebär att man kan avlägga Öpuleden på ett läsår. Totalt antas 5 studerande årligen via Öpuleden, förutom de 20 som antas via betyg och inträdesprov. En person kan bli antagen via Öpuleden om man uppfyller följande krav:

- Man har inom Öppna universitetet avlagt 25 sp farmaci som ingår i Öppna universitetets kursutbud.
- Man uppfyller Åbo Akademis språkrav.

Ansökan sker via separat antagningsprocess samtidigt som den gemensamma ansökan.

Eftersom kurserna erbjuds som vanliga öpukurser är de öppna för alla utan begränsningar.

Åbo Akademis öppna universitet har en terminsavgift på 50 e/termin. Man får delta i flera kurser under samma termin för denna avgift vilket innebär att totalkostnaden för öpuleden i farmaci är 100 euro förutsatt att man avlägger den under ett läsår.

KASVATUSTIETEET, HELSINGIN YLIOPISTO

Marja Syrjämäki, Päivi Virtanen & Anu Laine

Tutkinto-ohjelmien nimet	Kasvatustieteen kandiohjelma ja maisteriohjelma/ yleinen ja aikuiskasvatustiede	Kasvatustieteen kandiohjelma ja maisteriohjelma / erityispedagogiikka
Tutkinto	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Helsingin yliopisto	Helsingin yliopisto
Aloituspaikat	3/60	5/20
Opintopistemäärä	50	50
Valintamenettely	VAKAVA-koe	VAKAVA-koe + soveltuvuuskoee
Valintaperusteet voimassa	2021–2022, lähtökohtaisesti myös edelleen	2021–2022, lähtökohtaisesti myös edelleen
Kohderyhmä	Henkilöt, jotka haluavat yleisen ja aikuiskasvatustieteen asiantuntijaksi ja ovat suorittaneet edellytetyt opintokokonaisuudet	Henkilöt, joiden tavoitteena on valmistua erityisopettajaksi tai erityispedagogiikan asiantuntijaksi, ja ovat suorittaneet edellytetyt opintokokonaisuudet

Kasvatustieteen kandiohjelmaan voi hakea omana hakukohteenaan avoimen yliopiston opintojen perusteella yleisen ja aikuiskasvatustieteen sekä erityispedagogiikan opintosuunnissa, jolloin ylioppilastutkinnon tai muun korkeakoulukelpoisuuden antavan toisen asteen tutkinnon suorittamista ei vaadita. Tämä oli mahdollista jo ennen TRY-hanketta.

Valtakunnallinen kasvatusalan verkosto tekee valtakunnallisen ehdotuksen valintaperusteista eri yliopistoissa hyväksyttäväksi. Tähän liittyy myös todistusvalinnan, VAKAVA-kokeen ja avoimen väylän välinen suhde valinnoissa

Väyläopintojen lisäksi hakija osallistuu VAKAVA-kokeeseen, josta valituksi tulevan on saatava vähintään 20 % VAKAVA-kokeessa valtakunnallisesti parhaiten menestyneen hakijan pistemäärästä, sekä erityispedagogiikan opintosuunnan valinnassa soveltuvuuskokeeseen.

Helsingin yliopiston kasvatustieteiden avoimen väylien muutos

Tutkinto-ohjelma/ opintosuunta	Väylävaatimukset 2019; 2020	Kiintiö	Väylävaatimukset 2021
Kasvatustieteen kandidiohjelma ja maisteriohjelma / erityispedagogiikka	Erityispedagogiikan perus- ja aineopinnot (60 op/35 ov) vähintään arvosanalla hyvä Muusta yliopistollisesta oppiaineesta perusopinnot (25 op/15 ov)	Väylä 5 (Päähaku 20)	Erityispedagogiikan perusopinnot (25 op/15 ov) vähintään arvosanalla hyvä Muu yliopistollinen opintokokonaisuus (vähintään 25 op/15 ov)
Kasvatustieteen kandidiohjelma ja maisteriohjelma/ yleinen ja aikuiskasvatustiede	Kasvatustieteiden/kasvatustieteen/aikuiskasvatustieteen perus- ja aineopinnot (60 op/35 ov) vähintään arvosanalla hyvä Muusta yliopistollisesta oppiaineesta perusopinnot (25 op/15 ov)	Väylä 3 (Päähaku 60)	Kasvatustieteiden/kasvatustieteen/aikuiskasvatustieteen perusopinnot (25 op/15 ov) vähintään arvosanalla hyvä Muu yliopistollinen opintokokonaisuus (vähintään 25 op/15 ov)

Tavoitteenamme oli käynnistää yliopistojen välistä yhteistä keskustelua ja halusimme konkretisoida avoimen väylän toteutumista, pohjana yhteiselle kehittämistyölle. Jälkimmäisen tavoitteen osalta selvitimme avoimen väylän kautta tiedekuntaamme ohjautuneiden opiskelijoiden opintojen edistymistä ja opintomenestystä. Kartoitimme myös opiskelijoiden kokemuksia avoimessa yliopistossa suoritetuista opinnoista ja niiden kautta tutkinto-opiskelijoiksi ohjautumisesta.

Yhteisen keskustelun avanneessa tapaamisessa keväällä 2019 kerrattiin perustietoa kasvatustieteellisten tiedekuntien osuudesta ja todettiin hankkeen yhteydessä suunniteltuja tai toteutettuja konkreettisia toimia sekä tuotiin esiin opettajankoulutuksen valintoihin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä näkökulmia. Edustetuna olivat Helsingin yliopiston ja avoimen yliopiston lisäksi Turun, Jyväskylän, Itä-Suomen, Tampereen ja Lapin yliopistot ja Åbo Akademi, sekä Jyväskylän, Itä-Suomen ja Tampereen avoimet yliopistot.

Tapaamisessa vahvistui yhteinen tahto väylän kehittämisessä ja halu jatkaa keskustelua. Yliopistot lähtivät kuitenkin kehittämään omia avoimen väyliään, eikä sopimusta yhteisistä väylävaatimuksista syntynyt. Helsingin yliopisto päätti keventää vuoden 2021 valintoihin olemassa olevien väylien vaatimuksia. Lisäksi sovittiin, että avoimen väylää laajennetaan koskemaan myös muita hakukohteita vuoden 2022 valinnoissa.

Helsingin yliopistossa selvitettiin avoimen väylän kautta tulleiden opiskelijoiden profiilia rekisteriaineistosta ja pienimuotoisena haastattelututkimuksena. Rekisteritutkimuksessa tarkasteltiin vuosina 2008–2018 avoimen väylän (n=49) ja päähaun (n=959) kautta opiskelupaikan saaneiden erityispedagogiikan ja yleisen ja aikuiskasvatustieteen opiskelijoiden ominaisuuksia ja eroja Helsingin yliopiston opiskelijarekisteristä saadun aineiston pohjalta.

Alustavina tuloksina todetaan, että avoimen väylän kautta tulleet olivat opiskeluoikeuden saadessaan vanhempia (keskimäärin 44-vuotiaita) kuin päähaun kautta tulleet opiskelijat, jotka olivat keskimäärin 25-vuotiaita. Molemmissa ryhmissä oli naisia 90 %. Avoimen väylän ja päähaun kautta tulleiden opiskelijoiden oppimistuloksissa ei ollut merkittäviä eroja tutkielmien eikä tutkimusmenetelmäkurssien arvosanoissa. Ainoastaan erityispedagogiikan päähaussa tulleet opiskelijat olivat saaneet keskimäärin hieman korkeampia arvosanoja kandidaatin ja pro gradu -tutkielmistaan kuin avoimen väylää tulleet erityispedagogiikan opiskelijat (Virtanen, Syrjämäki & Laine, tulossa).

KASVATUSTIETEET, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Nina Heiskanen, Salla Martinsen, Päivi Walling, Jyri Manninen & Nina Sajaniemi

Tutkinto-ohjelmien nimet	Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tutkinto	Kasvatus- ja aikuiskasvatustiede	Erityisopettaja
Tutkinto	Kasvatustieteen kandidaatti (3 v)	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Itä-Suomen yliopisto	Itä-Suomen yliopisto	Itä-Suomen yliopisto
Aloituspaiikat	20/108	15/47	5/15
Opintopistemäärä	25 (varhaiskasvatustieteen perusopinnot tai kasvatustieteellisen alan perusopinnot (painotuksena varhaiskasvatus) tai kasvatustieteen perusopinnot tai kasvatustieteellisen alan perusopinnot tai kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen perusopinnot)	25 (kasvatusalan soveltuvat perusopinnot)	60 (erityispedagogiikan perus- ja aineopinnot)
Valintamenettely	Valintamenettely on kaksivaiheinen. Valinnan ensimmäinen vaihe on aiemmat yliopistoopinnot. Valinnan toinen vaihe on soveltuvuuskoe. Hakijat kutsutaan soveltuvuuskokeeseen valinnan ensimmäisen vaiheen perusteella.	Valinta tapahtuu aiempien yliopisto-opintojen perusteella. Valintakelpoisia ovat hakijat, joilla on suoritettuna kasvatustieteen ja/tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot (25 op) tai muut vastaavat kasvatustieteellisen alan perusopinnot (25 op) vähintään arvosanalla hyvä (3/5). Tietyistä muista opinnoista voi saada lisäpisteitä.	Valintamenettely on kaksivaiheinen. Valinnan ensimmäinen vaihe on aiemmat yliopistoopinnot. Valinnan toinen vaihe on soveltuvuuskoe (Jos hakijoita enemmän kuin soveltuvuuskokeeseen voidaan kutsua, aiempien opintojen pisteytys.)
Valintaperusteet voimassa	Kevään 2021 valtakunnallinen opiskelijavalinta.	Kevään 2021 valtakunnallinen opiskelijavalinta.	Kevään 2021 valtakunnallinen opiskelijavalinta.
Kohderyhmä	Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävistä kiinnostuneet	Kasvatus- ja koulutusalan asiantuntijatehtävistä kiinnostuneet.	Erityisopettajaopinnoista kiinnostuneet, jotka ovat jo suorittaneet erityispedagogiikan opintoja (perus- ja aineopinnot).

Itä-Suomen yliopistossa kasvatusalalta olivat hankkeessa mukana erityispedagogiikan, varhaiskasvatuksen sekä kasvatus- ja aikuiskasvatustieteen oppiaineet. Hankkeen aikana on kartoitettu väylien kehittämistarpeita erityisesti elinikäisen oppimisen näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tutkinto

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tutkintoon avautui uusi avoimen yliopiston väylä keväällä 2020. Uudet kasvatustieteellisen alan (erityisesti varhaiskasvatus) perusopinnot käynnistyivät puolestaan avoimessa yliopistossa syksyllä 2019. Varhaiskasvatuksessa avoimen yliopiston väylässä vaadittujen väyläopintojen määrä on varsin kohtuullinen (perusopinnot 25 op) ja opinnot on mahdollista suorittaa monimuoto-opintoina yhden lukuvuoden aikana.

Syksyllä 2020 varhaiskasvatuksen oppiaineessa avoimen reittiä on kehitetty lisäksi lukuisin eri tavoin: olemme muun muassa luomassa uutta tieto-, taito- ja taideaineiden sivuainekokonaisuutta yhteistyössä avoimen yliopiston kanssa yhdeksi väyläopintovaihtoehdoksi. Käynnistämme myös pilotin Riveria-ammattiotopiston kanssa. Avoimen yliopiston väylän kautta varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen opintoihin hakeutuneiden etenemistä pyritään seuraamaan vuosittain. Tarkoituksena on jatkossa edelleen kehittää sekä avoimen väylän väylävaatimuksia, että arvioida väylän sisäänottomäärää tarvittaessa.

Kasvatus- ja aikuiskasvatustiede

Kasvatus- ja aikuiskasvatustieteessä avoimen yliopiston väylän opintopistevaatimuksia kevennettiin kevään 2020 hakuun. Kehittämistyössä on tehty seuraavia muutoksia avoimen väylän kriteereihin ja valintaprosessiin:

Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteiden avoimen väyliä muutos

Valintaväylät ja kiintiöt	Aikaisempi valinta	Kevään 2020 valinnat	Mikä muuttui
Yhteishaku (32)	Aineistokoe (osa valitaan yo-pisteiden ja aineistokokeen pisteillä, osa vain aineistokokeen pisteillä)	60 % valitaan suoraan yo-pisteillä 40 % aineistokokeella	- Osa valitaan suoraan todistusvalinnan kautta - vain osa tulee aineistokokeeseen, ja sillä valittavien osuus pienenee
Avoimen yliopiston väylä (15)	Vaatimuksena kasvatustieteiden aineopinnot + perusopinnot jostain muusta oppiaineesta	Kasvatustieteiden soveltuvat perusopinnot 25 op (+ lisäpisteitä muista opinnoista)	- vaadittavien opintojen kriteerit kevenivät paljon
Maisterihaku (7)	aineistokoe	aineistokoe	
Siirtohaku (7)			

Erityisopettajan koulutus

Itä-Suomen yliopiston erityispedagogiikan oppiaineessa on kehitetty uusi avoimen yliopiston väylä erityisopettajan koulutukseen. Hakukohteella tavoitellaan alalle motivoituneita, erityispedagogiikkaa opiskelleita opiskelijoita, jotka ovat ehkä saattaneet työskennellä aiemmin erityisopetuksen tai muissa kasvatusalalla tehtävissä ilman erityisopettajakoulutusta. Tässä hakukohteessa eivät ylioppilastodistuksen arvosanat ole valinnan kriteereinä.

Keväällä 2021 Itä-Suomen yliopistossa aukeaa täysin **uusi avoimen yliopiston väylän hakukohde eli Erityisopettaja, kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri (3 v + 2 v)**. Tässä hakukohteessa erityisopettajan koulutukseen valitaan enintään 5 uutta opiskelijaa. Väylässä valinnan ensimmäinen vaihe on aiemmat yliopistopinnot. Valinnan toinen vaihe on soveltuvuuskoee.

Valintakelpoisia ovat hakijat, jotka ovat suorittaneet yliopistossa tai avoimessa yliopistossa erityispedagogiikan perus- ja aineopintokokonaisuudet (60 op) tai erityispedagogiikan approbatur- ja cum laude approbatur -arvosanat (35 ov).

Suoritettujen opintojen perusteella soveltuvuuskokeeseen kutsutaan vähintään kolminkertainen määrä hakijoita eli 15 hakijaa. Jos valintakelpoisia hakijoita on enemmän kuin soveltuvuuskokeeseen voidaan kutsua, hakijat asetetaan järjestykseen seuraavin perustein:

1. Erityispedagogiikan aineopintokokonaisuuden tai cum laude approbatur -kokonaisuuden arvosana,
2. Erityispedagogiikan aineopintoihin tai cum laude approbatur -kokonaisuuteen kuuluvan tutkielman arvosana.

Näiden perusteiden jälkeen kaikki samalla sijalla olevat hakijat kutsutaan opettajankoulutusten yhteiseen soveltuvuuskokeeseen. Lopullinen valinta tapahtuu soveltuvuuskokeessa saatavan pistemäärän perusteella. Tasapistesäännöt tarkentuvat yhteisten soveltuvuuskoehjeiden myötä. Jos tässä hakukohteessa erityisopettajan koulutukseen valittavien uusien opiskelijoiden määrä on alle 5, voidaan täyttämättä jääneet aloituspaikat siirtää erityisopettajan koulutuksen yhteisvalinnan hakukohteeseen. Tarkoituksena on, että avoimen yliopiston väylää kehitetään myös hankkeen päättymisen jälkeen. On tärkeää, että avoimen yliopiston väylä säilyy vahvana myös jatkossa.

KASVATUSTIETEET, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Mirva Huovinen & Paula Savela

Tutkinto-ohjelmien nimet	Varhaiskasvatuksen opettajan kandidaattiohjelma ja varhaiskasvatuksen maisteriohjelma	Kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen kandidaatti- ja maisteriohjelma	Erityispedagogiikan kandidaatti- ja maisteriohjelma
Tutkinto	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Jyväskylän yliopisto	Jyväskylän yliopisto	Jyväskylän yliopisto
Aloituspaiikat	20/140	20/50	5/55
Opintopistemäärä	40	60	50
Valintamenettely	Soveltuvuuskoee		Soveltuvuuskoee
Valintaperusteet voimassa	2020–2022	2020–2022	2020–2022
Kohderyhmä	Niille, jotka haluavat toimia varhaiskasvatuksen opettajana varhaiskasvatuspalveluissa ja esiopetuksessa tai asiantuntijana muilla varhaiskasvatuksen alueilla. Mahdollisuus myös heille, joilla ei ole toisen asteen tutkinnon antamaa korkeakoulukelpoisuutta.	Opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon asiantuntijatehtäviin asiantuntijaksi haluavat. Mahdollisuus myös heille, joilla ei ole toisen asteen tutkinnon antamaa korkeakoulukelpoisuutta.	Erityisopettajaksi ja erityiskasvatuksen asiantuntijaksi haluavat. Mahdollisuus myös heille, joilla ei ole toisen asteen tutkinnon antamaa korkeakoulukelpoisuutta.

Jyväskylän yliopistossa on ollut jo vuosia avoimen väylät yleiseen kasvatustieteeseen, varhaiskasvatustieteeseen ja erityispedagogiikkaan. Hakukohteiden kautta hyväksytyt opiskelijat suorittavat kandidaatin ja maisterin tutkinnon. Lähtötilanteessa opintopistevaatimukset avoimen väylän kautta haettaessa olivat 60-95 opintopistettä (ks. alla oleva taulukko). Avoimen väylähaut toteutetaan osana yhteishakua erillisinä hakukohteina.

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden väylävaatimusten ja kiintiöiden muutokset

Tutkinto-ohjelma	Väylävaatimukset (2019)	Kiintiö	Väylävaatimukset (2020)	Kiintiö
Varhaiskasvatuk- sen opettajan kandidaatiooh- jelma ja varhais- kasvatuksen maisteriohjelma, kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri (3 v + 2 v)	Pakolliset: - Perusopinnot 25 op - Aineopinnot 35 op yht. 60 op Lisäpisteitä: - sivuainekokonaisuus 25 op - kieli- ja viestintäopin- not n. 10 op Yhteensä väh. 60 op + soveltuvuuskoee	20	Pakolliset: - Perusopinnot 25 op - Aineopintoja 15 op yht. 40 op Lisäpisteitä: - aineopintokokonaisuus 35 op Yhteensä väh. 40 op + soveltuvuuskoee	20
Kasvatustieteen ja aikuiskasva- tustieteen kandi- daatti- ja maiste- riohjelma, kasva- tustieteen kandi- daatti ja maisteri (3+2 v.)	Pakolliset: - Perusopinnot 25 op - Aineopinnot 35 op - Toiset perusopinnot 25 op - kieli- ja viestintäopin- not väh. 10 op Yhteensä 95 op + valintakoe	5	Pakolliset: - Perusopinnot 25 op - Aineopinnot 35 op Yhteensä 60 op	20
Eritysispedagogii- kan kandidaatti- ja maisterioh- jelma, kasvatus- tieteen kandi- daatti ja maisteri (3+2 v.)	Pakolliset: - Perusopinnot 25 op - Aineopinnot 35 op - Kasvatustieteen perus- opinnot 25 op - Kieli- ja viestintäopin- not väh. 10 op Yhteensä 95 op + soveltuvuuskoee	5	Pakolliset: - Eritysispedagogiikan pe- rusopinnot 25 op - kasvatustieteen perus- opinnot 25 op Yhteensä 50 op + soveltuvuuskoee	5

Aiempina vuosina avoimen väylän haussa oli havaittu kolme merkittävää haastetta. Ensinnäkin vaadittavat opintopistemäärät olivat niin suuret, että opiskelu vei monta vuotta. Opinnot aloittaessaan väylään tähtäävä opiskelija ei voinut olla varma, että vuosittain vahvistetut kriteerit säilyvät samoina. Toiseksi väylän kautta valittavien määrä oli niin pieni, ettei se motivoinut opiskelemaan vaadittavaa opintopistemäärää ja tästä syystä väylän kautta hakevia oli vuosittain erittäin vähän. Kolmanneksi valintaperusteissa edellytetyt viestintä- ja kieliopinnot jäivät monelta puuttumaan, jolloin hakukelpoisuusvaatimukset eivät täyttyneet. Näistä syistä väylän kautta valittujen opiskelijoiden määrä oli vuosittain minimaalinen.

Hanketyö oli monivaiheinen ja ajoittain asiat etenivät hitaasti. Haasteeksi nousi tiedekunnissa opiskelijavalintaan käytettävissä olevat resurssit ja keskustelujen järjestäminen eri foorumeilla. Monessa kohtaa valintakriteerien keventämi-

sen pelättiin aiheuttavan hakijoiden tulvan, mikä vastaavasti aiheuttaa lisäpainetta opiskelijavalintaan. Lisäksi pohdintaa herätti kysymys siitä, mikä määrä avoimen kautta suoritettuja opintoja mittaa opiskelijan kelpoisuutta riittävästi ja miten opinnot saataisiin pisteytettyä valintaprosessin keventämiseksi.

Väyläkriteerien uudistamista vauhditti Jyväskylän yliopiston yleisten valintaperusteiden linjaus, jossa avoimen väylällä vaadittavien opintojen laajuudeksi määriteltiin pääsääntöisesti 15–60 opintopistettä. Kaikissa kasvatustieteellisissä avoimen väylän hakukohteissa vaadittu opintopistemäärä asettui edellä mainittuun vaihteluväliin. Aiempina vuosina vaaditut viestintä- ja kieliopinnot poistettiin hakukelpoisuusvaatimuksista.

Yliopiston johto myös kannusti lisäämään avoimen väylältä valittavien hakijoiden määrää siten, että se olisi noin 15 % kaikista tutkinto-ohjelmaan valittavista opiskelijoista. Kevään 2020 valinnoissa erityispedagogiikan, yleisen kasvatustieteen ja varhaiskasvatustieteen kandidaatti- ja maisterikoulutuksen tutkinto-ohjelmiin avoimen väylän kautta hyväksytyksi tulleiden osuus oli keskimäärin 17 % kaikista valituista.

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisessä huomioitiin hankkeessa tehdyn palvelumuotoilun tuloksia erityisesti verkkosivuja uudistettaessa (ks. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto 2020a). Niitä kehitettiin visuaalisesti ja sisällöllisesti muun muassa hakukoneoptimointi huomioiden. TNO-palveluiden kehittämisellä varmistettiin, että hakija löytää tietoa kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnan avoimen väylistä sekä yliopiston, tiedekunnan että avoimen yliopiston sivuilta. Kullekin oppiaineelle luotiin oma väyläsivu, josta opiskelija saa tietoa alasta, valintaperusteista ja tavoitetutkinnoista. Väylää myös markkinoitiin eri kanavissa aiempaa aktiivisemmin.

KASVATUSTIETEET, TURUN YLIOPISTO

Nina Haltia, Mervi Lahtomaa, Arto Jauhiainen, Hannele Massinen & Jarmo Kinos

Tutkinto-ohjelmien nimet	Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma	Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma
Tutkinto	Kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri	Kasvatustieteen kandidaatti
Yliopisto	Turun yliopisto	Turun yliopisto
Aloituspaikat (kevät 2020)	21 (joista 3 lisäpaikkaa)/83	20/162
Opintopistemäärä	50–60	50–60
Valintamenettely	Pisteytys: 1 op = 1 piste + pääaineen perus-/aineopintojen opintomenestyksestä lisäpisteitä	Soveltuvuuskoee (jos hakijoita enemmän kuin soveltuvuuskokeeseen voidaan ottaa (> 45), aiempien opintojen pisteytys)
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Kasvatusalan asiantuntijaksi haluavat, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa	Varhaiskasvatuksen opettajaksi haluavat, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa

Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa kehitettiin TRY-hankkeen myötä kasvatustieteiden tutkinto-ohjelmassa jo olemassa olevaa avoimen yliopiston väylää toimivammaksi sekä avattiin varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelmaan kokonaan uusi väylä. Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita lisättiin.

Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma

Turun yliopiston kasvatustieteiden tutkinto-ohjelmassa avoimen väylä on ollut olemassa vuodesta 2005 saakka. Aloituspaikkoja on ollut 18. Pääaineena väylällä on kasvatustiede, aikuiskasvatustiede tai erityispedagogiikka. Väylä on erillinen hakukohteensa ja käytössä on ensikertalaiskiintiö.

Kokemukset väylästä ovat olleet positiivisia. Haasteeksi muodostui kuitenkin aiempien väylävaatimusten raskaus: väylälle vaadittiin 87 opintopistettä, eikä väylän kiintiö aina tullut täyteen. Uudessa väylämallissa hyvästä opintomenestyksestä saa lisäpisteitä, mikä yhdessä väylävaatimusten madaltamisen kanssa mahdollistaa tutkinto-opiskelijaksi hakemisen entistä aiemmassa vaiheessa. Väylän opintopistemäärä 50–60 op sisältää pääaineen perusopinnot ja sivuaineen perusopinnot tai vaihtoehtoisesti pääaineen perus- ja aineopinnot.

Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelma

Turun yliopiston varhaiskasvatuksen hakukohteeseen avattiin keväällä 2020 uutena hakukohteena avoimen väylä aiempia opintoja suorittaneille. Hakukohde ei ole mukana valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen koulutusten yhteisvalinnassa.

Ennen väylän avaamista huomioitiin osalla varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto-ohjelmaan hakeutuneista opiskelijoista olevan runsaasti aiempia opintoja. Haasteena oli heidän opintojensa etenemisen sujuvoittaminen siten, että aiemmat opinnot myös nopeuttaisivat opiskeluaikaa. Tavoitteena uudella väylällä oli opintojen nopeuttamisen lisäksi vastaaminen työelämän akuuttiin tarpeeseen varhaiskasvatuksen opettajista. Väylällä valitut etenevät opinnoissa omana ryhmänään ja valmistuvat nopeammin. Väylän opintopistemäärä 50–60 op sisältää kasvatustieteen perusopinnot ja sivuaineen perusopinnot tai vaihtoehtoisesti kasvatustieteen perus- ja aineopinnot.

KAUPPATIETEET, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Päivi Patja, Satu Vuori, Riina Kärkkäinen & Piia Leppämäki

Tutkinto-ohjelmien nimet	Kauppätieteiden kandidaatti- ja maisteriohjelma	Taloustieteen kandidaatti- ja maisteriohjelma
Tutkinto	Kauppätieteiden kandidaatti ja maisteri	Kauppätieteiden kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Jyväskylän yliopisto	Jyväskylän yliopisto
Aloituspaikat (v. 2020)	45/159	5/51
Opintopistemäärä	45	45
Valintamenettely	Pisteytys vaadittujen perusopintojen painotetun keskiarvon (vähintään 3,0) sekä opintojen laajuuden perusteella.	Pisteytys vaadittujen perusopintojen painotetun keskiarvon (vähintään 3,0) sekä opintojen laajuuden perusteella
Valintaperusteet voimassa	2020–2022	2020–2022
Kohderyhmä	Johtamisen, markkinoinnin, laskentatoimen tai viestinnän johtamisen asiantuntijatehtävistä kiinnostuneet, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa.	Taloustieteen asiantuntijatehtävistä kiinnostuneet, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa.

Jyväskylän yliopistossa TRY-hankkeessa lähdettiin liikkeelle tilanteesta, jossa tutkintotavoitteisille opiskelijoille oli jo tarjolla hakumahdollisuus kauppar korkeakoulun tutkinto-ohjelmiin avoimen yliopiston väylän kautta. Hakukelpoisuuteen edellytettiin 110 opintopisteen laajuiset opinnot ja väylän kautta valittiin vuosittain 0–10 opiskelijaa.

Avoimen yliopiston väylän kautta oli myös hakumahdollisuus yrityksen taloustieteiden kandidaatin tutkintoon, jossa hakukelpoisuuteen edellytettiin 100 opintopisteen laajuiset opinnot. Opintoihin tuli sisältyä halutun opintosuunnan perus- ja aineopinnot sekä muita kauppätieteiden kandidaatin tutkintoon kuuluvia opintoja siten, että suoritettuna oli yhteensä vähintään 100 opintopistettä.

Yhteistyöllä toimiva väylä

Avoimen väylän kehittämistä suunniteltiin ja väylää uudistettiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kauppar korkeakoulun kanssa. Uudistuksiin kannustivat elinikäisen oppimisen mahdollistaminen, korkean osaamisen turvaaminen yhteiskunnassa, joustavien opintopolkujen edistäminen sekä väli vuoden hyödyntämistavoite. Väylän uu-

distamisen avulla katsottiin olevan mahdollista edistää tutkintotavoitteiden saavuttamista tavoiteajassa ja saada tutkinto-opiskelijoiksi jo alaa tuntevia, motivoituneita opiskelijoita.

Opintojen laajuus suunniteltiin väylän uudistamisen yhteydessä siten, että opinnot olisi mahdollista suorittaa lukuvuoden aikana. Samalla huolehdittiin myös siitä, että väyläopinnot tarjoavat mahdollisuuden kehittää akateemisia opiskeluvaihtoehtoja mahdollisimman monipuolisesti. Opintojen suorittamisjärjestyksen osalta pyrittiin varmistamaan, että erityisesti tieteellisen tekstin tuottamisen harjoittelu ajoittuisi opintojen alkuun. Opetuksen pedagogisissa ratkaisuisa huomioidtiin myös opiskelijamäärien kasvu.

Opetuksen järjestäminen, pedagogiset ratkaisut ja tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

Väyläopintoihin pääsevät mukaan kaikki kiinnostuneet ja niiden suorittamiseen on tarjolla useita joustavia vaihtoehtoja. Opinnot voi suorittaa verkko-opintoina Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa, jossa valtaosassa hakukelpoisuuteen vaadittavista opinnoista on jatkuva ilmoittautuminen. Osalla opintojakoista on tarjolla vapaaehtoista kontaktiopetusta joko lähiopetuksena tai verkon välityksellä. Väyläopinnot voi suorittaa lähiopetuksena myös yhteistyöoppilaitoksissa (Alkio-opisto tai Työväen akatemia). Väyläopinnoiksi hyväksytään myös jo aiemmin suoritettuja soveltuvia opintoja sekä muiden yliopistojen vastaavat opinnot, mikäli niitä ei ole sisällytetty aiempaan korkeakoulututkintoon.

Uudistetun väylän tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita kehitettiin vastaamaan opiskelijoiden tarpeita väyläopintojen eri vaiheissa muun muassa rakentamalla uusi verkkosivu väylätiedotusta varten (ks. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto 2020b). Jotta opiskelijoiden siirtyminen väyläopintoihin on sujuvaa, avoimen väylän hakukelpoisuusvaatimusten ja valintaperusteiden selvittäminen tulee ajoittaa viimeistään alkukesään. Näin opiskelijoilla on mahdollisuus aloittaa väyläopintonsa jo kesällä.

Väyläopiskelijoiden ohjausta haluttiin kehittää myös hyödyntämällä opiskelijoiden keskinäistä vertaistukea. Syksystä 2020 alkaen väyläopiskelijoille on tarjolla vertaistukea Jyväskylän yliopiston kaupparakennuksen tutkinto-opiskelijoiksi päässeiltä väyläopiskelijoilta esimerkiksi avoimen väylän opiskelufossa.

OIKEUSTIEDE, HELSINGIN YLIOPISTO

Anna Käyhkö & Karoliina Pakkanen

Tutkinto	Oikeusnotaarin koulutusohjelma, oikeusnotaari ja oikeustieteen maisteri (3 v + 2 v)
Yliopisto	Helsingin yliopisto
Aloituspaikat	17/201 (v. 2021)
Opintopistemäärä	45 op
Valintamenettely	Valinta opintosuoritusten arvosanojen opintopistemäärällä painotetun keskiarvon mukaan (arvosana väh. 3,75)
Valintaperusteet voimassa	Kolme vuotta kerrallaan
Kohderyhmä	Oikeustieteellisestä alasta kiinnostuneet toisen asteen suorittaneet hakijat

Avoimen väylän haku on suunnattu toisen asteen suorittaneille hakijoille, joiden tavoitteena on tutkinto-opiskelu. Avoimen väylän tarkoituksena on tarjota mahdollisuus opiskella tavoitealaa avoimina yliopisto-opintoina ja hakea opintojen pohjalta tutkinto-opiskelijaksi. Pääasialliset haasteet tämän hetkisessä avoimen väylässä koskevat väyläopintojen hajanaista tarjontaa, joka osaltaan vaikeuttaa väylän laajentamista valintaväylänä.

Avoimen yliopiston opetus vastaa oikeusnotaarin koulutusohjelman tutkinto-opetusta. Opetus avoimeen yliopistoon kootaan erikseen joka lukuvuosi ja sen toteutumisesta vastaavat opettamisesta kiinnostuneet tahot niissä puitteissa, kuin koulutusohjelman johtoryhmä hyväksyy opetuksen tutkinto-opetusta vastavaksi.

Opiskelijan kannalta alati vaihtuva opetusohjelma on haasteellinen, hankaloittaen paitsi suunnitelmallista etenemistä väyläopinnoissa myös itse opiskelua. Muuttuva tarjonta voi ulottua ensimmäisen vuoden opintoihin kuuluvasta opintojaksosta syventävään opintojaksoon. Nykyinen järjestelmä on opiskelijaa, opettajaa ja neuvontaa kuormittava.

Opiskelijalta edellytetään 45 opintopisteen laajuisia suorituksia, ja opintojen yhteenlaskettu painotettu keskiarvo täytyy olla vähintään 3,75. Opintojen suorittamiselle ei ole annettu aikarajaa, mutta opinnot eivät hakuvaiheessa saa olla viittä vuotta vanhempia.

Avoimen väylä 2020–2022

TRY-hankkeen aikana avoimen väylän aloituspaikkamääriä on päätetty kasvattaa siten että vuonna 2020 valittiin 10 uutta opiskelijaa, vuonna 2021 valitaan 17 opiskelijaa, ja vuonna 2022 valitaan 25 opiskelijaa. Vaadittavien opintojen määrä pidetään samana kuin aikaisempina vuosina (45 opintopistettä), samoin arvosanojen painotettu keskiarvovaatimus (3,75). Avoimen väylään soveltuvissa avoimen yliopiston kursseissa on myös ilmoitettu kurssin kelpoisuus väyläopintoihin syksystä 2019 alkaen, mikä osaltaan helpottaa sekä hakijaa että neuvontatahoja.

Olennainen osa avoimen väylän toimivuuden parantamista on saavutettavan verkko-opetuksen määrän ja laadun takaaminen avoimen yliopiston opintotarjonnassa. Tavoitteena on tarjota avoimessa yliopistossa oikeustieteellinen opintokokonaisuus, joka on mahdollista suorittaa verkko-opintoina.

Väylähakuun soveltuvan kokonaisuuden pysyvyys tarjonnassa pyritään takaamaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tavoitteena on, että opinnot voi suorittaa yhden tai kahden lukuvuoden aikana, ja riittävällä menestyksellä suoritettut opinnot muodostavat hakukelpoisuuden tutkinto-opiskelijaksi oikeusnotaarin koulutusohjelmaan. Opintokokonaisuuden muodostavien kurssien täytyy myös olla sisällöltään sellaisia, että ne muodostavat selkeän jatko-opintopolun avoimen väylän kautta valitulle opiskelijalle.

TEKNIKAN ALAT JA TIETOJENKÄSITTELYTIETEET, OULUN YLIOPISTO

Heli Kuivila, Virpi Pietikäinen, Arja Poranen, Jari Hannu, Reijo Saari, Saara Luhtaanmäki & Jouni Lappalainen

Tutkinto-ohjelmien nimet	Konetekniikan tutkinto-ohjelma Rakennus- ja yhdyskuntatekniikan tutkinto-ohjelma Prosessi- ja ympäristötekniikan tutkinto-ohjelma Tietotekniikan tutkinto-ohjelma Elektroniikan ja tietoliikennetekniikan tutkinto-ohjelma	Tietojenkäsittelytieteiden tutkinto-ohjelma
Tutkinto	Tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri	Luonnontieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri
Yliopisto	Oulun yliopisto	Oulun yliopisto
Aloituspaikat 2021	Konetekniikka 20/125 Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka 10 Prosessitekniikka 15 Ympäristötekniikka 10 Tietotekniikka 10/ 120 Elektroniikka ja tietoliikennetekniikka 10/111	35 / 150
Opintopistemäärä	15 (kolme 5 op:n laajuista kurssia, jotka vaihtelevat jonkin verran oppiaineen mukaan)	15 op Oulun yliopiston opetussuunnitelman mukaisia tietojenkäsittelytieteiden kandidaatin tutkinto-ohjelman opintoja, joista vähintään yksi 5 opintopisteen kurssi on ohjelmointia ja joka tulee suorittaa vähintään hyvin tiedoin (3/5) / soveltuvat muiden oppilaitosten opinnot.
Valintamenettely	Pisteytys: Hakijat pisteytetään vaadittujen opintosuoritusten keskiarvon mukaan paremmuusjärjestykseen. Keskiarvovaatimusta ei ole. Paikkojen täyttyessä suoritettujen väyläopintojen keskiarvon mukaan parhaat valitaan. Tasapisteilanteessa valitaan kaikki.	Pisteytys: yhteenlaskettu suoritettujen yliopistotasoisten tietojenkäsittelytieteiden kurssien laajuus (opintopisteinä) painotettuna kunakin suorituksen osalta sen arvonnalla (asteikolla 1-5, tarvittaessa skaalattuna: välttävät tiedot 1, tyydyttävät tiedot 2, hyvät tiedot 3, kiitettävä tiedot 4 tai erinomaiset tiedot 5; hyväksytyt -arvosana lasketaan 3:ksi). Paikkojen täyttyessä suoritettujen väyläopintojen keskiarvon mukaan parhaat valitaan.

Valintaperusteet voimassa	Vuoteen 2024 asti	Vuoteen 2024 asti
Kohderyhmä	Tekniikan aloista kiinnostuneet, vaaditut opinnot suorittaneet, joilla ei ole aiempaa korkeakoulututkintoa.	Tietojenkäsittelyalan asiantuntija-tehtäviin haluavat, mahdollisesti alalla jo toisissa tehtävissä työskennelleet, aikaisemman tutkinnon ja vaaditut opinnot suorittaneet.

Tekniikan alan väylät

Tekniikan alalla ei Oulun yliopistossa aikaisemmin ole ollut väyliä ja hankkeessa luotiin väylät tekniikan eri aloille: konetekniikkaan, ympäristötekniikkaan, rakennus- ja yhdyskuntatekniikkaan, prosessitekniikkaan, tietotekniikkaan sekä elektroniikkaan ja tietoliikennetekniikkaan. Tavoitteena tekniikan alan väylissä oli, että sisäänotto sitä myöten olisi ainakin 10 %, aikaisempaa suurempi. 70 % tekniikan väylien aloituspaikoista on varattu ensikertaa yhteishaussa hakeville. Kaikki tekniikan alan väyläopinnot ovat Oulun yliopistossa maksuttomia. Väyläopinnot ovat myös kaikille avoimia, mutta väylän kautta hakevilta edellytetään yleistä korkeakoulukelpoisuutta. Kaikki tekniikan väyläopinnot haluttiin verkkoon, jotta opinnot olisivat paremmin myös Oulun alueen ulkopuolisten sekä työelämässä toimivien saavutettavissa. Tekniikan väylät ovat opintopolussa omina hakukohteinaan DIA-yhteisvalinnan linjauksen mukaisesti.

Tietojenkäsittelytieteen väylä

Tietojenkäsittelytieteissä on ollut avoimen väylä jo useiden vuosien ajan ja TRY-pilotoinnin myötä haluttiin saada ja jakaa lisää kokemuksia väylästä muiden toimijoiden kesken. Myös kansallisesti haluttiin yhtenäistää tietojenkäsittelytieteen väylän linjaa. Väylän kehittämisessä on tehty yhteistyötä Åbo Akademin ja Itä-Suomen yliopiston kanssa ja päädyttiin luomaan väyläksi 15 opintopisteen kokonaisuus, joista vähintään yksi opintojakso on ohjelmointia. Tietojenkäsittelytieteessä hakutapa väylän kautta on valintatapajono, jossa ovat kaikki hakijat eri valintatavoista (avoimen väylä, valintakoe ja todistusvalinta). Avoimen väylä ei siis ole yhteishaussa omana hakukohteenaan.

Opintojen aikataulutus, opetuksen järjestämistapa ja pedagogiset ratkaisut

Tekniikan alan ja tietojenkäsittelytieteen väyläopinnot ajoittuvat syksyyn ja alkukevääseen, jolloin ne on mahdollista suorittaa ennen kevään yhteishakua. Osa vaa-

dittavista opinnoista on aikataulutettu ja ne kestävät yhden periodin ajan (8 viikkoa). Osaan on jatkuva ilmoittautuminen, joten väylä tarjoaa joustavan mahdollisuuden suorittaa hakukriteerit täyttävät opinnot. Jotkut hakijat ovat voineet suorittaa jo aikaisemmin väyläopintoihin kuuluvia kursseja, joten väyläopintojen suorittamisen aikataulu voi vaihdella. Väylän kautta valitut opiskelijat opiskelevat opetussuunnitelman mukaan loput kandidaattiopinnot. Väyläopinnot sisällytetään kandidaattiopintoihin. Kaikki väyläkurssit on mahdollista suorittaa kokonaan verkko-opintoina. Tässä lähtökohtana on ollut tavoitettavuus mm. Työssäkäyville ja kauempana asuville. Lähiopetukseen voi osallistua, mutta se ei ole pakollista.

TEOLOGI, ÅBO AKADEMI

Katarina Humina

Namn på utbildningsprogram	Utbildningslinjen för teologi, teologie kandidat och magister (3+2 år)
Examen	Teologie kandidat och magister
Universitet	Åbo Akademi
Kvotplatser	4/26
Studiepoäng	30 sp
Antagningsförfarande	-Ansökan på basis av studier vid Öppna universitetet -De sökande rangordnas på basis av avlagda studier som kan räknas till examen. -Vid en eventuell ytterligare gallring rangordnas de sökande på basis av vitsordet i de avlagda studierna. Intervjuer kan vid behov användas som en del av gallringen.
Antagningsgrunderna giltiga	Ett år
Målgrupp	Vuxenstuderande/karriärbytare som riktar in sig på att arbeta som präst, ämneslärare, eller som forskare inom teologi eller inom annat yrkesområde där teologiska studier behövs.

Öpuleden i teologi vid Åbo Akademi (ÅA) togs i bruk under läsåret 2005–06. Antagningskraven bestod av 60 sp avlagda studier i allmän teologi med vitsordet minst 3/5. Antalet studieplatser var 4. Söktrycket via Öpuleden har genom tiderna varit lågt. De som sökt via Öpuleden har varit karriärbytare med en tidigare akademisk examen. Trots intresset för fortsatta studier i teologi bland vuxenstuderande, vill alla inte söka in till ÅA för examenstudier eftersom det förutsätter studier på campus i Åbo. Nätbaserade kurser i teologi är därför populära.

Under TRY projektet har Åbo Akademi (ÅA) utvecklat Öpuleden i teologi. Antagningskraven har halverats till 30 sp, vilket även har förkortat studietiden till ett år. Grundkurserna i teologi har omfattningen 15 sp, men man kan nu lättare avlägga delar av dem och studierna har överlag gjorts smidigare och mera tillgängliga. Öppna universitetet har skapat nya nätbaserade kurser som kan räknas till godo inom påbyggnadsblocket.

Åbo Akademi anordnar ett språkprov i april varje år. För att stödja de studerande som har finska som modersmål, men som vill söka in till Åbo Akademi,

har man utvecklat kursen Svenska som andra inhemska språk, 5 sp, till en nätkurs. Kursen kan ses som en preppkurs inför språkprovet.

Eftersom kurserna erbjuds som vanliga öpukurser är de öppna för alla utan begränsningar. Åbo Akademis öppna universitet har en terminsavgift på 50 €/termin. Totalkostnaden för öpuleden i teologi är 100 euro förutsatt att man avlägger den under ett läsår.

3.3 TYÖELÄMÄLÄHTÖINEN VÄYLÄ

Nina Haltia & Mervi Lahtomaa

Työelämälähtöisissä väylissä on tunnistettu erityisesti aikuisten työelämätarpeet. Väylien kehittämistyössä on keskitytty tarkastelemaan avoimen yliopiston reittejä työelämässä jo olevien, osaamisensa ja työuriensa kehittämistä kiinnostuneiden aikuisten sekä työelämän näkökulmasta. Kehittämistyötä on tehty yhteistyössä työelämän toimijoiden kanssa ja väyläopintoja on pyritty suuntaamaan sisällöllisesti työelämätarpeiden näkökulmasta käsin.

Aiemmin esiteltyjen joustavien väylien tavoin myös työelämälähtöiset väylät pyrkivät huomioimaan aikuisten opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja työelämätarpeet muun muassa tarjoamalla joustavia opintojärjestelyjä. Itse väylien välillä on yksilöllisiä, suuriakin eroja vaadittavien väyläopintojen opintopistemäärissä, väylien sisäänotossa ja siinä, mihin tutkintoon väylä johtaa.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus (OKM 2020a) tähtää työelämän osaamisen kehittämiseen opinnoilla, jotka eivät välttämättä tarjoa tutkintoa vaan lisäävät työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Koska TRY-hankkeessa kehittämiskohteena on ollut avoimen väylä, myös työelämälähtöisten väylien kehittämisessä on keskitytty tutkintotavoitteiseen opiskeluun. Työelämälähtöiset syyt nousevatkin esille myös väyläopiskelijoilla, joten jatkuvassa oppimisessa myös tutkintotavoitteisuudella on merkitystä (Lemmetty, Kuivalainen & Haltia 2020).

TRY-hankkeessa mukana olevat työelämälähtöiset väylät ovat

- Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto
- Taideyliopiston Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelma
- Oulun yliopiston hoitotieteen maisteriväylä ja
- Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen väylä.

Väylän pääkohderyhmät, tutkinnot ja yhteistyötahot

Työelämälähtöisen väylän pääkohderyhmä ovat työelämässä olevat, osaamisensa ja työuriensa kehittämistä kiinnostuneet aikuiset. Ammatillisen osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistaminen sekä oman työuran jäsentäminen ovatkin olleet keskeisessä roolissa aikuisten opiskelijoiden avoimen yliopiston opinnoissa (ks. esim. Haltia, Leskinen & Rahiala 2014; Haltia, Rahiala & Leskinen 2018).

Väylästä riippuen työelämälähtöiset väylät johtavat joko kandidaatin tutkintoon, kandidaatin ja maisterin tutkintoon tai maisterin tutkintoon. Jo väyläopinto-

jen sisältämät yksittäiset opintokokonaisuudet itsessään voivat palvella työelämässä toimivaa aikuisopiskelijaa, mutta samalla ne voivat kytkeytyä osaksi tutkintoa. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston yhteistyössä kehitetystä modulaarisesta tutkintokokonaisuudesta opiskelija voi suorittaa haluamiinsa temaattisia moduuleita, näiden moduulien osia tai hallintotieteiden kandidaatin tutkinnon. Taideyliopiston Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelmassa sekä Oulun yliopiston hoitotieteen maisteriväylällä opiskelijat voivat hakea suoraan maisteriohjelmaan. Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen väylällä opiskelijat suorittavat kandidaatin ja maisterin tutkinnon.

Työelämälähtöisten väylien kehittämisessä on monin paikoin ollut tarkoitus luoda systemaattisia yhteyksiä työelämään. Työelämän edustajia on konsultoitu väylien kehittämistyössä esimerkiksi koulutustarvekyselyin sekä järjestetty yhteisiä työpajoja työelämän toimijoiden kanssa. Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen väylällä on tehty yhteistyötä myös eurooppalaisen ENhANCE-hankkeen (European curriculum for family and community nurse) kanssa (ks. ENhANCE 2020). Väylien kehittämisessä ovat olleet mukana niin yliopistot, niiden opinto- ja hakijapalvelut kuin avoimet yliopistot. Kehittämistyötä on tehty myös eri yliopistojen kesken ja monitieteisesti.

Työelämälähtöisten väylien haasteena on eri yliopistojen opintojen hyväksyminen väyläopinnot osaksi, sillä työelämälähtöisten väylien opinnot ovat usein räätälöityjä tietyistä tarpeista käsin. Mitä räätälöidympiä ja erikoistuneempia opinnot ovat, sitä enemmän haasteita se asettaa muissa yliopistoissa suoritettujen opintojen hyväksymiselle ja yhteistyölle. Myös tutkintorakenteiden erilaisuus tuo haasteita eri yliopistojen opintojen hyväksymiselle. Esimerkiksi Oulun hoitotieteiden maisteriväylässä ei voida hyväksyä muissa yliopistoissa suoritettuja opintoja, sillä muissa yliopistoissa ei toistaiseksi tarjota maisterivaiheeseen johtavia, väyläopinnoiksi kelpaavia, syventäviä opintoja.

Taideyliopistossa selvitetään mahdollisuuksia hyväksyä muissa avoimissa yliopistoissa suoritettuja opintoja (kuten johtaminen, yrittäjyys ja humanistiset alat) väyläopinnoiksi Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelmaan. Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto taas tarjoaa esimerkin kahden yliopiston ja oppiaineen välisestä pitkälle vievästä yhteistyöstä.

Väyläopinnot aloitus

Työelämälähtöisessä väylässä opinnot on suunnattu sisällöllisesti työelämätarpeiden ja aikuisten opiskelijoiden näkökulmasta. Opintoihin osallistuminen on mah-

dollista tai järkevää niille, joilla on tiettyjä ammatillisia tarpeita ja aiempaa osaamista. Osassa työelämälähtöisistä väylämalleista hakukelpoisuusehtona onkin soveltuvan alan aiempi korkeakoulututkinto. Tätä kautta väylähakijoiden joukko on käytännössä rajattu, vaikka avoimen yliopiston opinnot itsessään ovat kaikille avoimia.

Työelämälähtöisessä väylässä opiskelijan ei tarvitse ilmoittautua väyläopintoihin erikseen, vaan väylään vaadittuja opintoja on mahdollista suorittaa avoimen yliopiston kautta. Opiskelija voi opiskella pienempiä tai isompia kokonaisuuksia ja päättää tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisestaan vasta opintojensa aikana. Väylällä voi hakea tutkinto-opiskelijaksi, kun väylähakuun vaadittavat opinnot on suoritettu ja hakukelpoisuusehdot täyttyvät.

Opiskelu avoimen väylällä

Yleisen elämäntilanteen ohella opiskelijoiden tilanteet voivat vaihdella myös työn saralla. Työelämälähtöisten väyliä kehittämisen keskeinen lähtökohta on ollut opintojen työelämälähtöisyys eli se, miten huomioidaan aikuisten ihmisten erilaiset työelämätarpeet. Lisäksi ihmisillä voi olla erilaisia syitä siihen, miksi he tavoittelevat tutkintoa. Tavoitteena voi olla esimerkiksi halu edetä saman alan sisällä vaativampiin tehtäviin, johon tarvitaan uusia tietoja ja taitoja, mutta myös muodollisia kvalifikaatioita.

Opintojen työelämälähtöisyydessä olennaista on linkin rakentuminen aikuisen ihmisen aiemman koulutuksen ja osaamisen sekä hänen tavoittelemansa tutkinnon ja siihen kytkeytyvän asiantuntijuuden välille. Tähän tarpeeseen ei perinteinen tarjontalähtöinen koulutus (ks. Aittola ym. 2018) välttämättä aina parhaalla mahdollisella tavalla vastaa. Työelämälähtöisissä väylämalleissa väyläopintoja onkin lähdetty myös sisällöllisesti räätälöimään aikuisten ja työelämän tarpeet huomioiden.

Avoimen yliopiston opinnot ovat aina tutkintojen osia. Vaikka avoin yliopisto ei voi toteuttaa tutkintokoulutuksesta poikkeavaa koulutusta, voidaan kuitenkin koulutusta muokata luonteeltaan työelämälähtöisempään suuntaan (Aittola ym. 2018). Jo toteutettuja esimerkkejä työelämälähtöisistä osaamiskokonaisuuksista on muun muassa korkeakouludiplomikokeilun kautta (Kirjalainen & Pintilä 2016; Aittola, Laine & Välimaa 2016; Aittola & Ursin 2018). Myös *Työelämälähtöinen avoin korkeakouluopetus* (AVOT) -hankkeessa on tehty työelämälähtöistä kehittämistyötä (Karjalainen, Korva, Pintilä & Sahlman 2018; Aittola, Siekkinen & Välimaa 2018).

Työelämän tarpeista käsin ohjautuva opintojen suunnittelu paitsi luo aikuisille motivoivia opintosisältöjä myös vastaa muuttuvan työelämän tarpeisiin. Opiskelijan näkökulmasta tärkeänä voidaan pitää, että osaamiskokonaisuuksien opiskelu mahdollistaisi myös hakeutumisen tutkinto-opiskelijaksi (Aittola ym. 2016, 58–59), vaikkakin yksittäinen osaamiskokonaisuus voi joissain tapauksissa sellaisenaankin palvella aikuisen ammatillisen osaamisen kehittämistä. Työelämälähtöiset väylämallit pyrkivät vastaamaan näihin tarpeisiin kehittämällä osaamiskokonaisuuksista koostuvia väyliä, jolloin opiskelija voi itse valita opintojensa määrän ja tavoitteen.

Aikuisopiskelijan arjessa haasteita tuovat työn, perheen ja opiskelun vaatimusten sovittaminen yhteen (Repo, Ruokolainen & Vuoksenranta 2014), joten aikuisten opiskelijoiden näkökulmasta opintojen joustavuus on erityisen tärkeää. Aikuisten onkin todettu hyödyntävän verkko-opintomahdollisuuksia varsin innokkaasti (Mannisenmäki & Manninen 2004). Työelämälähtöisissä väylissä on keskiytetty työelämälähtökohtien ohella pohtimaan erityisesti kysymystä siitä, miten opinnot voitaisiin toteuttaa mahdollisimman joustavalla tavalla. Työelämälähtöisistä väylämalleista esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto on mahdollista suorittaa etäopintoina.

Työelämälähtöisissä väylissä opintojen laajuus vaihtelee 20 opintopisteestä 180 opintopisteeseen. Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaariseen hallintotieteiden kandidaatin tutkintoon edellytettävät 180 opintopistettä kattavat koko tutkinnon. Puolestaan 20 opintopisteen väyliä tarjoavat Taideyliopiston Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelma (20 op) ja Oulun yliopiston hoitotieteen maisteriväylä (20–25 op). Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen väylä on 100 opintopisteen laajuinen.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut on työelämälähtöisten väylien kehittämisessä otettu huomioon monin eri tavoin. Jotta kohderyhmät – usein työelämässä toimivat aikuiset – löytävät erilaiset vaihtoehdot, on tiedon saavutettavuus erittäin tärkeässä asemassa.

Työelämälähtöisten väylien kehittämistyössä on tehty yhteistyötä yliopistojen tiedotus- ja neuvontapalvelujen kanssa, uudistettu verkkosivuja ja viestitty monikanavaisesti. Opiskelijoiden polkuja on suunniteltu tarkoituksenmukaisiksi ja kehitetty niihin liittyvää neuvontaa.

Haku tutkinto-opiskelijaksi

Väylän hakukelpoisuusehtojen täyttyessä ja opiskelijan suoritettua väylähakuun vaadittavat opinnot hänen on mahdollista hakea väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi. Avoimen yliopiston aikuisista opiskelijoista moni suunnittelee tutkinto-opiskelijaksi hakeutumista (Haltia ym. 2014).

TRY-hankkeessa mukana olevat työelämälähtöiset väylämallit osoittavat, että siirtyä avoimen väylältä tutkinto-opiskelijaksi yliopistoon on mahdollista toteuttaa monin eri tavoin. Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarisen hallintotieteiden kandidaatin tutkinnon osalta varsinaista siirtymää tutkinto-opiskelijaksi ei tapahdu lainkaan, vaan opiskelija suorittaa opinnot (180 op) avoimessa yliopistossa, jonka jälkeen hän tutkinnon saadakseen hakee opinto-oikeutta joko Itä-Suomen yliopistosta tai Vaasan yliopistosta.

Avoimen väylältä tutkinto-opiskelijaksi hakevia varten opiskelupaikkoja on yleensä tietyn aloituspaikkakiintiön verran. Poikkeuksena on Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto, jossa tutkinnon saavat kaikki tutkintoon vaaditut opinnot suorittaneet.

Haun jälkeen

Määritellyt väyläopinnot ohjaavat tutkinto-opiskelijaksi integroitumisen ajankohdtaa myös tässä väylämallissa. Työelämälähtöisistä väylistä Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarisen hallintotieteiden kandidaatin tutkinnon opinnot suoritetaan etäopintoina ja valmiiksi väylän puitteissa, joten varsinaista integroitumista tutkinto-opiskelijaksi ei kaikissa työelämälähtöisissä väylissä tapahdu.

Integroitumista tutkinto-opiskelijaksi voidaan tukea eri tavoin ja joissain tapauksissa jo tutkinto-opiskelijaksi valikoimisen vaiheessa. Taideyliopiston Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelmassa, jossa ryhmäkoko on pieni (15 opiskelijaa), pyritään integroituminen tutkinto-opiskelijaksi varmistamaan kaksivaiheisella haulla. Avoimen yliopiston väylän kautta hakeville järjestetään soveltuvuuskoee, joka sisältää haastattelun ja kirjallisen tehtävän. Tällöin voidaan ottaa huomioon myös ryhmädynamiikan toimivuus pienessä opiskelijaryhmässä jo ennalta.

Vaikka tutkinto-opiskelijaksi integroitumiseen ja opintojen aloittamiseen tutkinto-opiskelijana liittyy haasteita, aiempi opintojen suorittaminen avoimessa yliopistossa antaa opiskelijoille myös valmiuksia opinnoista suoriutumiseen ja nopeuttaa opintoja tutkinto-opiskelijaksi pääsyn jälkeen. Väyläopinnot suorittaneelle opiskelijalle yliopisto-opinnot, oppimisympäristöt ja oppimisen työkalut ovat tulleet tutuiksi. Myös väyläopintojen tarkoituksenmukainen suunnittelu voi edesauttaa väyläopiskelijoiden integroitumista tutkinto-opiskelijaksi.

Opintojen joustavien suoritushdollisuuksien tarjoamisen todettiin aiemmin olevan tärkeää erityisesti aikuisille, usein samanaikaisesti työelämässä oleville opiskelijoille. Yhtä lailla tärkeää on, että joustavuus opinnoissa säilyisi tutkinto-opiskelijaksi siirtymisen jälkeenkin. Osa opiskelijoista on opintojaan joustavoitukseen jatkanut opintoja avoimen yliopiston puolella myös tutkinto-opiskelijaksi siirryttyään yliopisto-opintojen aikataulujen osoittauduttua joustamattomiksi suhteessa esimerkiksi työelämään (Haltia & Jauhiainen 2019). Näihin tarpeisiin on mahdollisuuksien mukaan pyritty vastaamaan ja esimerkiksi modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto on suoritettavissa etäopintoina.

Työelämälähtöistä väylämallia edustavat väyläpilotit

Taulukossa 4 on esitetty hankkeessa mukana olevat työelämälähtöiset avoimen väylät sekä niissä hakuun vaadittavat opintopistemäärät.

Taulukko 4. Työelämälähtöiset väylät

Työelämälähtöinen väylä	Opintopisteet
Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen hallintotieteiden kandidaatin tutkinto	180 op
Taideyliopiston Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelma	20 op + soveltuvuusosio (sis. englanninkielisen haastattelun ja kirjallisen tehtävän, lisäksi CV) + aikaisempi soveltuva korkeakoulututkinto
Oulun yliopiston hoitotieteen maisteriväylä	20–25 op (tutkimusmenetelmäopinnot) + soveltuva aikaisempi korkeakoulututkinto
Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen väylä	100 op (hoitotieteen perus- ja aineopinnot, suuntaavat opinnot sekä muita yliopistotason opintoja) + aiempi terveysalan tutkinto

Seuraavana esiteltävät väyläesimerkit ovat TRY-hankkeessa toteutettuja työelämälähtöisen väylämallin pilotteja, joiden kuvaukset ovat laatineet mukana olevien yliopistojen hanketoimijat.

HALLINTOTIETEET, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO JA VAASAN YLIOPISTO

Jonna Kosonen, Niina Mäntylä & Hanna Partinen

Tutkinto-ohjelman nimi	Hallintotieteiden kandidaatin tutkinto
Tutkinto	Hallintotieteiden kandidaatti
Yliopisto	Itä-Suomen yliopisto ja Vaasan yliopisto
Aloituspaikat	Ei rajausta
Opintopistemäärä	180
Valintamenettely	Kaikki tutkintoon vaaditut opinnot suorittaneet voivat saada tutkinnon
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Julkishallinnon asiantuntijaksi haluavat, työelämässä jo toimivat aikuiset

Itä-Suomen yliopiston Oikeustieteiden laitoksen ja Vaasan yliopiston Hallintotieteet ovat kehittäneet TRY-hankkeessa yhteistyössä etäopintoina suoritettavissa olevan modulaarisen tutkintokokonaisuuden, jossa opiskelija voi suorittaa haluamiaan temaattisia moduuleita, näiden moduulien osia tai hallintotieteiden kandidaatin tutkinnon.

Tutkinnon tavoitteena on antaa valmiudet oikeudellista ja julkishallinnollista asiantuntemusta edellyttäviin työtehtäviin, perusteltujen oikeudellisten ratkaisujen tekemiseen, oikeudellisen ja muun hallinnollisen tiedon hankintaan ja hallintaan, julkisen sektorin esimiestyöhön, johtamiseen ja hallintotyöhön sekä johtamiskäytäntöihin sekä hyvinvointiyhteiskunnan ymmärtämiseen ja sen palveluiden järjestämiseen, johtamiseen ja erityiskysymysten tulkitsemiseen.

Koulutus järjestetään avoimen yliopiston opetuksena. Koska avoin yliopisto ei voi myöntää tutkintoja, opiskelijan tulee suorittaa ensin tutkintoon kuuluvat opinnot (180 op) Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston avoimissa yliopistoissa, jonka jälkeen hän saadakseen tutkinnon hakee opinto-oikeutta joko Itä-Suomen yliopistosta tai Vaasan yliopistosta pääasiassa opinnäytetyön tematiikan mukaisesti. Molemmat yksiköt ovat muodollisesti asettaneet omat valintaperusteensa.

Koulutus on käynnistynyt 1.1.2020. Koska opiskelijat voivat suorittaa opintojaan avoimen opiskelijoiden runsaassa joukossa, ei tällä hetkellä ole tarkkaa tietoa siitä, montako opiskelijaa on suorittamassa kyseisiä opintoja. Yhteydenottojen perusteella näyttää kuitenkin siltä, että kokonaisen tutkinnonkin suorittaminen tässä ohjelmassa on herättänyt laajaa kiinnostusta.

Lähtötilanne

Molemmissa yksiköissä on jo aiemmin ollut olemassa avoimen väylät. Itä-Suomen yliopiston hallintotieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnon avoimen väylässä opiskelijan on tullut suorittaa määrättyjä oikeustieteiden opintoja 60 opintopistettä. Arvosanarajaa ei ole ollut käytössä. Valintakiintiön koko on ollut 50–70, mutta tosiasiallisesti opiskelijoita on otettu vuosittain sisälle kaikki, jotka täyttäneet hakukelpoisuuden ja valintaperusteet. Tämä on tarkoittanut vuosittain noin 70 opiskelijaa. Vuosien saatossa avoimen väylän kautta opiskelijaksi on tullut saatoja opiskelijoita. Tämän hankkeen myötä luotava uusi tutkinto ei muuta tätä olemassa olevaa HTK- ja HTM-väylää.

Myös Vaasan yliopiston hallintotieteisiin on ollut käytössä jo aiemmin avoimen väylä. Väylässä hakijalla on pitänyt olla suoritettuna yhteensä 90 opintopistettä määrättyjä opintoja eli puolet HTK-tutkinnon laajuudesta. Näihin opintoihin on eräiltä osin sisältynyt myös arvosanavaade. Vuosittainen valintakiintiö on ollut jo pitkään viisi hakijaa. Hakijamäärät ovat viime vuosien aikana vaihdelleet paljon parista hakijasta pariin kymmeneen. Aivan viime vuosina hakijoita on kuitenkin ollut vähemmän kuin aloituspaikkoja. Hakupaine on Vaasan yliopistossa kohdistunut avoimen väylän sijaan todistus- ja valintakoevalintaan. Avoimen väylän kriteerejä on väljennetty siirtymällä 90 opintopisteen vaatimuksesta 60 opintopisteeseen, joten hakijamäärän uskotaan kasvavan.

Erona näiden vakiintuneiden Itä-Suomen yliopistossa ja Vaasan yliopistossa käytettävien avoimen väylien ja tässä hankkeessa toteutetun tutkintoväylän välillä on ensinnäkin kohdejoukko, joka muodostuu tässä ensisijaisesti jo työelämässä toimivista yksilöistä. Toinen keskeinen ero on tutkinnon monitieteinen ja temaattisesti rakennettu sisältö, niin sanottu moduulimalli. Kolmas keskeinen ero on se, että tässä väylässä opiskelija ei saa automaattisesti oikeutta suorittaa HTM-tutkintoa. Tarkoituksena ei ole luonnollisesti luoda koulutuksellista umpiperää. Jos opiskelija haluaa jatkaa opintojaan tähän tutkintoon, voi hän hakeutua joko Itä-Suomen yliopistoon tai Vaasan yliopistoon taikka johonkin muuhun yliopistoon suorittamaan ylempää tutkintoa.

Opintojen rakenne

Hankkeessa luotiin edellä kuvatun prosessin mukaisesti neljä temaattista opintomoduulia: Hallinnon muutos, Julkisten varojen käyttö, Hyvinvointipalveluiden kehittäminen ja Muuttava työ. Nämä sisältömoduulit ovat laajuudeltaan noin 30 opintopistettä ja kukin niistä koostuu sekä oikeustieteellisistä että hallintotieteellisistä opintojaksoista.

Yksilö voi omien tarpeidensa ja kiinnostuksensa perusteella valita, haluaako hän suorittaa vain tietyn moduulin, useampia moduuleita tai vain näiden moduulien opintojakson. Tämän lisäksi on mahdollista, että yksilö koostaa moduuleista kokonaisen tutkinnon. Tällöin neljästä temaattisesta moduulista tulee valita kolme. Tämän lisäksi opiskelijan tulee suorittaa peruskursseista muodostuva aloitusmoduuli, viestintä- ja kieliopinnot moduuli sekä tutkielmamoduuli. Tämän lisäksi tutkintoon voi sisältyä vapaasti valittavia opintoja suositelluista opintojaksoista, jotka liittyvät esimerkiksi johtamiseen, valvontaan sekä koulutukseen ja hallintoon.

HOITOTIEDE, ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Leea Huusko

Tutkinto-ohjelmien nimet	Hoitotiede, preventiivinen hoitotiede / hoitotyön johtaminen / terveystieteiden opettajankoulutus
Tutkinto	Terveystieteiden kandidaatti ja maisteri
Yliopisto	Itä-Suomen yliopisto
Aloituspaikat	15 / 62
Opintopistemäärä	100 op
Valintamenettely	Valinta ensisijaisesti opintopistemäärän ja toissijaisesti pääaineen opintomenestyksen perusteella.
Valintaperusteet voimassa	Vuoden kerrallaan
Kohderyhmä	Hakijat, joilla on suoritettuna jokin seuraavista terveysalan tutkinnoista (amk-, opisto- tai erikoistumistutkinto): sairaanhoitaja, kättilö, terveydenhoitaja, ensihoitaja, suuhygienisti, fysioterapeutti, röntgenhoitaja, bioanalytikko, geronomi, toimintaterapeutti, jalkaterapeutti.

Itä-Suomen yliopistossa on kolme hoitotieteen koulutusohjelmaa, joihin oli avoimen väylä jo ennen TRY-hanketta. Hoitotieteen hakukohteet ovat Preventiivinen hoitotiede, Hoitotyön johtaminen sekä Terveystieteiden opettajankoulutus. Hoitotieteen hakijoiden hakukelpoisuusvaatimuksena on suoritettu soveltuva terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, väistyvän terveydenhuollon opistoasteen tutkinto tai 1994 päättyneen terveydenhuollon opistoasteen erikoistumistutkinto.

Hoitotieteen väylissä vaaditaan hoitotieteen perus- ja aineopinnot, niin sanotut suuntaavat opinnot eli suuntautumisvaihtoehdon kannalta relevantin alan perusopinnot sekä muita yliopistotasoisia opintoja niin, että opintojen yhteenlaskettu laajuus on vähintään 100 opintopistettä. Keväälle 2020 hoitotieteen väylän kautta valittavien opiskelijoiden määrä nostettiin viiteentoista, jonka myötä väylän kautta valitaan 24 % hoitotieteen uusista opiskelijoista. Aloituspaikat jakaantuvat kolmeen hakukohteeseen. TRY-hankkeen myötä lisäksi kehitettiin ja käynnistettiin uusi opintokokonaisuus preventiivisen hoitotieteen suuntaaviksi opinnoiksi. Uusi Preventiivisen hoitotieteen Yhteisö- ja perhehoitotyön opintokokonaisuus käynnistettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2019.

Kehittämistyön suuntaviivat

Hoitotieteen koulutusosalalla työelämäyhteys ja opintojen työelämärelevanttius on erityisen näkyvä ja tärkeä osa opintoja. Hakukelpoisuusvaatimuksena on aiempi ter-

veysalan tutkinto, minkä vuoksi opiskelijoista suurin osa työskentelee myös opintojen aikana erilaisissa terveysalan tehtävissä. Myös hoitotieteen tutkinto-opinnot ovat suoritettavissa hyvin joustavasti, ja moni opiskeleekin opintojaan asuen kampuskaupunkien ulkopuolella. Mahdollisuus opiskella myös väyläopinnot joustavasti ja etänä nähtiinkin hyvin tärkeänä.

Yhteistyö

Itä-Suomen yliopiston hoitotieteen laitos on mukana eurooppalaisessa ENhANCE-hankkeessa (ks. ENhANCE 2020), ja uuden opintokokonaisuuden sisältötarpeita tarkasteltiin myös perhe- ja yhteistyöhoitotyön näkökulmasta. ENhANCE-hankkeessa tuotetun tiedon lisäksi myös muuta olemassa olevaa selvitystietoa tulevaisuuden koulutustarpeista hoitotieteen kentällä koottiin ja hyödynnettiin uuden opintokokonaisuuden kehittämisessä. Koulutustarpeita sekä opintojen työelämäyhteyttä parantavia opetusratkaisuja selvitettiin myös työpajassa, johon osallistui yliopiston opetushenkilöstöstä ja yliopiston ulkopuolisia työelämäedustajia.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus

Väyläopintojen tiedotusta, neuvontaa ja ohjausta tarkasteltiin osana opintojen kehittämistyötä. Väylästä rakennettiin tiedotuksessa ja markkinoinnissa hyödynnettävä verkkosivu ja opinnoista viestittiin monikanavaisesti kohderyhmän tavoittamiseksi. Opiskelijan kiinnittymistä opintoihin ja opintojen etenemistä pyrittiin varmistamaan neuvonnan keinoin esimerkiksi erilaisin infotallentein ja muistutuksin. Opintokokonaisuudessa opiskelijan polku suunniteltiin tarkoituksenmukaisesti eteneväksi opintojaksolta toiselle niin, että jaksojen sisällöt ja suoritustavat tukevat toisiaan.

HOITOTIEDE (MAISTERIVÄYLÄ), OULUN YLIOPISTO

Heli Kuivila

Tutkinto-ohjelmien nimet	Hoitotieteen tutkinto-ohjelma	Terveyshallintotieteen tutkinto-ohjelma	Terveystieteiden opettajan tutkinto-ohjelma
Tutkinto	Terveystieteiden maisteri	Terveystieteiden maisteri	Terveystieteiden maisteri
Yliopisto	Oulun yliopisto	Oulun yliopisto	Oulun yliopisto
Aloituspaikat	2 / 25	2 / 20	2 / 15
Opintopistemäärä	20	25	20
Valintamenettely	Hakija on suorittanut vähintään 20 opintopistettä hoitotieteen maisteriohjelman opetussuunnitelmaa vastaavia syventäviä opintoja, keskimäärin arvosanalla kiitettävä (4/5).	Hakija on suorittanut vähintään 25 opintopistettä terveyshallintotieteen maisteriohjelman opetussuunnitelmaa vastaavia syventäviä opintoja keskimäärin arvosanalla kiitettävä (4/5).	Hakija on suorittanut vähintään 20 opintopistettä terveystieteiden opettajan maisteriohjelman opetussuunnitelmaa vastaavia syventäviä opintoja, keskimäärin arvosanalla kiitettävä (4/5)
Valintaperusteet voimassa	Vuoteen 2024 asti	Vuoteen 2024 asti	Vuoteen 2024 asti
Kohderyhmä	Hoitotieteen asiantuntijaksi haluavat, jotka ovat suorittaneet soveltuvan sosiaali-/terveysalan aikaisemman korkeakoulututkinnon	Terveyshallintotieteen asiantuntijaksi haluavat, jotka ovat suorittaneet soveltuvan aikaisemman korkeakoulututkinnon	Terveystieteiden opettajaksi haluavat, jotka ovat suorittaneet soveltuvan sosiaali-/terveysalan aikaisemman korkeakoulututkinnon

Oulun yliopistossa terveystieteiden kandidaatin tutkintoon (TtK, 180 op) johtaviin opintoihin on ollut avoimen väylä. Hakija on voinut päästä opiskelemaan terveystieteiden kandidaatin tutkinto-ohjelmiin opiskeltuaan avoimena opintoina pohjakoulutuksen mukaan 60 op tai 85 op perus-, aine- ja sivuaineopintoja. Aloituspaikkoja on ollut vuosittain 2–3. Väylän kautta otetut opiskelijat ovat olleet terveysalalla pitkään työskennelleitä, motivoituneita opiskeluun ja suoriutuneet opinnoistaan hyvin.

TRY-hankkeen myötä hoito- ja terveyshallintotieteen tutkinto-ohjelmiin laadittiin entisen laajan avoimen väylän tilalle uudet, joustavammat, monimuotoisemmat ja keveämmät väyläopinnot, jotka sopivat maisterivaiheeseen hakeville. Soveltuvan aikaisemman korkeakoulututkinnon suorittaneet voivat aikaisemman

kandidaatintutkinnon opintoihin hakemisen sijaan hakea suoraan kaksivuotiseen maisteriohjelmaan (120 op), jossa heillä on valittavana kolme eri tutkinto-ohjelmaa.

Muissa yliopistoissa ei toistaiseksi tarjota maisterivaiheeseen johtavia, väyläopinnoiksi kelpaavia opintoja, mikä on aiheuttanut haasteita suunnittelutyöhön, liittyen erityisesti muiden yliopistojen tutkintoihin kuuluvien opintojen vastaavuuteen ja soveltuvuuteen väyläopinnoiksi. Aikaisemmin voitiin hyväksyä muissa yliopistoissa suoritettuja avoimia opintoja osana väyläopintoja, mutta maisterivaiheen opinnoissa se ei toistaiseksi ole mahdollista tutkintorakenteiden erilaisuudesta johtuen.

Opintojen aikataulutus, opetuksen järjestämistapa ja pedagogiset ratkaisut

Väyläopinnoiksi valittiin tutkimusmenetelmäopinnot. Näistä opinnoista muodostettiin 20–25 opintopisteen laajuinen avoimen väylä, jossa korostuu näyttöön perustuvan tiedon hakeminen, tuottaminen ja kriittinen arviointi. Opinnot ovat osa terveystieteiden maisterintutkintoon johtavia opintoja ja ne ovat kolmen opintojakson osalta yhteiset kaikissa tutkinto-ohjelmissa. Yhden opintojakson osalta sisältö ja laajuus eroavat tieteenalakohtaisesti.

Väyläopinnoiksi suunniteltu kokonaisuus pilotoitiin perustutkinto-opiskelijoilla. Opintojaksoja kehitettiin opiskelijoilta sekä opettajilta saadun palautteen perusteella ja kaikki opinnot toteutetaan verkko-opintoina. Syksystä 2020 opinnot ovat tarjolla avoimina opintoina ja väyläopintoina yhteistyöoppilaitosten kautta. Niiden perusteella voi hakea tutkinto-ohjelmaan kevään 2021 yhteishaussa.

TAIDEJOHTAMINEN JA YRITTÄJYYS / ARTS MANAGEMENT (MAISTERIVÄYLÄ), TAIDEYLIOPISTO

Mari Karjalainen

Tutkinto-ohjelman nimi	Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriohjelma
Tutkinto	Musiikin maisteri / Master of Music
Yliopisto	Taideyliopisto
Aloituspaiikat	3/15
Opintopistemäärä	20
Valintamenettely	Soveltuvuusosio (englanninkielinen haastattelu ja kirjallinen tehtävä, lisäksi CV)
Valintaperusteet voimassa	Vuoden 2022 loppuun
Kohderyhmä	Taidejohtamisen ja yrittäjyyden asiantuntijaksi haluavat, jotka ovat suorittaneet soveltuvan aikaisemman korkeakoulututkinnon

TRY-hanke mahdollisti avoimen yliopiston väyläopintojen pilotoinnin Taideyliopistossa, jossa vastaavaa opiskelijavalintamuotoa ei ole ollut käytössä. Taidejohtamisen ja yrittäjyyden koulutusohjelman avoimen yliopiston väyläpilotin avulla on kerätty kokemuksia ja tietoa, joiden pohjalta voidaan kehittää väyläopintoja mahdollisesti myös muihin Taideyliopiston maisterikoulutusohjelmiin. Pilotin aikana olemme todenneet, että väylä soveltuu taidealalla maisteriopintoihin, joissa mm. jo työelämässä olevat, lisäosaamista ja pätevyitymistä kaipaavat taiteilijat voivat suunnata työuraansa uudelleen ja laajentaa osaamistaan.

Väylän kehittämistyön vaiheet ja yhteistyö

Hankkeessa luotiin avoimen yliopiston väylä Taidejohtamisen ja yrittäjyyden maisteriopintoihin. Avoimessa yliopistossa opiskelija voi opiskella taidehallinnon alan isompia tai pienempiä kokonaisuuksia ja päättää tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisestaan opintojensa kuluessa. Kun väylään vaadittavat 20 opintopisteen opinnot on suoritettu ja muut hakukelpoisuusehdot täyttyvät, voi koulutusohjelmaan hakea avoimen yliopiston väylän kautta. Haku on joka toinen vuosi. Koulutusohjelmaa ollaan päivittämässä, ja uuden koulutusohjelman nimeksi tulee 1.8.2021 alkaen Arts Management, Society and Creative Entrepreneurship. Avoimen yliopiston väyläopintojen suhde koulutusohjelmaan pysyy ennallaan.

Kevään 2019 opiskelijavalinnassa pilotoitiin ns. puolikasta väylää, jossa hakija eteni suoraan kaksivaiheisen haun toiseen vaiheeseen. Englanninkielisessä maisteriohjelmassa vaaditaan sujuvaa akateemista englanninkieltä. Pilotin yhteydessä huomattiin, että hakijoiden englanninkielen taidoissa oli puutteita, jo-

ten avoimen yliopiston opinnoissa tarjotaan nyt mahdollisuutta parantaa kielitaitoa. Kevään 2021 opiskelijavalinnassa tulee olemaan erillinen avoimen yliopiston väylä, jossa kaikki hakijat, jotka täyttävät koulutusohjelman hakukelpoisuusehdot ja ovat suorittaneet 20 opintopisteen väyläopinnot, kutsutaan soveltuvuuskokeeseen.

Väylän kehittämisen yhteydessä on pyritty myös selvittämään, voisiko muissa avoimissa yliopistoissa suoritettuja opintoja (mm. johtaminen, yrittäjyys, humanistiset alat) hyväksyä Taidejohtamisen ja yrittäjyyden väyläopinnoiksi. Selvitystyö on vielä kesken.

Hankkeen rinnalla osana jatkuvan oppimisen kehittämistä suunniteltiin uusi Luovan liiketoiminnan opintokokonaisuus (20 op), joka soveltuu väyläopinnoiksi ja palvelee myös sellaisenaan taiteilijoiden osaamisen kehittämisessä pätevöittäen taiteen tuotannollisiin ja johtamistehtäviin sekä yrittäjänä toimimiseen. Opintokokonaisuutta tullaan tarjoamaan jatkossakin väyläopintoina.

Hankkeessa pääasiallinen työ on tehty avoimessa yliopistossa kuitenkin tiiviissä yhteistyössä koulutusohjelman kanssa. Valintavalmistelussa yliopiston valintatoimisto on ollut mukana kehittämistyössä.

Tiedotus, neuvonta ja ohjaus

Avoimen yliopiston TNO-palveluita on kehitetty hankkeessa tehdyn palvelumuotoilun tuloksia hyödyntäen. Hankkeen kuluessa Taideyliopistossa toteutettiin verkkosivujen uudistus, jonka yhteydessä myös väylätiedotusta terävöitettiin.

3.4 VÄYLÄMALLIEN ELEMENTIT

TRY-hankkeen kokemusten ja tietojen pohjalta syntyneet väylämallit voidaan jakaa viiteen suunnittelun kannalta olennaiseen elementtiin: perustietoihin eli tavoiteltavaan tutkintoon ja pääkohderyhmiin, väyläopintojen aloittamiseen, opiskelemaan avoimen väylällä, tutkintokoulutukseen hakuun ja valintaan sekä siirtymiseen avoimen väylältä tutkinto-opiskelijaksi.

Taulukossa 5 kuvataan näiden elementtien kautta erilaisten väylämallien piirteitä. Yksittäisten väyliä ominaisuudet voivat vaihdella myös saman väylämallin sisällä, sillä opiskelijoiden, yliopistojen sekä oppiaineiden moninaisuus vaikuttaa väylän toteutustapoihin.

Taulukko 5. Väylämallien elementtejä

	Väyläelementit	Aikataulutettu väylä (sisältää myös: Toisen asteen yhteistyöväylä)	Joustava väylä	Työelämälähtöinen väylä
1. Perustiedot väylämallista	Tutkinto	Kandidaatti ja maisteri Toisen asteen opiskelijat Tavoitteelliset opiskelijat, joilla mahdollisuus keskittyä opintoihin rajattuna ajanjaksona	Kandidaatti / kandidaatti ja maisteri Kohderyhmä laaja; ajan ja paikan suhteen joustavat väyläopinnot sopivat erilaisissa elämäntilanteissa oleville	Kandidaatti / kandidaatti ja maisteri / maisteri Pääkohderyhmä työelämässä olevat, osaamisensa ja työuriansa kehittämistä kiinnostuneet aikuiset
	Kehittämisessä mukana olevat tahot	Yliopiston tutkinnoista vastaavat yksiköt, opinto- ja hakijapalvelut, avoin yliopisto sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset, muut yliopistot, toinen aste	Yliopiston tutkinnoista vastaavat yksiköt, opinto- ja hakijapalvelut, avoin yliopisto sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset, muut yliopistot, toinen aste	Yliopiston tutkinnoista vastaavat yksiköt, opinto- ja hakijapalvelut, avoin yliopisto sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset, muut yliopistot, työelämä
2. Väyläopintojen aloitus	Opiskelijoiden valinta väyläopintoihin	Väyläopintoihin valinta vaihtelee väylittäin: opintoihin ilmoittaututaan joko milloin tahansa tai tiettyä ajankohdana, ja niihin voidaan valita esimerkiksi kaikki halukkaat, rajattu määrä ilmoittautumisjärjestyksessä tai tutustumisopinnot hyväksytysti suorittaneet	Väyläopintoihin ei erillistä valintaa; opiskelija voi ilmoittautua väyläopinnoiksi laskettaviin avoimen yliopiston opintoihin myös ilman tutkintotavoitetta	Väyläopintoihin ei erillistä valintaa; opiskelija voi ilmoittautua väyläopinnoiksi laskettaviin avoimen yliopiston opintoihin myös ilman tutkintotavoitetta

	Väyläelementit	Aikataulutettu väylä (sisältää myös: Toisen asteen yhteistyöväylä)	Joustava väylä	Työelämälähtöinen väylä
3. Opiskelu avoimen väylällä	Väyläopintojen määrittely	Toisen asteen opintojen aikana suoritettavat väyläopinnot, joiden perusteella voidaan valita tutkinto-opiskelijaksi. Laajuudeltaan 5-20 op. Opinnot voivat olla joko valmis paketti tai sisältää valinnaisuutta, tarkoituksena integroitua tutkinto-opiskelijaksi mahdollisimman sujuvasti ja nopeasti. Laajuudeltaan 27-29 op.	Ei aikarajaa tai väljät aikarajat (esim. 10 vuotta). Laajuudeltaan 15-60 op. Useat joustavat väylät hyväksyvät väyläopinnoiksi myös muissa yliopistoissa suoritettuja opintoja.	Opintojen sisällön suuntaaminen työelämän ja opiskelijoiden työelämätarpeista käsin. Laajuudeltaan 20-180 op.
	Pedagogiikka	Opinnot suoritettava tietyssä ajassa. Aikarajat tarjoavat nopean etenemismahdollisuuden opinnoissa. Toteutusmuotojen tulee mahdollistaa myös etäopiskelu.	Moninaisen opiskelijajoukon huomiointi; opintojen joustavuus ajan ja paikan suhteen	Opintojen joustavuus ajan ja paikan suhteen, aiempi osaaminen tai koulutus, työelämästä nousevat osaamistarpeet
	Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut	Yhteistyö toisen asteen opinto-ohjauksen kanssa on tärkeä toisen asteen väyliä kohdalla, lisäksi on hyvä huomioida myös tutorointi ja ryhmäyttäminen	Moninaisen opiskelijajoukon huomiointi; hakukohteiden löydettävyys (esim. koonti yhteen yliopistojen verkkosivuille); infotilaisuudet ja niistä tiedottaminen	Tiedon saavutettavuus tärkeää, jotta työelämässä toimivat kohderyhmät löytävät erilaiset vaihtoehdot; tiedotus, neuvonta ja ohjaus opiskelijoiden työelämätarpeet huomioiden
4. Haku & valinta	Pohjakoulutusvaatimus	Osassa toisen asteen väyliä edellytetään yleistä korkeakoulukelpoisuutta (esim. toisen asteen tutkinto)	Osassa väyliä edellytetään yleistä korkeakoulukelpoisuutta (esim. toisen asteen tutkinto)	Osassa väyliä edellytetään soveltuvaa aikaisempaa korkeakoulututkintoa
	Aloituspaiikkojen määrä	Vaihtelee väylästä riippuen: väylämallin piloteissa 4-42 aloituspaikkaa sekä kohteita, joissa kaikki hakukelpoisuuden ja valintaperusteet täyttävät valitaan.	Vaihtelee väylästä riippuen: väylämallin piloteissa 3-45 aloituspaikkaa.	Vaihtelee väylästä riippuen: väylämallin piloteissa 2-15 aloituspaikkaa sekä kohteita, joissa kaikki hakukelpoisuuden ja valintaperusteet täyttävät valitaan.

	Väyläelementit	Aikataulutettu väylä (sisältää myös: Toisen asteen yhteistyöväylä)	Joustava väylä	Työelämälähtöinen väylä
5. Väylältä yliopistoon	Tutkinto-opiskelijaksi integroitumisen tuki	Opettajatutorit, tehostetut ryhmätyöt, normaalit tuki-, ohjaus- ja vertaistukikäytännöt Väyläopintojen aikana: ohjausta, vertaistutorointia, ryhmäyttämistä, HOPSin laadinta. Sopiva siirtyminen tutkinto-opiskelun aikatauluun.	Neuvonta ja ohjaus, omaopettaja- ja tutortoiminta, lukujärjestys- ja HOPS-suunnittelu, yhteisiä opintojaksoja tutkinto-opiskelijoiden kanssa	Osassa väyläopinnot suoritetaan itsenäisesti tutkintoon asti, jolloin integroitumista ei tapahdu. Osassa väyliä tuetaan integroitumista kiinnittämällä huomiota ryhmädynaamiikan toimivuuteen jo osana opiskelijavalintaprosessia.
	Jälkimarkkinointi ja -viestintä	Hakijoille on tärkeää viestiä muista vaihtoehtoista, joilla he voivat lähteä tavoittelemaan korkeakoulupaikkaa. Hakijat tarvitsevat tietoa, mitä kertyneillä opinnoilla voi tehdä, miten niitä voisi täydentää ja mihin eri kohteisiin seuraavassa haussa voisi hakea. Lisäksi kannattaa tarjota vielä mahdollisuutta neuvonta- ja ohjauspalveluihin.	Etenkin ilman opiskelupaikkaa jääneille hakijoille on tärkeää viestiä myös muista hakumahdollisuuksista sekä siitä, voiko hakija parantaa mahdollisuuksiaan väylähaussa tai miten jo suoritettujen opintopisteiden voi hyödyntää jatkossa. On varmistettava kanava, josta nämä hakijat tavoitetaan, jotta voidaan tarjota mahdollisuutta neuvonta- ja ohjauspalveluihin.	Hakijoille on tärkeää viestiä myös muista hakumahdollisuuksista sekä siitä, voiko hakija parantaa mahdollisuuksiaan väylähaussa tai miten jo suoritettujen opintopisteiden voi hyödyntää jatkossa. On varmistettava kanava, josta nämä hakijat tavoitetaan, jotta voidaan tarjota mahdollisuutta neuvonta- ja ohjauspalveluihin.

Kunkin elementin kohdalla kuvataan eri mallien ominaispiirteitä tai huomioitavia asioita, ei niinkään niiden eroavaisuuksia. Esimerkiksi kohderyhmien osalta väylää voidaan suunnitella sekä tiedotusta ja markkinointia suunnata tietyille kohderyhmälle, mutta koska avoimen väylän opinnot ovat lähtökohtaisesti avoimia kaikille, yksittäinen kohderyhmä ei rajaa muita hakijoita pois.

Hakijoiden karsinta opiskelijavalinnassa

Väylämallien muiden elementtien lisäksi avoimen väylällä käytetään erilaisia karsintatapoja, joilla hakijat voidaan asettaa järjestykseen opiskelijavalinnassa. Näitä työkaluja voidaan hyödyntää eri vaiheissa hakuprosessia. Seuraaviin listoihin on koottu esimerkkejä näistä keinoista avoimen väylällä. Keinot eivät ole väylämallikohtaisia, vaan niitä voidaan käyttää karsintaan työkalun soveltuvuuden mukaan.

Hakukelpoisuuteen liittyvät keinot

- Kielitaitovaatimukset
- Yleinen korkeakoulukelpoisuus
- Väyläopintojen suoritusajan rajaaminen, opiskelijan pysyminen vaaditussa aikataulussa tehtävien tai kurssien suhteen
- Toisessa yliopistossa suoritettujen opintojen soveltuvuus hakukelpoisuuteen
- Aiempaan tutkintoon liitettyjen opintojen huomioiminen
- Aiempi soveltuva korkeakoulututkinto
- Mahdollinen opiskelupaikka toisessa tutkintokoulutuksessa

Valintamenettelyyn liittyvät keinot

- Opintopisteiden määrä
- Opintojen pisteytystyökalut: arvosanat, keskiarvo, karsivat kurssit
- Tasapistetilanteiden ratkaisu: hakijoiden pisteytys, arvonta, kaikkien hakukelpoisten valinta
- Valintaprosessin muut osat väyläopintojen lisäksi: haastattelu, soveltuvuuskoe, henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS), motivaatiokirje
- Ensikertalaisuuskiintiö

Muut keinot

- Väyläopintojen aloituspaikkojen rajaus: opiskelijoiden ilmoittautumisjärjestys, arvonta

Lisäksi on keinoja, jotka eivät varsinaisesti karsi opiskelijoita, mutta antavat mahdolliselle hakijalle ennakkotietoa opiskeltavasta alasta, omasta soveltuvuudesta ja opintojen vaativuudesta jo etukäteen. Tällaisia on käytetty hankeyliopistoissa alanvalintaa tukevien itsenäisten tehtävien ja testien muodossa kuten Itä-Suomen yliopiston "Minustako teologi" -verkkotesti sekä Jyväskylän yliopiston "Minustako kauppatieteilijä" -kurssi.

Väyläpilotit käyttävät edellä esiteltyjä keinoja erilaisissa muodoissa ja yhdistelmissä. Monet asiat, kuten oppiaineen luonne, resurssien rajallisuus tai alan hakupaine, voivat vaikuttaa siihen, millaisiin karsintakeinoihin on päädytty väylän suunnittelussa.

4 AVOIMEN VÄYLÄN TIEDOTUS-, NEUVONTA- JA OHJAUSPALVELUT

Ulla Kekäläinen, Lea Huusko & Riina Kärkkäinen

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen on ollut yksi Toinen reitti yliopistoon -hankkeen keskeisistä tavoitteista, sillä aikuisopiskelijoiden opiskelua edistää joustavien opiskelumuotojen lisäksi opintoihin sisältyvä tuki ja ohjaus (esim. Ylönen 2011). Hankkeessa tuotettiin väylän kehittäjille yhteistä tietopohjaa erilaisten kyselyiden avulla sekä palvelumuotoilemalla avoimen väylälle käyttäjälähtöiset, opiskelijoiden tarpeet huomioivat tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalvelut.

Jo TRY-hankkeen suunnitteluvaiheessa havaittiin, ettei avoimen väylää tunnusteta yhdeksi hakutavaksi todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalla. Monille on epäselvää yliopistojen tiedotuksessa ja Opintopolku.fi-palvelussa esimerkiksi se, miten avoimen yliopiston opintojen perusteella haetaan yliopistoon tai mitä valintaperusteita käytetään (Salminen & Aittola 2020, 43).

Yliopistojen hakuun, valintaan ja valintakriteereihin liittyvissä kuvauksissa voi olla tulkinnallisia haasteita, käytetyt käsitteet poikkeavat joskus toisistaan ja valintakriteereitä voi olla vaikea ennakoida. Lisäksi hakija ei välttämättä tunnista, mistä voi saada hakuun ja valintaan liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Tämän vuoksi TRY-hankkeessa nähtiin tärkeänä kehittää avoimen väylien uudistamisen rinnalla niihin liittyviä tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita eli TNO-palveluita.

Tiedotusta, neuvontaa ja ohjausta kehitettiin hankkeessa palvelumuotoilun avulla. Tässä luvussa esitellään sekä palvelumuotoilun toteutusta että palvelumuotoiluprojektista saatuja konkreettisia suosituksia avoimen väylän TNO-palveluiden kehittämiseksi TRY-hankkeessa. Lisäksi kerättiin tietoa opiskelijoiden kokemuksista avoimen yliopiston väylältä ennen TRY-hanketta (luku 4.2). Opiskelijakyselyn tulokset on julkaistu kokonaisuudessaan TRY-hankkeen verkkosivuilla (ks. Kuivalainen 2019).

Hankkeessa selvitettiin myös, millaisia TNO-palveluita oli otettu käyttöön eri yliopistojen väyläpiloteissa hankkeen aikana (luku 4.3 ja liite 2). Osa TNO-palveluiden kehittämistoimista ja käytänteistä on kuvattu myös edellä esiteltyjen väylämallien ja -pilottien yhteydessä. Lisäksi hankkeen aikana jaettiin eri yliopistoissa käytössä olevia hyviä tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen toimintatapoja.

TNO-palveluita kehittävän työryhmän työskentely perustui hankeyliopistojen väliseen yhteistyöhön. Lisäksi yhteistyötä tehtiin valtakunnallisten sisarhankkeiden kanssa. TNO-palveluiden kehittämisen ohella avoimen väylää tehtiin tuuksi myös suurelle yleisölle eri medioita hyödyntäen sekä julkista keskustelua herätellen.

4.1 TIEDOTUKSEN, NEUVONNAN JA OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN PALVELUMUOTOILUN KEINAIN

Palvelumuotoilulla tarkoitetaan palveluiden kehittämistä ja suunnittelua muotoilun menetelmillä, joissa asiakasymmärrys on kehittämisen keskiössä ja asiakas aktiivisesti mukana kehittämistyössä (esim. Miettinen, Raulo & Ruuska 2011, 13). Opintopalveluiden palvelumuotoiluprojektin TRY-hankkeelle toteutti Hellon Oy, joka valikoitui kumppaniksi kilpailutuksen kautta.

TNO-palveluiden kehittämisen päätavoite TRY-hankkeessa oli käyttäjälähtöisen opintopalvelukonseptin luominen avoimen yliopiston väylän kautta tutkintokoulutukseen hakeutuville opiskelijoille. Konseptissa huomioidaan erilaisiin kohderyhmiin kuuluvien opiskelijoiden (toisen asteen opiskelijat, välivuotta viettävät nuoret ja aikuiset) tarpeet. Hellonin laatima opintopalveluiden käyttäjälähtöinen konsepti on julkaistu kokonaisuudessaan TRY-hankkeen verkkosivuilla (ks. Rainio, Marttila & Riesen 2019).

Palvelumuotoiluprojektiin kuului hanketoimijoiden koulutusta ja työpaja-työskentelyä sekä vuorovaikutusta opiskelijoiden, opinto-ohjaajien ja yhteistyöoppilaitosten edustajien kanssa. Näin luotiin yhteistä ymmärrystä siitä, mitä ovat käyttäjälähtöiset opintopalvelut. Lisäksi jokaisesta hankkeen työpaketista (ks. luku 3) valittiin yksi väyläpilotti palvelumuotoilun kohteeksi. Tällä pyrittiin huomiomaan mahdollisimman hyvin toisen asteen opiskelijan, välivuotta viettävän nuoren ja työssäkäyvän aikuisen tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen tarpeet.

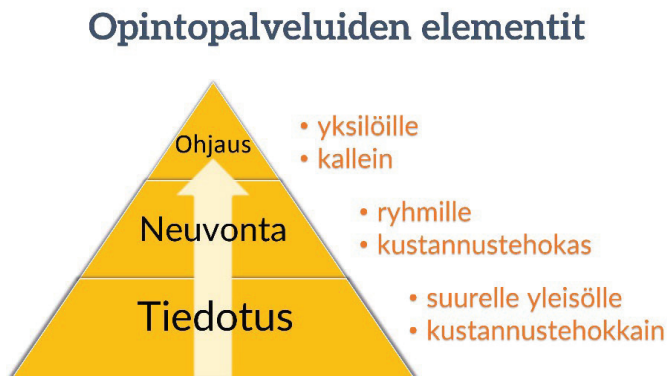
Palveluiden käyttäjien näkökulmien huomioiminen oli tärkeää, jotta voitiin jo alkuvaiheessa tunnistaa keskeisiä haasteita opiskelijoiden koulutuspolulla. Esimerkiksi opiskelijoiden oli vaikea löytää tietoa avoimen yliopiston väylästä, ja heillä oli

hankaluuksia hahmottaa, miten avoimen yliopiston opintojen avulla voi edetä tutkinto-opiskelijaksi.

Opintopalveluiden kehittämisen suositukset

Opintopalveluiden käyttäjälähtöisessä konseptissa kuvataan opintopalveluiden palvelupolku (liite 1), jonka opiskelija kulkee läpi avoimen yliopiston opintojen aikana. Palvelupolku on tiivistetty kuvaus siitä, missä vaiheessa koulutuspolkuaan avoimen yliopiston väylän opiskelijat erityisesti tarvitsevat tukea ja miten sitä tulisi heille tarjota. Lisäksi se auttaa hahmottamaan, miten opiskelijan tarpeisiin vastataan mahdollisimman resurssiviisaasti. (Rainio, Marttila & Riesen 2019.) Palvelupolun kriittisiä vaiheita on havainnollistettu myös kuviossa 3.

Palvelupolun vaiheiden kuvaamisen lisäksi palvelumuotoiluprojektissa täsmennettiin opintopalveluiden elementtien (tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen) käsitteitä niiden kustannustehokkuuden, tavoitettavuuden ja vaikuttavuuden mukaan (kuvio 2).

Kuvio 2. Opintopalveluiden elementit

Palvelumuotoiluprojektista saadut opintopalveluiden kehittämissuositukset liittyvät sekä opintopalveluiden elementteihin että avoimen yliopiston opiskelijan koulutuspolun kriittisiin vaiheisiin, joita käsitellään lähemmin seuraavaksi.

Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen

Tiedotus luo perustan opintopalveluille. Suurimmalle yleisölle suunnattuna se on elementeistä kustannustehokain, joten siihen tulisi panostaa alusta alkaen.

Tiedotuksen avulla varmistetaan, että opiskelija tietää väyläopintojen olemassaolon. Esimerkkinä hyvästä tiedotuksesta ovat hakukoneoptimoidut, käytännönläheistä tietoa sisältävät verkkosivut, joiden avulla opiskelija saa kokonaiskuvan väyläopinnoista, yliopistoon hakemisesta ja opintojen tuomista mahdollisuuksista. Hakukoneoptimointi on olennaisen tärkeää, jotta opiskelijat ohjautuvat oikeaa tietoa sisältäville sivuille silloinkin, kun he etsivät tietoa hakukoneilta. Tällaiset verkkosivut mahdollistavat sen, että opiskelijalla on käytettävissään kaikki oleellinen tieto hänen tehdessään opintosuunnitelmia ja päätöstä väyläopintoihin ryhtymisestä.

Neuvonta kohdistuu opiskelijaryhmille erityisesti opintojen alkuvaiheessa, ja sitä tulisi olla tarjolla monikanavaisesti. Neuvonta pitää sisällään erilaisia opintoinfoja, perehdytystilaisuuksia, vinkkejä ja muistutuksia. Neuvonnalla pyritään vastaamaan opintojen aikana herääviin kysymyksiin ennakoivasti, ja siten tukemaan opiskelijoita ja sitouttamaan heitä väyläopintoihin ja -ryhmään. Neuvonnan välineitä ovat myös esimerkiksi ura- ja opiskelijatarinat sekä vertaistukiryhmät.

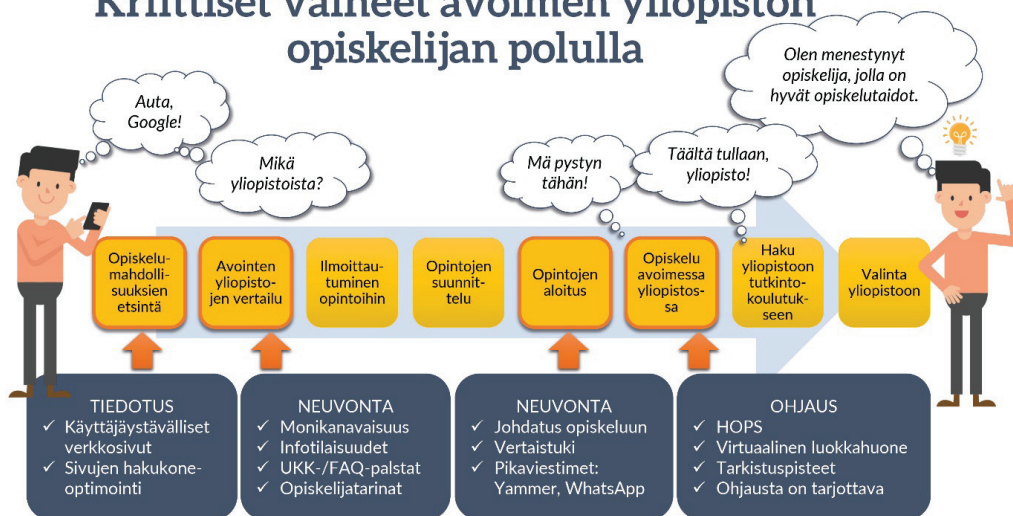
Neuvonnan etuna on se, että yksittäisten opiskelijoiden sijaan neuvonta kohdennetaan ryhmiin. Nämä ryhmätilaisuudet voivat olla kaikille avoimia tai sitten opintojen aloitusvaiheessa kohdentua juuri opintonsa aloittaneille opiskelijoille. Näin neuvonnalla saadaan aikaan kustannustehokasta toimintaa – samaa asiaa ei toistella yksittäisille kyselijöille, vaan kyselijät kootaan yhteen keskustelemaan ja saamaan ohjaajilta ja vertaisopiskelijoilta vinkkejä opintojen suunnitteluun, aloittamiseen ja opiskeluun.

Ohjaus on opintopalveluista henkilökohtaisin ja siten myös kallein muoto. Kun tiedotus ja neuvonta toimivat, vähentää tämä myös henkilökohtaisen ohjauksen tarvetta. Tästä huolimatta ohjausta on oltava saatavilla koko koulutuspolun ajan. Opiskelijoilla on oltava tietoa, kehen ottaa yhteyttä ohjausta tarvittaessa. Onnistuneen ohjauksen avulla voidaan tukea opiskelijaa väyläopinnoissaan eteenpäin kohti tutkintokoulutusta myös mahdollisten suunnitelmien muutosten tai elämäntilanteisiin liittyvien yllätysten sattuessa.

Koulutuspolun kriittisten vaiheiden huomiointi

Palvelumuotoilun tuloksien pohjalta on koottu kuvioon 3 näkyville ne koulutuspolun kriittiset vaiheet, joissa avoimen väylällä opiskeleva tarvitsee erityisesti tukea opintoihinsa. Kuviossa on myös esimerkkejä, mitä tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen muotoja näissä vaiheissa voisi hyödyntää. Lisäksi kuviossa on joitain opiskelijakyselyistä (luku 4.2) nostettuja opiskelijoiden kokemuksia koulutuspolun eri vaiheista.

Kriittiset vaiheet avoimen yliopiston opiskelijan polulla

Kuvio 3. Kriittiset vaiheet avoimen yliopiston opiskelijan polulla

Avoimen yliopiston opiskelijan koulutuspolku on jaoteltu palvelumuotoilun mukaisesti kahdeksaan vaiheeseen. Opiskelijan polku käynnistyy opiskelijoiden etsiessä **opiskelumahdollisuuksia** eri kanavista ja myös hakukoneilta. Avoimen yliopiston väylätiedot ovat usein olleet vaikeasti löydettävissä. Siksi avoimen yliopiston väylästä olisi suositeltavaa laatia hakukoneoptimoidut verkkosivut. Näin opiskelija voi löytää helpommin tietoa kyseisestä väylästä.

Etsiessään opiskelumahdollisuuksia opiskelijat **vertailevat** avoimien yliopistojen opintoja ja opiskelumahdollisuuksia keskenään. Toimivat www-sivut palvelevat myös tätä vaihetta. Lisäksi väyläopiskelua kuvaavat UKK-palstat, opiskelutarinat ja kaikille avoimet infotilaisuudet auttavat opiskelijaa saamaan mahdollisimman realistisen kuvan väyläopinnoista ja tekemään päätöksen väyläopintoihin ilmoittautumisesta.

Opintojen aloitukseen tulisi panostaa, jotta opiskelu ja opiskelukäytännöt lähtevät mahdollisimman sujuvasti käyntiin. Tällöin neuvonnan muotoina toimivat erilaiset johdantoluennot, joissa perehdytetään oppiaineen opiskeluun ja avoimen yliopiston käytäntöihin, myös vertaisryhmät toimivat tukimuotoina ja niitä voisikin entistä enemmän tukea pikaviestimien keinoin.

Opiskelua avoimessa yliopistossa tukee se, että opiskelija tietää, keneltä kysyä tukea ja ohjausta tarvittaessa. Myös henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) laatiminen toimii tässä hyvänä ohjauksen välineenä. Ohjausta tulee aina olla tarjolla, jotta opiskelija pystyy etenemään opiskelupolullaan hakuvaiheeseen ja lopulta aina tutkinto-opiskelijaksi asti.

Vinkkejä parempaan tiedotukseen, neuvontaan ja ohjaukseen

- Tiedotuksella saat kustannustehokkaasti näkyvyyttä avoimen väylän opinnoille. Panosta siis ensin tiedotukseen, jotta opiskelusta kiinnostuneet löytävät väylän!
- Kerro avoimen väylästä realistisesti ja monipuolisesti myös verkkosivuilla: kuvaa asioita usealla tavalla tekstein, kuvin ja videoin
- Järjestä kaikille avoimia infotilaisuuksia esimerkiksi verkossa. Kerro niistä riittävän ajoissa eri viestintäkanavissa, jotta kutsu tavoittaa oikeat henkilöt. Infotilaisuuksissa asioista voidaan keskustella isomman joukon kesken, mikä on nopeampaa ja kustannustehokkaampaa tiedonvälitystä kuin yksilöllinen neuvonta.
- Tarjoa väyläopiskelijoille myös henkilökohtaista ohjausta opintojen etenemisen tueksi. Kerro opiskelijoille, kehen ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa.
- Luo mahdollisuuksia vertaistukeen. Hyödynnä esimerkiksi pika-viestimiä vertaistukea varten.
- Käytä olemassa olevia materiaaleja: kokoa infotilaisuuksista usein kysytyjen kysymysten verkkosivu, jaa avoimen väylän opiskelijatarinoita ja hyödynnä myös ulkopuolisten tahojen ajantasaisia verkkosivuja.

Palvelumuotoiluprosessin tuloksena suositeltiin avoimen väylän opiskelijalähtöisyyden varmistamiseksi myös seuraavia asioita:

- Yhteistyö tiedekunnan ja avoimen yliopiston välillä on tärkeää opiskelijan kokonaisvaltaisen tukemisen näkökulmasta. Yhteistyötä kannattaa tiivistää erityisesti nivelvaiheessa, jolloin avoimen yliopiston opiskelija siirtyy tutkinto-opiskelijaksi tiedekuntaan. Nivelvaiheeseen panostaminen auttaa opiskelijaa integroitumaan tutkinto-opintoihin ja tiedeyhteisöön.
- Valintakriteerit on vahvistettava useammaksi vuodeksi kerrallaan. Avoimen yliopiston opiskelijan polku tutkinto-opiskelijaksi saattaa kestää

kaksi tai jopa kolme vuotta. Valintakriteereiden ajallinen pysyvyys tukee opintoihin sitoutumista ja tavoitteiden saavuttamista koulutuspolulla.

- Yhteistyöoppilaitosten roolia täytyy selkeyttää avoimen yliopisto-opetuksen järjestäjänä. Opiskelijoiden on tiedettävä, minkä yliopiston opiskelijoita he ovat myös silloin kun he opiskelevat yhteistyöoppilaitoksissa. Mitä useampi toimija ketjussa on mukana, sitä selkeämmin opiskelijalle on kuvattava toimijoiden roolit.

4.2 OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA AVOIMEN VÄYLÄSTÄ

Hankkeessa toteutettiin kysely avoimen väylän kautta tutkinto-opiskelijoiksi hankeyliopistoihin valituille opiskelijoille. Keväällä 2019 toteutetulla kyselyllä haluttiin vahvistaa osaltaan väyliä TNO-palveluiden kehittämisen opiskelijälähtöisyyttä. Opiskelijoilta kysyttiin kokemuksia avoimessa yliopistossa opiskelun aloittamisesta ja avoimen opintojen suorittamisesta ennen tutkinto-opiskelua, tutkinto-opiskeluun hakemisesta ja siirtymisestä sekä varsinaisesta tutkinto-opiskelusta. Lisäksi kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia avoimiin yliopisto-opintoihin liittyvästä tiedotuksesta, neuvonnasta ja ohjauksesta.

Verkossa toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä **661 opiskelijaa** kymmenestä hankeyliopistosta. Vastaajia oli monipuolisesti eri ikäluokista alkaen 21-vuotiaista. Yli 60 %:lla vastaajista oli toisen asteen tutkinto tai opintoja ja yli 20 %:lla AMK-tutkinto. Alle prosentti vastaajista ilmoitti koulutustaustakseen perusasteen koulutuksen. (Kuivalainen 2019.)

Vastaajien ikäjakauma oli tasaisempi kuin aiemmissa tutkimusaineistoissa. Esimerkiksi Haltian, Rahialan ja Leskisen (2014, 248) aineistossa avoimen yliopiston opiskelijoiden ikäjakauma painottui vanhempiin ikäluokkiin. Heidän aineistonsa mukaan jopa 28 %:lla vastaajista oli taustallaan ylempi korkeakoulututkinto, kun taas hankkeen kyselyssä näin oli alle 9 %:lla vastaajista. Tämä näyttäisi puoltavan mielikuvaa siitä, että tutkintotavoitteiset avoimen yliopiston opiskelijat tavoittelevat ensimmäistä yliopistotutkintoaan, kun taas avoimessa yliopistossa muista syistä opiskelevista lähes kolmanneksella näyttäisi olevan korkeakoulututkinto taustallaan.

Opiskelijakyselyn tuloksia

Vastauksien perusteella avoimen yliopiston kautta tutkinto-opiskelijoiksi hakeutuu motivoituneita opiskelijoita, jotka arvioivat opiskeluvalmiutensa hyväksi yliopisto-opiskelua varten. Tätä tulosta vahvistaa myös se, että jo valmistuneista vastaajista valtaosa oli suorittanut tavoitetutkintonsa määräajassa. Opiskelijakyselyn keskeisiä tuloksia on tiivistetty kuvioon 4.

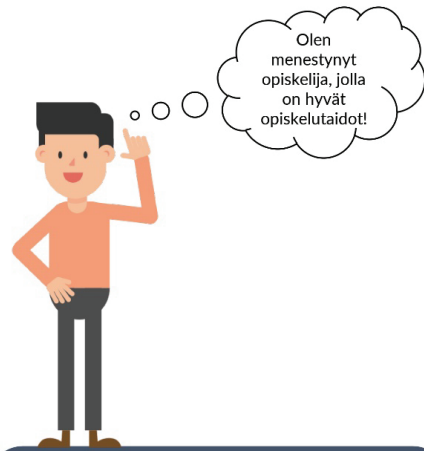
Mitä opiskelijat kertovat koulutuspolustaan avoimesta yliopistosta tutkinto-opiskelijaksi (n= 661)

TAUSTA

- ✓ Ikä 21 – yli 50 v.
- ✓ Toisen asteen tutkinto (yli 60 %)
- ✓ Töissä (80 %)
- ✓ Tiesi jo alkuvaiheessa haluavansa hakeutua tutkinto-opiskelijaksi (yli 60 %)

AVOIMESSA YLIOPISTOSSA

- ✓ Itseluottamus kasvoi (75 %)
- ✓ Opiskelu valmensi tutkinto-opiskelijaksi (yli 60 %)
- ✓ Selkeä kuva opiskeltavasta alasta
- ✓ 2/3 suoritti yli 65 op ennen hakua

TUTKINTO-OPISKELIJANA

- ✓ Hakeminen yliopistoon oli selkeää (70 %)
- ✓ Korkea opiskelumotivaatio (85 %)
- ✓ Opiskelun kuormittavuus ei yllättänyt (2/3 vastaajista)
- ✓ Menestyksekkästä opiskelua (yli 60 %)

Kuvio 4. Opiskelijakyselyn keskeisimmät tulokset

Ennen tutkinto-opintojen aloittamista suorittettujen avoimen yliopiston opintojen osalta kaksi kolmasosaa oli ilmoittanut suorittaneensa yli 65 opintopistettä, kun taas lähes puolet (47 %) oli suorittanut yli 90 opintopistettä ja 34 % oli suorittanut yli 100 opintopistettä. Lähes 40 % vastaajista näihin opintoihin oli kulunut kolme vuotta tai pidempään. Kysely näyttää vahvistavan sitä näkökulmaa, että väylän kautta vaadittavien opintojen määrä on ollut aiemmin suurempi kuin mihin se näyttäisi pääsääntöisesti asettuvan hankkeen aikana, eli noin 15–60 opintopisteseen.

Valtaosa kyselyyn vastanneista oli opiskellut avoimessa yliopistossa tutkintotavoitteisesti koko-aika- tai osa-aikatyön ohessa, mikä selittynee muun muassa sillä, etteivät avoimen yliopiston opiskelijat ole samojen opintososiaalisten etuuk-

sien piirissä kuin tutkinto-opiskelijat. Opiskelu työn ohessa vie myös enemmän aikaa kuin täysipäiväinen opiskelu, eikä työssäkäyvän opiskelijan voi olettaa suorittavan samaa määrää opintoja kuin päätoimisen opiskelijan.

Opiskelijat ilmoittivat saaneensa selkeän kuvan avoimen yliopiston opinnoissa siitä oppiaineesta, jonka tutkinto-opiskelijaksi he olivat hakeutumassa. Osalla kiinnostus hakeutua tutkinto-opiskelijaksi heräsi nimenomaan avoimen yliopiston opintojen aikana. Vastaajat kokivat oppineensa keskeisiä akateemisen opiskelun taitoja ja saaneensa lisää itseluottamusta.

Suuri osa opiskelijoista oli kokenut saaneensa tukea opintoihinsa sitä kaivattessaan. Avoimen väylän kehittämistyön osalta vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että avoimen väylä on yhtenä hakukohteena muiden hakukohteiden joukossa ja sen asema tulisi vastaajien mielestä vakiinnuttaa. Kehittämiskohteina mainittiin myös avoimen väylän tunnettavuuden parantaminen sekä joustavien opiskelumuotojen mahdollistaminen myös tutkinto-opiskelijoille. Opiskelijakyselyn tulokset vahvistivat palvelumuotoilun tuloksia väylään liittyvän tiedotuksen osalta, painottuen erityisesti toimivien verkkosivujen tärkeyteen, sillä yleisimpinä hakumahdollisuuksien tietolähteinä vastaajat kuvasivat olleen juuri internet-lähteet.

4.3 TNO-PALVELUIDEN HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ HANKEYLIOPISTOISSA

Hankeyliopistoille toteutettiin kysely, jonka tavoitteena oli tehdä näkyväksi väyläpilottien tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittämistyötä ja sen etenemistä kussakin hankkeessa mukana olevassa yliopistossa. Kyselyllä kartoitettiin, millaisia tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen käytäntöjä hankeyliopistoissa oli ollut käytössä jo entuudestaan. Samalla selvitettiin, oliko suositusten mukaisia tai uusia TNO-palveluita otettu käyttöön hankkeen myötä. Kyselylomake on liitteessä 2.

Kysely tehtiin ensimmäisen hankevuoden jälkeen hankeyliopistojen koordinaattoreille, ja siihen vastasivat koordinaattorit kymmenestä yliopistosta 24 väyläpilotin osalta. Kaikkiaan hankkeessa oli 33 väyläpilottia. Ensimmäisen hankevuoden aikana oli käynnistynyt 13 väyläpilottia, ja väyläpiloteista 17:ssä opinnot olivat täysin verkko-opintoja tai monimuoto-opintoja.

Tiedotus tapahtui suurimmalla osalla Opintopolku.fi-sivuston kautta. Tämän lisäksi oli suositusten mukaisesti lisätty seuraavia hyviä käytäntöjä:

- Väyläpilotille oli perustettu omat verkkosivut (n=11), joista yhdeksän (9) ilmoitti sivujen olevan hakukoneoptimoituja,

- Opiskelijoille oli järjestetty infotilaisuus väyläpilotista livenä, verkossa tai tallenteena (n=6)
- Lisäksi muuta tiedotusta oli vahvistettu (n=3).

Neuvonnan suositusten osalta oli vahvistettu monikanavaisuutta kuten:

- Väyläpilotteihin oli lisätty orientaatiotilaisuuksia opiskelijoille väyläopinnoista (n=7),
- Oli tehty usein kysytyjen kysymysten (UKK) -listaus (n=6)
- Oli hyödynnetty aiempien opiskelijoiden ura- ja opiskelijatarinoita (n=3)
- Myös muita neuvonnan muotoja oli otettu käyttöön (n=5)

Ohjauksen osalta hankkeen aikana oli vahvistettu seuraavia toimia:

- Nimetty väyläpilottiin oppiaineen yhteyshenkilö (n=3),
- Otettu virtuaalisen ohjauksen tila käyttöön (n=2)
- Tarjottu ennalta aikataulutettuja ohjaustuokioita (n=2).

Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen osuutta voidaan tehdä entistä näkyvämmäksi osaksi väyliä kehittämistä TNO-vuosikellon avulla, josta laadittiin TRY-hankkeessa esimerkkejä eri oppiaineille. TNO-vuosikello (liite 3) auttaa hahmottamaan kokonais kuvaa väylän kehittämisessä huomioitavista asioista lukuvuoden kierron aikana.

Hankkeen aikana tehdystä yhteistyöstä selkeästi eniten oli lisääntynyt yhteistyö tiedekuntien kanssa (n=21). Toisen asteen kanssa yhteistyö oli lisääntynyt kahdessa väyläpilotissa, vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa kahdessa ja työelämän kanssa kahdessa väyläpilotissa.

Ensimmäisen kyselyn jälkeen voidaan todeta, että hankeyliopistoissa myös tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittämistyö oli saatu käyntiin palvelumuotoiluprosessissa saatujen suositusten mukaisesti. Tiedotusta oli kehitetty eniten, mikä oli palvelumuotoilun suositusten mukaisesti tärkein kehittämiskohde. Lisäksi yhteistyö tiedekuntien ja avointen yliopistojen välillä oli tiivistynyt lähes kaikkien vastaajien osalta. Näyttää myös siltä, että vahvistuneen tiedotuksen myötä avoimen yliopiston väylän yleistä tietoisuutta on saatu hankkeen aikana vahvistettua.

Hyvien TNO-käytäntöjen jakaminen hankkeessa

Hankkeen aikana jaettiin aktiivisesti tietoa ja ideoita toimivista tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen keinoista niin hankeyliopistojen välillä kuin TRY-hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa. Hyvien käytänteiden jakaminen hankeyliopistojen

kesken käynnistyi jo palvelumuotoiluprojektin aikana pidetyssä yhteiskehittämistyöpajassa. Käytänteitä ja suosituksia jaettiin myös erilaisissa tapahtumissa, verkkotilaisuuksissa sekä teksteinä.

Palvelumuotoilun tulokset ja suositukset yliopistoille julkaistiin hankeyliopistojen sisäisessä webinaarissa keväällä 2019. Myöhemmin järjestettiin myös kaikille avoin webinaari TNO-palveluiden hyvistä käytännöistä. Webinaarissa esiteltiin kahden väyläpilotin avulla, miten tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen elementtejä oli kytketty avoimen väylän osaksi. Lisäksi webinaarissa käytiin läpi opiskelijakyselyn tulokset.

Avoimen yliopiston opiskelijan koulutuspolun kriittisiä vaiheita (kuvio 3) esiteltiin sekä TRY-hankkeen väliseminaarissa kesällä 2019 että EADTU:n OOFHEC2019-konferenssissa Madridissa syksyllä (ks. Toinen reitti yliopistoon 2019). Palvelumuotoiluprojektin suosituksista sekä opiskelijakyselyn tuloksista julkaistiin myös kaksi blogitekstiä Itä-Suomen yliopiston Puheenvuoroja-blogissa (ks. Kekäläinen & Huusko 2020; Kekäläinen, Huusko & Kärkkäinen 2020).

Keväällä 2020 järjestettiin väyliä kehittäjille sekä neuvonta- ja ohjaustyötä tekeville *Tehokas tiedotus, ohjaus ja neuvonta avoimen väylällä* -työpajapäivä. Tähän mennessä TNO-palveluiden kehittämisprojektien suosituksia oli ehditty jo jalkauttaa eri yliopistoissa. Työpajassa jaetuista ideoista julkaistiin blogiteksti Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston blogissa (ks. Huusko, Kekäläinen & Kärkkäinen 2020). Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittämisen eri vaiheista on uutisoitu hankkeen aikana myös Toinen reitti yliopistoon -hankkeen verkkosivuilla (Toinen reitti yliopistoon 2020).

5 SUOSITUKSIA AVOIMEN VÄYLÄN KEHITTÄMISEKSI

Paula Savela, Tuomo Kuivalainen & Heli Joutsen

Hanketyössä kertyneiden tietojen ja kokemusten pohjalta voidaan antaa suosituksia toimivan väylän kehittämiseksi. Tärkein teesi on, että avoimen väyliä on kehitettävä opiskelijälähtöisesti, vaikka väyläopintojen tuleekin antaa relevanttia tietoa hakijan tiedoista ja taidoista opiskelijavalinnoista päättävälle taholle. Avoimen väylän suunnitteluun kannattaa ottaa jo varhaisessa vaiheessa mukaan tahot, jotka ovat mukana toteutuksessa. Kehittämisen vaikutuksia opiskelijavalintaan täytyy seurata ja tutkia, mihin tarvitaan yhtenäisiä raportoinnin käytäntöjä.

Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa avoimen väylän kehittämisessä on huomioitu erityisesti opiskelijanäkökulma: miltä avoimen väylä näyttää hakutapana opiskelijasta? Entä miltä se voisi näyttää? Opiskelijälähtöisyydellä on paikkansa avoimen väylän kehittämisessä, sillä väyläopiskelijat eivät ole homogeeninen joukko: hakijoita on eri ikäryhmistä, koulutustaustoista ja elämäntilanteista. Hakijoiden huomiointi ei kuitenkaan tarkoita muiden näkökulmien unohtamista tai avoimen väylän muiden muuttujien monimuotoisuuden huomiotta jättämistä.

Tässä luvussa esiteltävien suositusten ja linjausten tarkoituksena on antaa suuntaviivoja sekä esitellä elementtejä, joiden kautta erilaisia väyliä saadaan kehitettyä tehokkaammiksi, toimivammiksi ja tasa-arvoisemmiksi opiskelijavalinnan työkaluiksi.

TRY-hankkeen antamat suositukset eivät tarkoita siis valmiiksi paketoitua, kaikille sopivaa ratkaisua. Ne ovat hankekokemuksista syntyneitä kiteytyksiä ja esimerkkejä, joista saa ideoita ja hyviä käytänteitä väylien kehittämiseen. TRY-hanke suosittelee muun muassa seuraavia asioita:

- Avoimen väylästä on kehitettävä uskottava valintatapa:
 - Avoimen väyliä ja aloituspaikkoja on oltava riittävästi tutkinto-ohjelman opiskelijavalinnassa
 - Sopivat väylämallit tukevat eri kohderyhmien tavoitteita
 - Väyläopintojen laajuus on perusteltava hakijan näkökulmasta
- Avoimen väylän opintojen suunnittelu on yhteistyötä:
 - Hakijoiden karsinta ja väyläopintojen hyväksiluku on myös suunniteltava
 - Tiedotus ei tapahdu tyhjiössä vaan osana avoimen väylän kokonaisuutta
 - Yhdenmukaisuus palvelee kaikkia osapuolia
- Siirtymä väyläopiskelijasta tutkinto-opiskelijaksi on suunniteltava sujuvaksi:
 - Opintojen nivelvaihetta täytyy harkita
 - Integraatio osaksi yliopistoyhteisöä on tärkeä osa opiskelijan elämää

Suosituksissa painotetaan selkeyden ja läpinäkyvyyden merkitystä sekä väylän suunnittelussa että tiedotuksessa. Lisäksi avataan uskottavan kokoisen väylän käsitettä, perusteltua väyläopintojen laajuutta sekä valintaperusteiden voimassaolon merkitystä hakijalle – yliopistojen välistä yhteistyötä unohtamatta.

5.1 AVOIMEN VÄYLÄSTÄ USKOTTAVA VALINTATAPA

Väylän kokoa voidaan hahmottaa niin aloituspaikkojen kuin hakuun vaadittavien opintopisteiden määrän kautta. Avoimen väylän uskottavuutta valintatapana voidaan parantaa lisäämällä aloituspaikkoja ja kohtuullistamalla vaadittavaa pistemäärää. Aloituspaikkakiintiöstä ja opintojen laajuudesta voidaan antaa yhteisiä suosituksia hankkeen viitekehyksessä, vaikka niissä on toisinaan perustellusti vaihtelevuutta.

Riittävästi avoimen väyliä ja aloituspaikkoja tutkinto-ohjelman opiskelijavalinnassa

Yliopistot ovat suhtautuneet myönteisesti niin uusien väyliä avaamiseen kuin aloituspaikkamäärien hallittuun kasvattamiseen. Avoimen väylää tarvitaan yhä useammalle alalle. Se ei välttämättä sovi kaikkiin koulutuksiin, mutta väylän mahdollisuuksia kannattaa kokeilla esimerkiksi erilaisten kohderyhmien tavoittamiseksi. TRY-hanke kannustaakin avaamaan väyliä sellaisiin hakukohteisiin, joissa valintatapa voisi perustellusti toimia.

Avoimen väylän toimivuutta arvioitaessa on seurattava muun muassa haku-kohteen sisäänottomääriä: avoimen väylän kautta valittujen osuus kaikista opiskelijavalinnoista on hankeaikanaakin pysynyt vain muutamassa prosentissa kaikista tutkintokoulutukseen valituista (ks. esim. Härkönen 2020; Moitus, Weimer & Välimaa 2020, 68). On selvää, että muutaman prosentin sisäännotolla avoimen väylä jää jo lähtökohtaisesti marginaaliseksi vaihtoehdoksi.

Yhtenä syynä pieneen sisäänottomäärään voi olla avoimen väylän kautta ha-keville varattu aloituspaikkamäärä tutkintokoulutuksessa. Yliopistot ovat sopineet todistusvalinnan osuudesta opiskelijavalinnoissa, mutta avoimen väylän suhteen ei ole vastaavaa sopimusta tai muutakaan yhteistä ohjausta, vaan yliopistot päät-tävät aloituspaikkamääristä itsenäisesti.

Avoimen väylän osuuteen opiskelijavalinnassa on erilaisia näkökulmia. Suo-men ylioppilaskuntien liitto SYL on esittänyt yhdessä Suomen opiskelijakuntien liitto Samokin kanssa avoimen väylän kooksi enintään 10 % kaikkien koulutukseen valittavien opiskelijoiden kokonaismäärästä (SAMOK & SYL 2019; Kykkänen 2020). Tämän näkemyksen mukaan avoimen väylän hyvät, täydentävät ja joustavat ominaisuudet tulevat usealle mahdolliseksi, mutta maksuton koulutus ei vaa-rannu.

Aloituspaikkakiintiötä voidaan tarkastella koko opiskelijavalinnan sijaan myös niiden koulutusten osalta, joissa avoimen väylä on yksi valintatavoista. Reh-tori Keijo Hämäläinen on esittänyt, että Jyväskylän opistossa vähintään 15 % opis-kelijoista valittaisiin jatkossa avoimen väylän kautta niissä koulutuksissa, joihin on avoimen väylä (Saarikoski 2020).

TRY-hanke esittää suosituksenaan, että avoimen väylältä tuleville varattu aloituspaikkakiintiö olisi vähintään 10–20 % niissä hakukohteissa, joihin voi hakea myös väylän kautta. Näin avoimen väylä olisi hakijalle uskottava mahdollisuus päästä tutkintokoulutukseen. Suosituksen toteuttamisessa kannattaa huomioida koulutusten erilaiset luonteet ja esimerkiksi työmarkkinoiden tarve sekä seurata väylän toimivuutta.

Jos hakijoita on moninkertainen määrä aloituspaikkoihin nähden, avoimen väylä toiminee, mutta aloituspaikkakiintiön kokoa kannattaa arvioida. Avoimen väylän aloituspaikkojen lisäys ei saa kuitenkaan viedä paikkoja muilta hakutavoilta, jos tavoitellaan hallitusohjelman mukaista nuorten aikuisten osaamis- ja koulutus-tason nostoa (OKM 2019b, 14; Valtioneuvosto 2019, 164). Korkeakoulutettujen määrän nostamiseksi tarvitaan erilaisten hakutapojen ohella kaikkiaan lisää aloi-tuspaikkoja.

Jos taas avoimen väylän kiintiön aloituspaikat eivät täyty hakukelpoisista opiskelijoista, ongelma ei ole todennäköisesti aloituspaikkojen määrässä vaan esi-merkiksi markkinoinnissa tai vaadittavissa väyläopinnoissa. Joissakin tapauksissa

koko tutkinto-ohjelma saattaa kärsiä hakijapulasta. Avoimen väylää ei siis ole välttämättä tarpeellista säilyttää, jos kohderyhmää ei eri toimista huolimatta tavoiteta.

Selkeä viestintä aloituspaikkamääristä tekee osaltaan opiskelijavalinnasta läpinäkyvää hakijoille. Tällä hetkellä alasta ja yliopistosta riippuen voi olla haastavaa löytää yksiselitteistä vastausta siihen, kuinka monta opiskelupaikkaa on jaossa, sillä aloituspaikkatietojen esittämisessä on kirjavia käytänteitä. Esimerkiksi todistusvalintaan tai valintakokeeseen verrattuna avoimen väylän aloituspaikat ilmoitetaan usein enimmäismäärinä. Toisin sanoen samasta kiintiöstä voidaan jakaa aloituspaikkoja useampaan valintatapaan, mikä hämärtää valintaa opiskelijan näkökulmasta. Opiskelijoilla on kuitenkin oikeus tietää, kuinka monella hakijalla on mahdollisuus päästä tutkintokoulutukseen.

TRY-hanke suosittelee, että väylistä ja aloituspaikoista viestitään selkeästi yliopistojen omilla verkkosivuilla ja Opintopolku-palvelussa. Kunkin hakutavan yhteydessä ilmoitettu aloituspaikkamäärä täytyy olla yksiselitteinen eli sen täytyy koskea vain kyseistä valintatapaa.

Sopivat väylämallit tukevat eri kohderyhmien tavoitteita

Opiskelijoiden erilaisia elämäntilanteita on pyritty huomioimaan TRY-hankkeessa jo alusta lähtien. Väyliä kehittämistyötä varten määriteltiin kolme kohderyhmää, joille suunniteltiin reittejä tutkintokoulutukseen avoimien yliopisto-opintojen kautta. Kehittämistyön edetessä kuitenkin havaittiin, että tiukkarajaisesta kohderyhmiin perustavasta jaottelusta kannattaa luopua, sillä niissä oli paljon yhteneväisyyttä: kaikki avoimen väylät perustuvat opiskelemalla annettuun näyttöön, ne ovat vaihtoehtoisia reittejä muille hakutavoille ja niiden voidaan myös ajatella tukevan jatkuvan oppimisen tavoitetta.

Tietyille kohderyhmille suunniteltujen reitin sijaan hankkeessa luotiin kolme väylämallia, jotka soveltuvat erilaisiin elämäntilanteisiin: aikataulutettu väylä, joustava väylä ja työelämälähtöinen väylä (ks. luku 3). Kutakin väylämallia voidaan hyödyntää sen mukaan, mitkä ovat kohderyhmän tarpeet ja reunaehdot. Esimerkiksi aikataulutettu väylä sopii sekä toisen asteen opintojen yhteyteen että vapaan sivistystyön oppilaitoksen väylätoteutukseksi. Joustava väylä käy niin tavoitteelliseen päivittäiseen opiskeluun kuin työn ohessa tehtävään hitaampaan rytmiin, jossa tutkinto ei ole ensisijainen tavoite.

Eri väylämallien vahvuuksista, heikkouksista ja kehittämisen haasteista tarvitaan kuitenkin lisää tietoa. Jotta luotuja malleja voidaan arvioida, kehittää ja kenties myös vakiinnuttaa, TRY-hanke suosittelee näiden väylämallien testaamista eri oppiaineissa ja kohderyhmillä.

Väyläopintojen laajuus on perusteltava hakijan näkökulmasta

Avoimen väylän tarkoitus on olla tehokas opiskelijavalintatapa, jonka avulla hakijajoukosta voidaan löytää tutkintokoulutukseen parhaiten soveltuvat opiskelijat. Samalla hakijat saavat sujuvan siirtymän korkea-asteelle. Tarkoituksenmukaista ei ole siis säilyttää väyliä, joissa täysipäiväinenkin opiskelu kestää useita vuosia.

Opintopistevaatimuksen osalta 60:tä opintopistettä suuremmat määrät eivät ole tarkoituksenmukaisia opiskelijavalinnassa, ellei kyse ole työn ohessa opiskeltavista kandidaatintutkintoon tähtäävistä väylistä. Avoimen väylän laajuus opintopisteinä olisikin linjattava selkeästi yliopistojen yleisissä valintaperusteissa, kuten joissain hankeyliopistoissa on tehty (ks. luku 2). Se edistäisi yhdenmukaisuutta ja antaisi raameja myös yksittäisten väyliä kehittämiseen.

Väylän suunnittelussa pitää huomioida kuitenkin oppiainekohtaiset erot. Hakupainealoilla väyläopinnoissa on oltava opiskelijoiden osaamista ja valmiuksia erottelevia elementtejä, jotta opiskelijavalinta voidaan tehdä läpinäkyvästi. Opintopisteiden määrän lisäksi valintakriteerinä voidaan käyttää esimerkiksi opintomenestystä. Erilaisten pisteytyskeinojen avulla voidaan siirtyä kurssien keskiarvoista tarkempaan erotteluun. Tasapistetilanteiden ratkaisu on suunniteltava huolellisesti ja kerrottava hakijoille valintaperusteissa. Tasapistetilanteiden käytännöistä kerrotaan lisää luvussa 5.2.

Hankkeessa mukana olleiden väyliä hakukelpoisuusvaatimuksissa määritellyt opintopistemäärät vaihtelevat pääasiassa 5–60 opintopisteen välillä. Mukana oli myös työelämän tarpeisiin suunnattu väylä kandidaatintutkintoon, jonka laajuus oli 180 opintopistettä. Pistemäärää täytyy pohtia myös sen osalta, mihin vaiheeseen tutkinto-opiskelua opiskelijaksi pyrkivän on tarkoitus integroitua.

Pistemäärän vaihtelulle on monia perusteita: esimerkiksi perusopintoja vastaavassa opintopistemäärässä hakija saa syvemmän ymmärryksen tutkintoalasta ja hakijoita on helpompi pisteyttää. Puolestaan matalilla opintopistemäärillä (ks. esim. Helsingin yliopiston ja Tampereen yliopiston yhteinen valintakurssi s. 42) yleisen korkeakoulukelpoisuuden vaatiminen hakijalta sekä väylän suoritusten aikataulutukset (esim. opinnot täytyy suorittaa kerralla) auttavat erottelussa ja opiskelijan valmiuksien arvioimisessa.

Erilaiset pistemäärät avoimen väylillä voivat jakautua esimerkiksi seuraavasti:

5 op (ei hakupaineala, hakijalla on yleinen korkeakoulukelpoisuus)

15 op (toisen asteen opintojen ohella suoritettava aikataulutettu väylä)

25 op (hakijalla ei ole yleistä korkeakoulukelpoisuutta, vahvistetaan akateemisiä taitoja, halutaan antaa syvempi ymmärrys esim. alanvalintaa varten, mahdollistaa integroitumisen toiseen lukukauteen)

40–60 op (enemmän erottelevia tekijöitä opiskelijavalinnan helpottamiseksi hakupainealoilla, mahdollistaa integroitumisen toiseen lukuvuoteen)

Yli 60 opintopistettä on perusteltu vain niissä avoimen väylissä, joissa mahdollistetaan esimerkiksi kandidaatintutkintoon kuuluvien opintojen suorittaminen joustavasti työn ohessa (ks. esim. Itä-Suomen yliopiston ja Vaasan yliopiston modulaarinen HTK-väylä s. 86). Avoimilla yliopistoilla ei siis ole tutkinnonanto-oikeutta, mutta kandidaatintutkinnon opinnot voi suorittaa suurilta osin avoimessa yliopistossa. Lyhyemmällä väylällä, etenkin toisen asteen opintojen ohella suoritettavilla, on varmistettava riittävä opintojen suoritusaika ennen hakua. Näin huomioidaan opiskelijoiden voimavarat (ks. luku 3.1, Aikataulutettu väylä toisen asteen opiskelijoille).

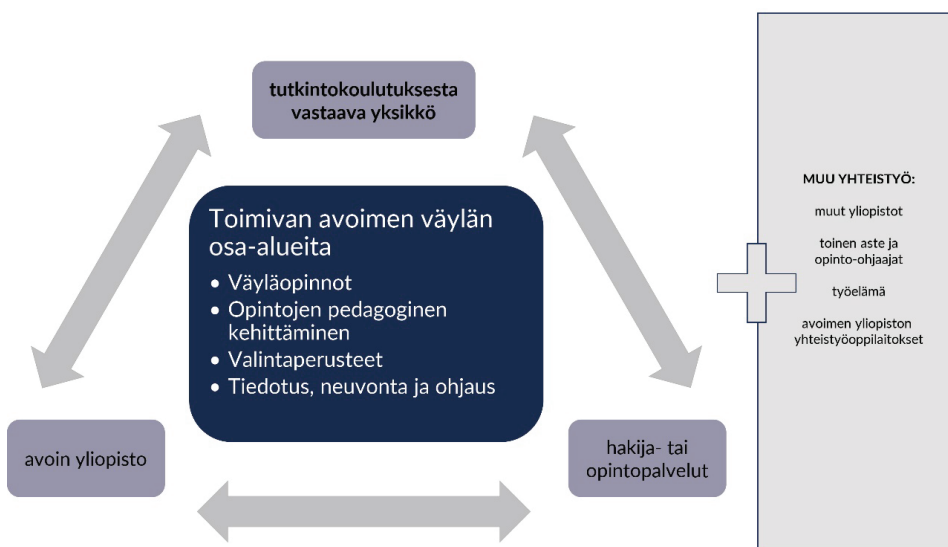
Mitä korkeampi pistemäärä on, sitä tärkeämpää on väylän ennakoitavuus eli valintaperusteiden julkaisu- ja voimassaoloaika. Tällä hetkellä yliopistojen valintaperusteet julkaistaan vasta loka-marraskuussa, ja ne ovat voimassa yleensä yhdestä kahteen vuotta. Jos opiskelija saa valintaperusteet selville vasta loppuvuodesta ja aloittaa opintonsa silloin, opintoja ei välttämättä ehdi tehdä kevään hakua varten, vaikka vaadittu opintopistemäärä olisi maltillinen.

TRY-hanke suosittelee, että avoimen väylän valintaperusteet olisivat voimassa vähintään 3–5 vuotta kerrallaan. Tällöin opintoja voidaan markkinoida heti kevään hakujen jälkeen siten, että hakija voi aloittaa väyläopinnot viimeistään elokuussa, jolloin alkaa ilmoittautuminen avointen yliopistojen uuden lukuvuoden opintoihin.

5.2 AVOIMEN VÄYLÄN OPINTOJEN SUUNNITTELU ON YHTEISTYÖTÄ

Avoimien yliopisto-opintojen käyttö opiskelijavalinnassa kannattaa huomioida jo silloin, kun yliopistossa suunnitellaan avoimen yliopiston tarjontaa. Opiskelijavalinnan huomiointi hyödyttää sekä yliopistoa että hakijaa, sillä se poistaa kaksinkertaisen suunnittelun tarpeen, kun avoimen yliopiston opinnoista kehitetään lähtökohtaisesti myös hakuprosessiin sopivia. Parhaisiin käytäntöihin päästään eri toimijoiden yhteistyöllä ja tarkastelemalla yhdessä väylään liittyviä osa-alueita. Tämän vuoksi yhteistyötä tiedekuntien, avoimen yliopiston ja opinto- ja hakijapalveluiden välillä tarvitaan jo suunnitteluvaiheessa.

Kuviossa 5 havainnollistetaan näkökulmia, jotka on tärkeä huomioida avoimen väylän suunnittelussa ja toteutuksessa. Toimivan väylän suunnittelussa on hyvä keskustella etukäteen ainakin seuraavista neljästä tekijästä: 1) väyläopinnot, 2) väyläopintojen pedagogiset ratkaisut, 3) tutkinto-ohjelmien valintaperusteet ja 4) avoimen väylän tiedotus-, neuvonta ja ohjauspalvelut.

Kuvio 5. Väylän suunnittelun toimijat ja osa-alueet

Väyläopintojen sisällöllisillä ratkaisuilla on mahdollista tukea sitä, että väyläopiskelija saa mahdollisimman realistisen kuvan pääaineen opiskelusta jo avoimen yliopiston opintojen aikana. Väyläopintojen halutaan mittaavan myös hakijan soveltuvuutta alan tutkintokoulutukseen. Samalla on pidettävä huoli siitä, etteivät väyläopinnot muodostu opiskelijalle liian kuormittaviksi. Suunnittelua varten on pohdittava seuraavia kysymyksiä:

- Mitkä ovat hakijalta edellytettävät sisällöt ja taidot, jotka vaaditaan tutkinto-opiskeluun soveltumisessa?
- Mikä on väylän laajuus opintopisteiden määrässä? Onko se laajuudessaan realistinen hakuvaihtoehto? Entä onko se houkutteleva hakijan näkökulmasta?
- Millaiset asiat ovat opiskelijalle keskeisiä, kun hän harkitsee tutkintoon suuntautumista tai sen suorittamisen sopivuutta?

Ensimmäiseen kysymykseen sisältyvät esimerkiksi pääaineen opinnot, akateemiset opiskelutaidot sekä sopiva integraation vaihe tutkinto-opiskelijaksi. Lisäksi on ratkaistava, miten opiskelijat laitetaan valintatilanteessa paremmuusjärjestykseen, mikä liittyy toisen kohdan kysymyksiin. Kolmannen kohdan kysymykseen taas liittyvät ne opinnot, opiskelutavat ja käytänteet, jotka ovat kyseiselle alalle tyypillisiä. Miten siis alan luonnetta voi tuoda esiin opinnoissa, jotta se tukee hakijan alanvalintaa? Tarvitaanko esimerkiksi kielitaitoa?

Väyläopintojen pedagogisilla ratkaisuilla otetaan kantaa esimerkiksi siihen, millaisia akateemisia opiskelutaitoja väyläopiskelijoilla ajatellaan olevan opinnot

suoritettuaan. Jo alkuvaiheessa on hyvä käydä keskustelua siitä, ovatko tutkinto-opiskelijoille suunnitellut pedagogiset ratkaisut myös aikuisopiskelijoille soveltuvia. Lisäksi on pohdittava, mihin suuntaan opintojaksojen pedagogisia ratkaisuja kehitetään silloin, kun halutaan huomioida myös aikuisopiskelijoiden tarpeet. Samalla otetaan kantaa opintojen joustavuuteen sekä siihen, vastataanko opinnoilla alueellisiin vai valtakunnallisiin osaamistarpeisiin. Myös opintojaksojen aikatauluihin on hyvä tässä vaiheessa kiinnittää huomioita, jotta tunnistetaan missä ajassa väyläopinnot on mahdollista suorittaa.

Valintaperusteissa on hyvä yhteisesti pohtia esimerkiksi sitä, kuinka monta aloituspaikkaa tutkintokoulutuksessa väylän kautta avataan. Lisäksi on linjattava, ketkä ovat hakukelpoisia ja miten hakijat asetetaan järjestykseen, jos heitä on enemmän kuin heitä voidaan valita. Hakijoiden karsintaa voidaan toteuttaa esimerkiksi tarkastelemalla hakijoiden opintomenestystä ja opintojen määrää tai hyödyntämällä valintaprosessissa näiden lisäksi soveltuvuuskoetta tai haastattelua. Myös rajattua väyläopintoihin otettavien määrää, yleistä korkeakoulukelpoisuutta sekä hakijan ensikertalaisuutta on käytetty joissain tapauksissa hakijoiden erotte-lussa. On myös ratkaistava, voidaanko täyttämättä jääneitä paikkoja siirtää toisiin hakukohteisiin.

Tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden suunnittelu kannattaa käynnistää aikaisessa vaiheessa, sillä toimiva tiedotus auttaa kiinnostuneita opiskelijoita löytämään väyläopinnot. On suunniteltava, missä kaikissa tiedotuskanavissa väylästä tiedotetaan, millaisia info- ja tiedotustilaisuuksia väyläopintojen käynnistymisestä pidetään, miten neuvonta ja ohjaus kytketään osaksi tutkintotavoitteista opiskelua ja millä muodoilla opiskelijoiden oppimista ja opintojen etenemistä tuetaan ja seurataan. Tiedotus voi vaatia myös taloudellisia resursseja, joten tästäkin näkökulmasta ennakoivat keskustelut tukevat toimivaa tiedottamista.

Edellä mainittujen asioiden ohella voidaan pohtia **yhteistyön tarpeita** myös oman yliopiston ulkopuolella. Vuorovaikutus ja yhteistyö toisen yliopiston, lukioi-den tai ammattiopistojen kanssa on joissakin tapauksissa tarpeen, kun pohditaan muun muassa valintaperusteiden yhteneväisyyttä ja pysyvyyttä sekä opiskelu-paikkojen ja väylien määrää (Salminen & Aittola 2020, 43). Myös työelämäyhteis-työstä on hyviä kokemuksia. Avoimen yliopiston yhteistyöoppilaitosten rooli väyläopinnoissa ansaitsee myös oman keskustelunsa.

Hakijoiden karsinta ja väyläopintojen hyväksiluku on myös suunnitel-tava

Hakijamäärän kasvaessa avoimen väylät voivat muotoutua aiempaa kilpailuim-miksi, jolloin edessä on toisenlaisia haasteita kuin aiemmin, kun aloituspaikkakiin-

tiöitä ei saatu täyteen. Hakukohteet, joihin haetaan väyläopintojen opintomenestyksen perusteella, voivat lisätä painetta korottaa tarvittavia arvosanoja. Tämä on otettava huomioon avoimen yliopiston pedagogiikassa.

Arvosanojen korotuskierteet eivät ole väylän kannalta haluttu ratkaisu, joten on ratkaistava, miten opiskelijoiden erottelu tai pisteytys tehdään käytännössä. Alkukarsinta ennen väyläopintoja on yksi mahdollisuus, jos se antaa myös hakijalle hyödyllistä palautetta. Tämä kuitenkin toisi tullessaan moninkertaisen testauksen opiskelijalle, joten sen tarkoituksenmukaisuutta on tarkkaan arvioitava.

Erityisesti tasapistetilanteet opiskelijavalinnassa ovat haastavia, sillä kurssien arvosanojen tarkastelu lisää korotuskierrettä. Motivaatiokirjettä voi olla hankalaa pisteyttää yksiselitteisesti. Arvontaa pidetään taas lähinnä pakollisena pahana parempien keinojen puutteessa. TRY-hanke suosittaakin, että tasapistetilanteessa jousto aloituspaikoissa olisi hakijan edun kannalta optimaalisin tapa, jos kaikki ovat yhtä hyviä. Tämänhetkisistä erilaisista tasapistekäytännöistä on lisätietoa liitteessä 4.

Väyläopintojen osalta on tarpeen linjata myös avoimien yliopisto-opintojen hyväksiluvuista suomalaisten yliopistojen välillä. Tällä hetkellä hakijan täytyy selvittää opintojen kelpaavuus hakuun yleensä aina erikseen, jos hän on suorittanut alan opintoja toisessa yliopistossa. Valintakokeita on jo yhtenäistetty, joten valtakunnallinen yhteistyö eri tieteenaloilla on todennäköisesti mahdollista myös väyläopintojen hyväksiluvun osalta.

Kaikki hakijat eivät pääse avoimen väylältä tai muita hakureittejä yliopistoon. Näiden hakijoiden osalta on varmistettava, että he saavat neuvontaa ja ohjausta myös haun jälkeen. Tarkoituksena on, että he pääsevät eteenpäin opinnoissaan, löytävät vaihtoehtoisia hakukohteita tai uskaltavat kokeilla valintakoetta opiskeltuaan hyvät pohjatiedot.

Tiedotus ei tapahdu tyhjiössä vaan osana avoimen väylän kokonaisuutta

Selkeä tiedotus avoimen väylästä hakukohteineen, läpinäkyvät valintaperusteet ja täsmällinen tieto aloituspaikoista ovat opiskelijan etu. Nämä asiat on viestittävä yliopistojen omilla verkkosivuilla ja esimerkiksi Opintopolku-palvelussa, mikä parantaa myös tarjolla olevien väylä- ja tutkinto-opintojen vertailua.

Tiedotus on siis erottamaton osa toimivan avoimen väylän suunnittelua ja toteutusta. Avoimen väylästä tiedottamisen on oltava avointa ja selkeää, jotta hakijat ensinnäkin löytävät tämän hakumahdollisuuden ja toisekseen voivat arvioida sen sopivuutta itselleen. Nämä tukevat myös tiedottamisen saavutettavuutta.

Hakijatiedotusta varten tarvitaan täsmällistä tietoa myös yliopiston sisällä. Avoimen väylän hakuaika, valintaperusteet, opiskelijavalintaprosessi, aloituspaikat

ja jälkiohjaus täytyy olla suunniteltuina, kirjattuina ja nähtävillä, jotta viestinnästä vastaavat tahot voivat kertoa niistä hakijoille oikea-aikaisesti. Kun hakijalla on riittävästi tietoa, hän pystyy suunnittelemaan opintojaan ajoissa.

Hakuun liittyvien tietojen koostamiseen eri yliopistoista tarvitaan pysyvä, automaattinen järjestelmä. TRY-hankkeessa eri yliopistojen avoimen väylät on kehitetty käsin hankkeen ylläpitämälle verkkosivulle, josta niiden vertailu sekä tiedonhaku on ollut hakijalle helpompaa. Hakijat tarvitsevat tietoja hankkeen päättymisen jälkeenkin, joten on todennäköistä, että nämä tiedot voi jatkossa etsiä koostetusti Opintopolku-palvelun hakutoiminnolla. Digitaalisilla hakutyökaluilla koostaminen onnistuu ilman toistuvaa käsityötä.

Tiedotuksen ohella pitää huomioida myös vuorovaikutuksen seuraavat tasot, neuvonta ja ohjaus. Neuvontaa tulee tarjota monikanavaisesti ja etenkin opintojen alkuvaiheessa. Lisäksi mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen tulee olla tarjolla. TNO-palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa pitää ottaa huomioon etenkin koulutuspolun kriittiset vaiheet (ks. luku 4.1).

Avoimen väylän käsitteistöä on myös aktiivisesti yhtenäistettävä ja vakiinnutettava, mikä onnistuu parhaiten yhteisellä suunnittelulla ja sovittuja sanavalintoja käyttämällä. Yhtenäiset käsitteet lisäävät väyliä kuvausten selkeyttä ja helpottavat tiedonhakuja. Esimerkiksi hankkeessa on pyritty vakiinnuttamaan käsitettä ”avoimen väylä” niin mediassa kuin yliopistojen viestinnässä. Sitä on pyritty nostamaan kattokäsitteeksi niille hakutavoille, joissa hakija valitaan opiskelijaksi tutkinto-ohjelmaan suorittamiensa avoimien yliopisto-opintojen perusteella.

Yhdenmukaisuus palvelee kaikkia osapuolia

Yhdenmukaiset käytänteet eri yliopistojen välillä ovat opiskelijan etu. Yhtenäisyyttä on suotavaa kehittää esimerkiksi avoimen väyliä laajuuden, sisältöjen ja valintaperusteiden osalta. Tätä voidaan edistää esimerkiksi yhtenäistämällä hakuaikoja ja huomioimalla myös muiden valintatapojen aikataulut. Tällä hetkellä osa avoimen väylistä on yhteishaussa ja osa erillishaussa.

Yliopistojen välinen yhteistyö voi olla myös alakohtaista, jolloin kehitetään yhteisiä valintaperusteita, opintojen hyväksilukumenettelyä sekä muun aiemman osaamisen tunnustamista. Näin avoimen väylästä muodostuu hakijalle vähitellen selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus, eli kolmas merkittävä valintatapa todistusvalinnan ja valintakokeiden rinnalle. Yhtenäistäminen lisää myös eri yliopistojen avoimen väyliä vertailtavuutta. Hakijan on helpompi vertailla valintamenettelyä sekä väyläopintojen laajuutta ja suorittamista ennen kuin tekee ilmoittautumispäätöksensä.

Myös vaihtelevat raportointitavat muun muassa väylistä, aloituspaikoista ja sisäänotosta olisi hyvä yhtenäistää. Siten väylistä voidaan tuottaa tarkkaa tietoa myös valtakunnallisesti. Tiedon tarkkuuteen vaikuttavat myös edellä mainitut yhtenäiset käsitteet: tarkoitetaanko esimerkiksi valintaperusteilla samaa asiaa joka yliopistossa?

Lisäksi Opintopolusta tulisi saada tilastotietoja samaan tapaan kuin suoravälilinnasta ja valintakoevalinnasta, jotta avoimen väylää voitaisiin mitata ja saatuja tietoja hyödyntää kehittämisessä ja johtamisessa. Nyt avoimen väylän vertailu eri vuosina on vaikeaa, sillä tietoa täytyy hakea esimerkiksi kysymällä tietoja erikseen eri yliopistoista. Jos kaikkien yliopistojen väylätiedot ja -tilastot saataisiin Opintopolusta, tiedot olisivat myös vertailukelpoisia keskenään.

Yhdennäköisyyttä edistämään olisi tarpeen perustaa valtakunnallinen avoimen väylän koordinaatioryhmä, jonka jäseninä olisivat kaikkien yliopistojen edustajat. Ryhmä voisi edistää esimerkiksi valintaperusteiden ja käsitteiden yhtenäistämistä sekä edellä mainittua tiedonkeruuta tiedolla johtamisen tueksi. Koordinaatioryhmän vetovastuu siirtyisi aina tietyn ajanjakson jälkeen yliopistolta toiselle. Koordinaatioryhmän perustamista ja toimintaa voidaan suunnitella TRY-hankkeen jatkokaudella, sillä käynnissä oleva yhteinen kehittämistyö tarvitsee jatkumoa.

5.3 SIIRTYMÄ VÄYLÄOPISKELIJASTA TUTKINTO-OPISKELIJAKSI ON SUUNNITELTAVA SUJUVAKSI

Väyläopintoja kehitettäessä on suunniteltava myös sitä, miten väyläopiskelija integroituu tutkinto-opiskelijaksi ja osaksi akateemista yhteisöä. Integraatioon vaikuttaa muun muassa se, mitä opintoja opiskelija on ehtinyt suorittaa avoimen väylällä eli mitä hänen kannattaisi opiskella seuraavaksi edistääkseen opintojaan ja päästäkseen samalla tutkinto-opiskelun rytmiin.

Apuna integroitumiseen voi olla tutkintokoulutuksen mallilukujärjestys, johon peilaten opiskelija voi rakentaa omat tutkinto-opintonsa ensimmäisenä vuonna. Samalla opiskelija voi koota laajempaa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa eli HOPSia, joita hän voi työstää yksilöllisessä ohjauksessa.

Yksilöllisemmän ohjauksen ja neuvonnan tarve hakijalla täytyy huomioida paitsi opiskelun aikana myös mahdollisten hylättyjen hakijoiden jälkiohjauksessa ja -markkinoinnissa. Erilaisilla viestintäkeinoilla, kuten verkossa tehtävillä suuntaa antavilla testeillä voidaan potentiaaliselle hakijalle mahdollisesti välittää tietoa opintojen vaatimuksista jo ennen väylällä opiskelun alkua.

Integraatio osaksi yliopistoyhteisöä on tärkeä osa opiskelijan elämää

Myös sosiaaliset tekijät vaikuttavat integraatioon. Toisaalta muiden väylän kautta opiskelemaan päässeiden vertaistuki voi olla tärkeää, mutta toisaalta tavoitteena on myös opiskelijan integroituminen muiden tutkinto-opiskelijoiden joukkoon hakutavasta riippumatta.

Väyläpiloteissa on hyödynnetty muun muassa opiskelijatutorointia ja vertaistukea yliopiston henkilökunnalta tulevan tuen ja ohjauksen rinnalla. Yhteisopeutus tutkinto-opiskelijoiden kanssa väyläopintojen aikana antaa mahdollisuuden tutustua vertaisiin jo väylällä. Lisäksi yhteistyö ainejärjestöjen kanssa voi auttaa ryhmäytymisen osalta, jos ainejärjestö voi järjestää potentiaalisille uusille opiskelijoille toimintaa, joka ei edellytä osallistujilta tutkinto-opiskelijan statusta.

Avoimen väylän kautta tutkinto-ohjelmaan valitut aloittavat opinnot yleensä eri vaiheesta kuin todistusvalinnan tai valintakokeen kautta päässeet. Jos haku-kohteen aloituspaikkakiintiö väylän osalta on riittävän suuri, uusia opiskelijoita on todennäköisesti myös enemmän, jolloin he voivat olla vertaistukena toisilleen. Toinen vaihtoehto on, että väylältä sisään päässeille opiskelijoille voidaan tarjota yhteinen foorumi joko tiedekunta- tai yliopistotasolla, jotta he voivat vaihtaa kokemuksiaan ja pohtia yhdessä siirtymää avoimen väylältä tutkintokoulutukseen.

6 LOPUKSI

Paula Savela, Heli Joutsen & Tuomo Kuivalainen

Avoimen väylän kehittämisen ja arvioinnin pitää perustua tutkittuun tietoon. Toinen reitti yliopistoon -hankkeen aikana pintaan nousi monia teemoja ja kysymyksiä, jotka ovat tärkeitä kehittämis- ja tutkimuskohteita avoimen väylän jatkokehityksen kannalta.

Moniin avoimen väylän ulottuvuuksiin liittyen tarvitaan tulevaisuudessa yhä kehittämistoimintaa, selvityksiä, tilastoja että tieteellistä tutkimusta. Osaa uudistuksen vaikutuksista on mahdollista tutkia vasta joidenkin vuosien kuluttua hankkeen päättymisen jälkeen, kun avoimen väylät ovat ehtineet jossain määrin vakiintua.

Kehittämis- ja tutkimusideoita

TRY-hankkeessa on ehditty selvittää, suunnitella ja toteuttaa paljon niin väyläopintojen, valintaperusteiden, TNO-palveluiden kuin yhteistyönkin kehittämisen osalta. Tässä kirjassa aiemmin esiteltyjen selvitysten ja tutkimusten ohella on kartoitettu myös opinto-ohjaajien ja yliopistojen hallintohenkilöstön kokemuksia ja näkemyksiä avoimen väylästä TRY-hankkeessa tehtävän kehittämistyön tueksi (Salminen & Aittola 2020).

Monia asioita jää kuitenkin vielä tulevaisuudessa selvitettäväksi ja tutkittavaksi niin resurssien kuin konkreettisen muutoksen osalta. Kun uudistuksia on suunniteltu ja tehty, tarvitaan jatkumoa ja seurantaa, jotta niiden vaikutuksia lähötilanteeseen voidaan tutkia. Avoimen väylän toimivuuden tarkempi arviointi on mahdollista muutaman vuoden kuluttua, kun uudet avoimen väylät ja käytänteet ovat vakiintuneet.

Avoimen väylän maksullisuus

Maksullisuus on hyvin keskeinen jatkoaihe koulutuksellisen tasa-arvon vuoksi. Maksullisuutta on käsitelty TRY-hankkeen tilaisuuksissa eri näkökulmista, ja se nousi esille myös hankkeen kyselyissä (Kuivalainen 2019; Salminen & Aittola 2020), mutta se ei ole ollut yksi hankkeen kehittämiskohteista. Vallitsevassa tilanteessa onkin tärkeintä viestiä selkeästi väylätietojen yhteydessä opintojen maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Maksullisuudesta tarvitaan lisää keskustelua, selvitystä ja tutkimusta kehittämistyön tueksi.

Avoimen väylä on tutkintokoulutukseen johtava opiskelijavalintatapa. Tällaiset valintatavat eivät voi olla Suomessa lain mukaan maksullisia (Yliopistolaki 558/2009). Avoimilla yliopistoilla ei ole tutkinnonanto-oikeutta, joten avoimen opiskelijan on hakeuduttava tutkinto-opiskelijaksi voidakseen saada tutkinnon. Avoimessa yliopistossa opiskelu eroaa muutenkin tutkinto-opiskelijan asemasta, joka on tuettu monin tavoin. Opintomaksujen lisäksi on muistettava myös muut elinkustannukset.

Avoimen väylän toimivuuden tutkimuksen yhteydessä nähdään, kuinka paljon valinta avoimen väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi on lisääntynyt. Onko silloin todellisuutta, että suuri joukko opiskelijoita valitaan maksullisen väylän kautta? Julkisessa keskustelussa on esitetty myös avoimen yliopisto-opiskelun muuttamista maksuttomaksi ainakin ilman tutkintoa oleville (aiheesta esim. Parkkinen 2018), mikä vaatii laajemman keskustelun muun muassa rahoituskysymysten vuoksi.

Yksi ratkaistava kysymys on, kenelle tai mille taholle tutkintotavoitteisen opiskelun opintomaksujen maksaminen kuuluu. Tällä hetkellä maksaja on lähtökohtaisesti väyläopiskelija, mutta yliopistoissa on jo nyt ehdotettu erilaisia ratkaisukeinoja maksukäytäntöihin. Joillain avoimen väylillä opinnot ovat opiskelijalle maksuttomia, ja esimerkiksi Jyväskylän yliopisto palauttaa opintomaksuja väyläopintoja suorittaville lukuvuonna 2020–2021. Jos yliopisto hyvittää maksut jälkikäteen, on mietittävä, korvataanko kulut julkisista varoista vai yhdessä korkeakoulun kanssa.

Maksullisuuskysymyksellä on myös laajempia sosiaali- ja koulutuspoliittisia ulottuvuuksia, joihin muun muassa avoimen väylän kehittäminen kytkeytyy. Meillä on olemassa parlamentaarissa jatkuvan oppimisen uudistuksessa selvittää työttömien mahdollisuuksien parantamista opiskella sivutoimisesti työttömyysetuutta menettämättä (OKM 2020a). Etuuksia ja toimeentuloa tarkastellaan myös sosiaaliturvauudistuksessa, jossa on tarkoitus huomioida myös jatkuvan oppimisen tavoitteet (OKM & TEM 2020).

Avoimen väylän uudistuksen vaikutus opiskelijavalintoihin

TRY-hankkeen tavoitteiden näkökulmasta kiinnostavaa on nähdä, miten erilaiset väylät ja väylämallit toimivat ja miten tehty kehittämistyö vaikuttaa yliopistojen opiskelijavalintoihin. Tätä varten tarvitaan palautetta väylän suunnittelijoilta ja toteuttajilta, eli yliopistojen henkilökunnalta, opettajilta, väyläopiskelijoilta ja tutkinto-opiskelijaksi valituilta sekä mahdollisilta yhteistyötahoilta, kuten vapaan sivistystyön tai toisen asteen oppilaitoksilta tai työelämän edustajilta. Palautteen avulla voidaan arvioida myös tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen tarvetta ja toimivuutta.

TRY-hanke on linjannut vuonna 2019, että ensikertalaisikiintiöt eivät koskisi aiempien opintojen perusteella valittavia. Lisäksi vaatimus yleisestä korkeakoulukelpoisuudesta rajaa hakijoita, mikä on vastoin avoimen yliopiston periaatteita. Ensikertalaisuusikiintiöitä sekä yleisen korkeakoulukelpoisuuden vaatimusta hyödynnetään kuitenkin joissain väylissä, joten näiden tarpeellisuutta täytyisi selvittää.

Väylältä tutkinto-opiskeluun siirtymisen nivelvaihe on erityisen kriittinen kohta opiskelijan polulla. Tulevaisuudessa onkin tärkeää selvittää, miten avoimen väylältä tutkintokoulutukseen päässeet integroituvat osaksi yliopistoyhteisöä. Kuinka sujuvasti opinnot jatkuvat tutkintokoulutuksessa? Miten opiskelijat pääsevät osaksi sosiaalista yhteisöä? Toisaalta samasta koulutuspolun vaiheesta tarvitaan myös tietoa siitä, mitä ne opiskelijat tekevät, jotka eivät pääse avoimen väylän kautta opiskelemaan.

Opiskelijavalinnoista vastaavia tahoja kiinnostanee myös se, millaisia tutkinto-opiskelijoita avoimen väylältä tulee. Seurannan ja raportoinnin avulla voidaan luoda ymmärrystä siitä, mitkä alat kiinnostavat, millä aloilla väylä on toimiva valintatapa ja mitkä kohderyhmät ovat eniten edustettuina väyläopinnoissa. Lisäksi geneeriset akateemiset taidot, opintomenestys sekä tutkinnon valmistumisen kesto kiinnostavat keskimääräisen opiskelijan profiilia hahmotettaessa.

Väylämalleja ja niiden hyödyntämistä yliopistoissa sekä muita TRY-hankkeen esittämiä suosituksia täytyy testata vielä lisää, vaikka hankkeessa niitä onkin jo pilotoitu. Ylipäättään opiskelijavalintauudistuksen vaikutusten seurannalle ja tutkimukselle on nyt tarve, kun vuosikymmenen mittainen kehittämistyö on saatu tois- taiseksi päätökseen. Tarvitaan opiskelijavalintojen kokonaisuuden pitkäaikaistutkimusta, jossa on huomioitu niin todistusvalintaan, valintakokeeseen sekä avoimen väylään liittyvät uudistukset.

Tulevaisuuden kehittämistyön kannalta on myös olennaista, tuleeko avoimen väylän kehittämisestä tai hyödyntämisestä valtiotason koulutuspoliittista linjausta vai jääkö avoimen väylän kehittäminen yliopistojen varaan. Tämä vaikuttaa siihen, millainen asema avoimen väylällä on opiskelijavalinnoissa ja kuinka yhte- näiseksi se muodostuu.

Ensimmäiset arvioinnit opiskelijavalintojen uudistuksesta ovat jo työn alla: Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) tutkimusryhmä arvioi, miten opiskelijavalintojen uudistus on onnistunut välivuosien ja opiskelupaikan vaihtojen vähentämisessä. Lisäksi VATT selvittää uudistuksen vaikutuksia korkeakoulujen aloituspaikkojen tasa-arvoiseen jakautumiseen. (VATT 2018.) Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi puolestaan jatkaa vuonna 2017 aloittamaansa arviointia sujuvista siirtymistä koulutuksen nivelvaiheissa. Toisessa vaiheessa keskitytään toisen asteen jälkeisiin siirtymiin. (Karvi 2020.)

Monet edellä mainitut seikat avoimen väylän mahdollisuuksista ja haasteista kaipaavat tutkimuksien ohella yliopistojen yhteistä kehittämistyötä, jotta avoimen väylästä saadaan yhdenmukainen valintatapa. Tätä varten tarvitaan luvun 5 suosituksissakin mainittu uusi yhteistyöelin, avoimen väylän valtakunnallinen koordinaatioyhtiö, jossa on edustus kaikista yliopistoista.

Jälkisanat

Tässä julkaisussa olemme kuvanneet avoimen väylää sekä sen tilaa Suomessa ja roolia opiskelijavalintauudistuksessa. Olemme esitelleet hankkeessa syntyneitä väylämalleja ja eri yliopiston väyläpilotteja, TNO-palveluiden hyviä käytänteitä sekä antaneet suosituksia avoimen väylän kehittämiseksi.

Avoimen väylä tarjoaa mahdollisuuden kokeilla mielenkiintoista tieteenalaa, opiskella yliopistotutkintojen osia jo ennen tutkintokoulutukseen siirtymistä ja hakea näytön perusteella opiskelijaksi – kenties vielä joskus täysin maksuttomasti ainakin heille, joilla ei ole korkeakoulututkintoa. Parhaimmillaan avoimen väylä voi lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja tuoda korkeakoulutuksen pariin ihmisiä erilaisista taustoista ja elämäntilanteista, joille muut hakutavat eivät ole mahdollisia. Siksi avoimen väylän kehittäminen jatkossakin on tärkeää.

Toinen reitti yliopistoon -hankkeen toimijat

Yliopistot

Aalto-yliopisto
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän yliopisto (koordinaattori)
Lapin yliopisto
Oulun yliopisto
Taideyliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Vaasan yliopisto
Åbo Akademi

Vapaan sivistystyön oppilaitokset

Alkio-opisto
Työväen Akatemia

Hankekoordinaatio

Projektipäällikkö Paula Savela, Jyväskylän yliopisto
Projektisihteeri Anne Allonen, Jyväskylän yliopisto
Markkinointisuunnittelija Heli Joutsen, Jyväskylän yliopisto
Projektitutkija Tuomo Kuivalainen, Jyväskylän yliopisto

Työpakettien koordinaattorit

Työpaketti 1: Jenni Krapu, Helsingin yliopisto
Työpaketti 2: Satu Vuori, Jyväskylän yliopisto
Työpaketti 3: Nina Haltia, Turun yliopisto
Työpaketti 4: Ulla Kekäläinen, Itä-Suomen yliopisto

Ohjausryhmä

Marja-Leena Laakso, Jyväskylän yliopisto
Jani Kykkänen, Suomen ylioppilaskuntien liitto ry
Jukka Lerkkanen, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto ja Avoimen yliopiston foorumi
Armi Nurmi, Suomen opinto-ohjaajat ry
Minna Martikainen, Hanken (31.7.2020 saakka)
Linda Gerkman, Hanken (1.8.2020 alkaen)
Tytti Pantsar, Suomen kansanopistoyhdistys

Hannu Rantanen, Suomen kesäyliopistot ry

Anna-Kaisa Tikkinen, Suomen lukiolaisten liitto (30.9.2020 saakka, sijaisena Toni Ahva 1.8.2019–31.5.2020)

Toni Ahva, Suomen lukiolaisten liitto (1.10.2020 alkaen)

Leena Wahlfors, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI (30.11.2019 saakka)

Tuija Österman, Suomen kesäyliopistot ry (8.10.2019 alkaen)

Lähteet

- Ahola, S., Aittola, H., Salminen, T. & Spoof, J. (2020). Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:3.
- Ahola, S. & Spoof, J. (2019). Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö – osallistuminen ja vaikuttavuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:3. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-823-6>
- Aittola, H., Laine, K. & Välimaa, J. (2016). ”Tärkeintä on, että kehittyy ja oppii – titteli ei ole niin tärkeä”. Korkeakouludiplomi-koulutuskokeilun seuranta- ja arviointiraportti. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkimusjulkaisuja 53.
- Aittola, H., Siekkinen, T., Hakanurmi, S. & Karjalainen, M. (2018). Miten työelämälähtöinen avoin korkeakouluopetus vastaisi paremmin työelämän osaamistarpeisiin? – AVOT-hanke kehitti toimintamallin. *Yliopistopedagogiikka* 25(2), 29–34. <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2018/12/20/miten-tyoelamalahtoinen-avoin-korkeakouluopetus-vastaisi-paremmiin-tyoelaman-osaamistarpeisiin-avot-hanke-kehitti-toimintamallin/>
- Aittola, H., Siekkinen, T. & Välimaa, J. (2018). Työelämälähtöinen avoin korkeakouluopetus (AVOT) -hankkeen arviointi. Loppuraportti. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Aittola, H. & Ursin, J. (2018). Finnish adult students' perspectives on short-cycle study programmes: motives and evaluations. *Higher Education Research & Development* 38(2), 205–218.
- Alho-Malmelin, M. (2010). Avointa väylää maisteriksi. Tutkimus avoimessa yliopistossa opiskelleista ja väylän kautta korkeakouluun tulleista opiskelijoista. Turun yliopiston julkaisuja C 300. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4245-9>
- AMK-opiskelijavalinnat (2020). Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishankkeen verkkosivut. Viitattu 27.10.2020. <http://www.amk-opiskelijavalinnat.fi/>
- ENhANCE (2020). ENhANCE-hankkeen verkkosivut. Viitattu 27.10.2020. https://www.enhance-fcn.eu/fi/home_fi/
- Haltia, N. (2015). Avoimen yliopiston väylä siltana avoimen ja tutkintokoulutuksen välillä. *Kasvatus & Aika*, 9(3). <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68536>
- Haltia, N. (2016). Avoin yliopisto ja tasa-arvon muuttuvat tulkinnat. Teoksessa Silvennoinen, H., Kalalahti, M. & Varjo, J. (toim.). Koulutuksen tasa-arvon muuttuvat merkitykset (s. 265–291). Turku: Suomen kasvatustieteellinen

- seura FERA. [https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69817/1/978-952-5401-94-3 SKTS_jyx.pdf](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69817/1/978-952-5401-94-3_SKTS_jyx.pdf)
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U. & Jauhiainen A. (2019). Korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus ja aikuisopiskelijan opiskelumahdollisuudet. *Aikuiskasvatus* 39(4), 276–289. <https://doi.org/10.33336/aik.88081>
- Haltia, N. & Jauhiainen, A. (2019). Students in Finnish open university: peripheral participation to higher education. Paper presented in Nordic Educational Research Association NERA-Congress in Uppsala, Sweden, 7.3.2019.
- Haltia, N. & Lahtomaa, M. (2019). Toinen reitti yliopistoon – millaisia polkuja aikuisille? *Aikuiskasvatus* 39(3), 229–235. <https://doi.org/10.33336/aik.85714>
- Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. (2014). Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva: Opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelua. *Aikuiskasvatus* 34(4), 244–258. <https://doi.org/10.33336/aik.94105>
- Haltia, N., Rahiala, E. & Leskinen, L. (2018). Osaamista, sivistystä, hyvinvointia – aikuiskoulutuksen koetut hyödyt. *Kasvatus* 49(1), 82–88.
- Heikkilä, M., Haltia, N., Lahtomaa, M. & Warinowski, A. (2020). Monenlaiset polut opettajaksi: Miten opettajankoulutuksen opiskelijavalintoja tulisi kehittää? *Tiedepolitiikka* 2, 36–41.
- Isopahkala-Bouret, U. (2015). Educational credentialing of an aging workforce: uneasy conclusions. *Adult Education Quarterly* 65(2), 83–99.
- Huusko, L., Kekäläinen, U., Kärkkäinen, R. (2020). Toimivat avoimen väylän käytännöt jakoon ja vaihtoon – Lopputulemia TRY-hankkeen työpajasta. Blogiteksti, Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston blogi 28.4.2020. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/blogit/toimivat-avoimen-vaylan-kaytannot>
- Härkönen, A. (2020). Avoin yliopisto on vaativa väylä. *Helsingin Sanomat* 29.8.2020.
- Jokila, S., Haltia, N., & Kosunen, S. (2019). Valmennuskurssit ja korkeakoulumarkkinoiden maantiede. *Tiedepolitiikka*, 44(3), 18–28.
- Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto (2020a). Avoimen väylä kasvatustieteisiin ja psykologiaan. Viitattu 30.10.2020. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/opintotarjonta/avoimen-vayla-kasvatustieteisiin-ja-psykologiaan>
- Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto (2020b). Avoimen väylä kauppatieteisiin. Viitattu 30.10.2020. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/opintotarjonta/kauppatieteet/avoimen-vayla-kauppatieteisiin>
- Karjalainen, M., Korva, M., Pintilä, T. & Sahlman, K. (toim.) (2018). Työelämälähtöiset osaamiskokonaisuudet avointen korkeakoulujen yhteistyönä. Toimintamalli ja työkirja. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 248.

- Karvi (2020). Opiskelijan siirtymät ja opintopolun sujuvuus koulutuksen nivelvaiheissa. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 26.10.2020. <https://karvi.fi/lukiokoulutus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/opiskelijan-siirtymat-ja-opintopolun-sujuvuus-koulutuksen-nivelvaiheissa/>
- Kekäläinen, U. & Huusko, L. (2020). Työuralla kehittyminen motivoi avoimen väylän opiskelijoita. Puheenvuoroja-blogi, UEF 19.2.2020. <https://blogs.uef.fi/puheenvuoroja/2020/02/19/tyouralla-kehittyminen-motivoi-avoimen-vaylan-opiskelijoita/>
- Kekäläinen, U., Huusko, L., Kärkkäinen, R. (2020). Opiskelijat mukana avoimen yliopiston väylän kehittämisessä. Puheenvuoroja-blogi, UEF 4.2.2020. <https://blogs.uef.fi/puheenvuoroja/2020/02/04/opiskelijat-mukana-avoimen-yliopiston-vaylan-kehittamisessa/>
- Kirjalainen, E. & Pintilä, T. (toim.) (2016). Korkeakouludiplomi. Osaamiskokonaisuuksia kaikille. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 216. <https://www.theseus.fi/handle/10024/104272>
- Kuivalainen, T. (2019) Avoimen väylän kautta valittujen kokemuksia – Toinen reitti yliopistoon -hankkeessa toteutetun kyselyn tuloksia. Toinen reitti yliopistoon -hanke. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/tyopaketit/try-tp4-kyselyraportti-2019.pdf>
- Kykkänen, J. (2020). Avoimesta yliopistosta patenttiratkaisu kaikkeen. SYLin blogi 2.10.2020. <https://syl.fi/avoimesta-yliopistosta-patenttiratkaisu-kaikkeen/>
- Lemmetty, S., Kuivalainen, T. & Haltia, N. (2020). ”Tutkinnon puuttuminen on händikäppi työelämässä.” Avoimen yliopiston väylä ja työelämän tarpeet. Yliopistopedagogiikka 2020(1). <https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2020/10/30/avoimen-yliopiston-vayla/>
- Mannisenmäki, E. & Manninen, J. (2004). Avoimen yliopiston verkko-opiskelijan muotokuva. Tutkimus opetuksesta, opiskelusta ja opiskelijoista verkossa. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian raportteja ja selvityksiä 44. Helsingin yliopisto.
- Miettinen, S., Raulo, M. & Ruuska, J. (2011). Johdanto. Teoksessa Miettinen, S. (toim.). Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen.
- Moitus, S., Weimer, L. & Välimaa, J. (2020) Flexible Learning Pathways In Higher Education – Finland’s country case study for the IIEP-UNESCO SDG4 project in 2018–2021. Finnish Education Evaluation Centre Publications 12:2020. https://karvi.fi/app/uploads/2020/09/KARVI_1220.pdf

- OHA-forum (2020). Yliopistojen opiskelijavalintojen uudistamishanke. Viitattu 27.10.2020. <http://oha-forum.fi/hankkeet/karkihanke/>
- OKM (2017a). Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisen toimenpiteet 2017–2020. Muistio 17.8.2017. https://minedu.fi/documents/1410845/4154572/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen+kehitt%C3%A4misen+toimenpiteet_20170817.pdf
- OKM (2017b). Valmiina valintoihin II. Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:25 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80299>
- OKM (2019a). Katse korkealle: Näkökulmia lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyöhön. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:6. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161375>
- OKM (2019b). Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle: vision tiekartta. Julkaistu 30.1.2019. https://minedu.fi/documents/1410845/12021888/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf/
- OKM (2020a). Jatkuva oppiminen. Viitattu 20.10.2020. <https://minedu.fi/jatkuva-oppiminen>
- OKM (2020b). Runsaat 10 200 aloituspaikkaa lisää korkeakouluihin vuosina 2020–2022. Tiedote 31.8.2020. <https://minedu.fi/-/runsaat-10-200-aloituspaikkaa-lisaa-korkeakouluihin-vuosina-2020-2022>
- OKM & TEM (2020). Jatkuvan oppimisen uudistus – Tuet ja tavat hankkia työelämässä tarvittavaa osaamista tarkastelussa. Uutinen 13.10.2020. <https://minedu.fi/-/jatkuvan-oppimisen-uudistus-tuet-ja-tavat-hankkia-tyoelamassa-tarvittavaa-osaamista-tarkastelussa>
- Opetusministeriö (2008). Suomen koulutusjärjestelmä kansainvälisessä vertailussa. Opetusministeriön politiikka-analyysyjä 2008:4. Helsinki.
- Parkkinen S. (2018). Avoimen yliopiston hakuväylä voi ohittaa pääsykokeet, osa laajentaa jo ensi vuodeksi – "Yliopistoissa perinteisesti kummallisen nihkeä suhtautuminen". Yle Uutiset 5.7.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10274614>
- Rainio, I., Marttila, S. & Riesen, P. (2019). TRY / Opintopalvelujen käyttäjälähtöinen konsepti. Palvelumuotoilun loppuraportti. Hellon Oy. https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/tyopakettit/try_palvelumuotoilun_loppuraportti_2019.pdf
- Raivio, K. (2017). Avoimen yliopiston väylä tutkinto-opiskeluun tulisi avata ammollaan. Helsingin Sanomat, MieliPide. <https://www.hs.fi/paivanlehti/22082017/art-2000005334727.html>
- Repo, S., Ruokolainen, O. & Vuoksenranta, S-T. (2014). Kuinka avoimen yliopiston opiskelija yhdistää opiskelun, työn ja perheen. Aikuiskasvatus 34 (4), 259–268. <https://doi.org/10.33336/aik.94106>

- Saarikoski, M. (2020). Kiihdytyskaista yliopistoon Jylkkäri 2/2020. https://is-suu.com/jylkkari/docs/jylkk_ri_2-2020
- Salminen, T. & Aittola, H. (2020). Avoimen väylä hakutapana yliopistokoulutukseen: raportti opinto-ohjaajille ja yliopistojen opintohallinnon henkilöstölle suunnattujen kyselyjen tuloksista. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/ajan-kohtaista-try/try-kyselyt-raportti-06-2020.pdf/>
- SAMOK & SYL (2019). SYL:n ja SAMOKin tavoitteet koulutuspoliittisen selonteon laatimistyöhön. https://samok.fi/wp-content/uploads/2019/12/syl_n-ja-samokin-tavoitteet-koulutuspoliittisen-selonteon-laatimistyohon.pdf
- Toinen reitti yliopistoon (2019). TNO-palveluiden kriittisiä pisteitä esiteltiin OOFHEC2019-konferenssissa Madridissa. Ajankohtaista, Toinen reitti yliopistoon -hankkeen verkkosivu 17.10.2019. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/avoin-yliopisto/hankkeet/try/ajankohtaista-try/madridissa-esiteltiin-tno-palveluiden-kriittisia-pisteita>
- Toinen reitti yliopistoon (2020). Toinen reitti yliopistoon -hankkeen verkkosivut. www.jyu.fi/try
- Valtioneuvosto (2019). Hallitusohjelma 2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31.
- Valtioneuvoston asetus yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista (1082/2009). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091082>
- Valtioneuvoston asetus yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta (1436/2014). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141436>
- VATT. (2019). Tutkimusryhmä selvittämään korkeakoulujen opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksia. Uutinen 11.12.2019 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. <https://vatt.fi/-/tutkimusryhma-selvittamaan-korkeakoulujen-opiskelijavalintauudistuksen-vaikutuksia>
- Virtanen, P., Syrjämäki, M. & Laine, A. (tulossa). Avoimen yliopiston väylän kautta opiskelupaikan saaneiden opintomenestys ja kokemuksia valinnoista ja opinnoista. Kuinka väylää tulisi kehittää? Helsingin yliopisto.
- Yliopistolaki 558/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>
- Ylönen, M. (2011). Aikuiset opin poluilla – Oppimistukikeskuksen asiakkaiden opiskelukokemuksista ja kouluttautumishalukkuudelle merkityksellisistä tekijöistä. Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-0520-8>

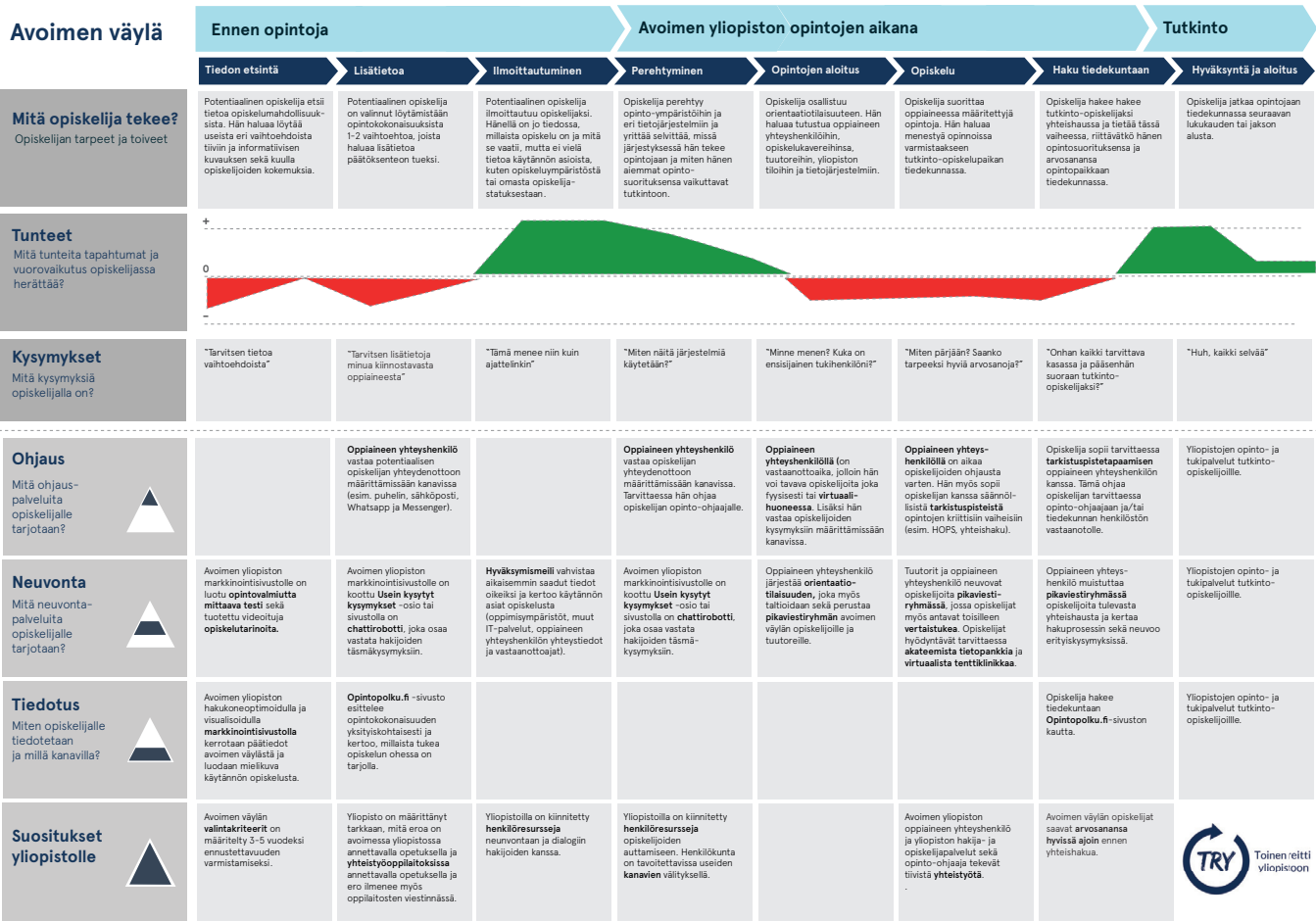
Åbo Akademi (2020a). Sök till en utbildningslinje. Åbo Akademis antagningssidor. Viitattu 30.10.2020. <https://www.abo.fi/studera-hos-oss/antagning/sok-till-abo-akademi/>

Åbo Akademi (2020b). Sök till ÅA via Öpuleden. Viitattu 30.10.2020. <https://www.abo.fi/studera-hos-oss/antagning/sok-till-abo-akademi/opu-leden/>

Åbo Akademi (2020c). Informationen om antagningsleden och kriterierna för Åbo Akademis informationsteknologi. Viitattu 30.10.2020. <https://www.abo.fi/studera-hos-oss/antagning/utbildningslinjen-for-informationsteknologi-opu-leden/>

Åbo Akademi (2020d). Öpu-leden. Viitattu 30.10.2020. <https://www.abo.fi/centret-for-livslangt-larande/oppna-universitetet/soka-studieplats/>

Avoimen väylä

Liite 2. Kysely TNO-käytänteistä yliopistoille

Pilottien TNO-palveluiden tilannekatsaus

Kysely TRY-hankeyliopistojen yhteyshenkilöille

Täytähän jokaisesta yliopistosi väyläpilotista oman lomakkeen riippumatta siitä, onko pilotti käynnistynyt vai ei.

Taustatiedot

1. Vastaajan sähköposti

Sähköposti *

2. Yliopisto *

Aalto-yliopisto
Helsingin yliopisto
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Lapin yliopisto
Oulun yliopisto
Taideyliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Vaasan yliopisto
Åbo Akademi

3. Väyläpilotin oppiaine/pääaine *

4. Työpaketti, mihin em. oppiaine/pääaine kuuluu *

TP1
TP2
TP3

5. Ruksaa ne vaihtoehdot, jotka kuvaavat väyläpilottia

- Ilmoittautumisaika on rajattu
- Ilmoittautumisaikaa ei ole rajattu
- Opiskelijamäärä on rajattu
- Opiskelijamäärää ei ole rajattu
- Väyläpilotin opinnot ovat kokonaan lähiopintoina
- Väyläpilotin opinnot ovat täysin verkko-opintoja
- Väyläpilotin opinnot koostuvat kokonaan mooc-jaksosta/jaksoista
- Väyläpilotin opinnot ovat yhdistelmä jostain edellisistä opiskelumuodoista
- Valintaperusteet on suunniteltu samanlaisiksi jonkun toisen/toisten yliopistojen kanssa yhdessä
- Valintaperusteet on suunniteltu koskemaan omaa yliopistoa
- Väyläpilotti ei ole vielä käynnistynyt

Tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen oppiaineessa

6. Väyläpilotin tiedotusta varten on

	Otettu käyttöön hankkeen myötä	Oli käytössä jo ennen hanketta	Ei ole käytössä
luotu www-sivut, josta opiskelija löytää tarvitsemansa perustiedot.	☐	☐	☐
www-sivut ovat myös hakukoneoptimoidut.	☐	☐	☐
viety perustiedot Opintopolku.fi -palveluun.	☐	☐	☐
järjestetty infotilaisuus livenä, verkossa tai tallenteena.	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input style="width: 100%;" type="text"/>	☐	☐	☐

7. Väyläpilotin neuvontaa varten on

	Otettu käyttöön hankkeen myötä	Oli käytössä jo ennen hanketta	Ei ole käytössä
käytössä hyväksymissäähköposti.	☐	☐	☐
käytössä personoitu hyväksymissäähköposti.	☐	☐	☐
käytössä opintovalmiuksia mittaava testi.	☐	☐	☐
käytössä ura- ja opiskelijatarinat.	☐	☐	☐
käytössä UKK-listaus.	☐	☐	☐
käytössä akateeminen tietopankki.	☐	☐	☐
käytössä virtuaalinen tenttiklinikka.	☐	☐	☐
käytössä chatrobotti.	☐	☐	☐
järjestetty orientaatiotilaisuus väyläopinnoista ja opintojen aloituksesta (live, verkossa tai tallenteena).	☐	☐	☐
tarjolla vertaistuki pikaviestiryhmissä.	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

8. Väyläpilotin ohjausta varten on

	Otettu käyttöön hankkeen myötä	Oli käytössä jo ennen hanketta	Ei ole käytössä
nimetty yhteyshenkilö oppiaineelle.	☐	☐	☐
käytössä HOPS.	☐	☐	☐
käytössä automatisoidut muistutusviestit ensimmäisten opintojaksojen suorittamisen tukena.	☐	☐	☐
käytössä virtuaalinen ohjauksen tila.	☐	☐	☐
käytössä ennalta aikataulutetut ohjaustuokiot.	☐	☐	☐
käytössä muistutusviesti väyläkriteereiden julkaisusta.	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

9. Onko yhteistyö tiedekunnan kanssa tiivistynyt ko. oppiaineessa?

Kyllä

Ei

10. Täsmäntäisitkö äskeistä vastaustasi: miten tiedekuntayhteistyö on tiivistynyt tai miksi se ei ole tiivistynyt?

11. Onko yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa (TP1) tiivistynyt ko. oppiaineessa?

Kyllä

Ei

12. Täsmenäisitk6 äskeistä vastaustasi: miten yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa on tiivistynyt tai miksi se ei ole tiivistynyt?

13. Onko yhteistyö vapaan sivistystyön toimijoiden (TP2) kanssa tiivistynyt ko. oppiaineessa?

Kyllä

Ei

14. Täsmenäisitk6 äskeistä vastaustasi: miten yhteistyö vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa on tiivistynyt tai miksi se ei ole tiivistynyt?

15. Onko yhteistyö työelämän kanssa (TP3) tiivistynyt ko. oppiaineessa?

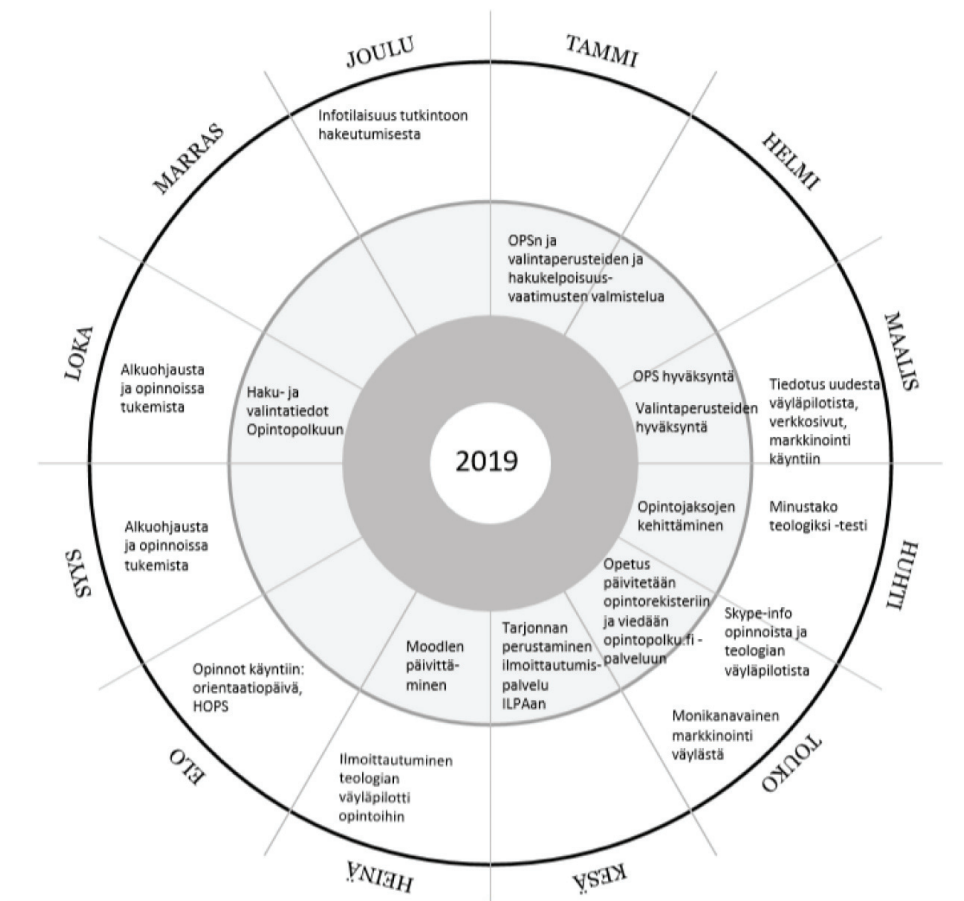
Kyllä

Ei

16. Täsmenäisitk6 äskeistä vastaustasi: miten yhteistyö työelämän kanssa on tiivistynyt tai miksi se ei ole tiivistynyt?

17. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 3. TNO-vuosikello (esimerkkinä teologian väyläpilotti UEF)

Liite 4. Tasapistekäytännöt opiskelijavalinnoissa

Alla olevat tasapistekäytännöt on siteerattu eri yliopistojen avoimen väylien valintaperusteista.

- Mikäli tämänkin jälkeen kaksi tai useampi hakija on edelleen tasasijalla, valitaan heidät kaikki.
- Tasapistetilanteissa valintajärjestykseen vaikuttaa valintakoemenestys.
- Ensisijaisena perusteena on aineopintokokonaisuuden arvosana ja tasapisteissä valinnan perusteena on aineopintojen opintosuoritusten keskiarvo.
- [--] arvotaan viimeiset opiskelupaikat tasapisteissä olevien opiskelijoiden kesken.
- Tasapistetilanteessa soveltuvuuskokeessa korkeammat pisteet saanut hakija valitaan.
- Tasapisteissä aineopintojen keskiarvo (tarvittaessa desimaalin sadasosan tarkkuudella) ratkaisee.
- Tasapistetilanteessa soveltuvuuskokeessa korkeammat pisteet saanut hakija valitaan.
- Tasapistetilanteessa järjestys määräytyy: opintopisteiden määrän, haku- perusteena olevien opintojen keskiarvon perusteella
- Tasapisteissä olevat hakijat asetetaan paremmuusjärjestykseen haettavan koulutusalan kannalta olennaisten muiden yliopisto-opintojen perusteella.
- Tämänkin jälkeen tasapisteissä olevat hakijat asetetaan paremmuusjärjestykseen haettavan koulutusalan kannalta olennaisten muiden yliopisto-opintojen perusteella..
- Jos valittavien kiintiö ylittyy tasapistetilanteessa, Opintopolku arpoo tasapistesijalla olevien järjestyksen.
- Mikäli valintakriteerit täyttäviä hakijoita on enemmän kuin aloituspaikkoja, tehdään valinta englannin kielen opintomenestyksen perusteella. Ensisijaisena perusteena on aineopintokokonaisuuden arvosana ja tasapisteissä valinnan perusteena on aineopintojen opintosuoritusten keskiarvo.
- [--] arvotaan viimeiset opiskelupaikat tasapisteissä olevien opiskelijoiden kesken.

Toinen reitti yliopistoon (TRY) on opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kehittämishanke, jossa on ollut mukana 11 yliopistoa ja useita eri oppiaineita. TRY-hanke (2018–2021) on kehittänyt avoimen väylää valintatapana yliopistoon pilotoimalla erilaisia reittejä tutkintokoulutukseen muiden opiskelijavalintatapojen rinnalle.

Tässä julkaisussa esitellään hankkeessa tehtyä kehittämistyötä. Tarjolla on tietoa avoimen väylän päättäjille, suunnittelijoille, kehittäjille ja tutkijoille. Kirja on myös tietopaketti kaikille avoimen väylästä kiinnostuneille.

